

KFW

:

**VLERËSIMI I NDIKIMIT MJEDISOR (VNM) PËR CENTRALIN
DIELLOR PV “KOSOVA-A”,
ME NUMËR IDENTIFIKUES: KEK-23-229-3-2-2
 (“Solar4Kosovo I – Photovoltaics”)**

“Solar4Kosovo I – Photovoltaics”

Grupi i Operatorëve Ekonomik

Lorenzo & Co Sh.p.k;

Rr. Dritan Hoxha, P. 119, H 3, Ap 5 Tirana-ALBANIA|Bulevardi Bil Klinton, blloku 9, nr 4
Mob. +355692051540

Aek- Group SH.P.K.

Bulevardi Bil Klinton, blloku 9, nr 4. Prishtinë
Mob;+383 49 115 324 , info@aek-group.com

Prishtinë, 2023

Projekti: Vlerësimi i Ndikimit Mjedisor dhe Social të impiantit Solar Fotovoltaik në zonën e deponisë së hirit Kosova A dhe deponisë së mbeturinave “Dragodan”

Versioni: Raporti Final

Përgatitur në vitin 2020 nga: VPC GmbH & Suntrace GmbH

Përgatitur dhe përditësuar në vitin 2023 nga konzorciumi: Lorenzo & CO SH.P.K dhe AEK- Group SH.P.K

Shënim: Pasi që ky studim është kryer në vitin 2020 nga konsulentët Suntrace GmbH ("Konsulenti") në bashkëpunim me VPC GmbH, KEK-u ka angazhuar kompaninë vendore të licencuar për mjedis, sic është konzorciumi Lorenzo&CO SH.P.K. dhe AEK group SH.P.K. për të përditësuar raportin e VNMS-së si në aspektin mjedisor e social, poashtu edhe në aspektin e legjislacionit vendor dhe praktikën më të mira ndërkombëtare.

PËRMBAJTJA

1. HYRJE	8
1.1. OBJEKTIVAT E PROJEKTIT	9
1.2. QELLIMI I PROJEKTIT	9
2. INFORMACIONI I PËRGJITHSHËM DHE PËRMBAJTJA	10
3. KËRKESAT DHE RREGULLAT LIGJORE PËR VNMS	11
3.1. LEGJISLACIONI KOMBËTAR PËRKATËS PËR VNMS	11
3.2. PROCEDURA DHE LEJET E VNMS-SË	18
<i>Procedura e VNMS-së.....</i>	<i>18</i>
<i>Leja.....</i>	<i>18</i>
3.3. MARRJA/ SHPRONËSIMI I TOKËS.....	19
<i>Standardet Mjedisore dhe Sociale</i>	<i>19</i>
<i>Standardet e mjedisore dhe sociale sipas Bankës Evropiane për Investime (EIB), përfshijnë:</i>	<i>19</i>
<i>Standardet e Performancës së IFC (PS) dhe Udhëzimet EHS.</i>	<i>21</i>
4. ALTERNATIVAT E PROJEKTIT	21
4.1. ALTERNATIVA ZERO.....	22
4.2. ALTERNATIVA E NDËRTIMIT TË PARKUT PV.....	22
5. BAZA MJEDISORE DHE SOCIALE	22
5.1. BAZA MJEDISORE	22
5.2. TOPOGRAFIA DHE PEIZAZHI.....	22
5.3. KLIMA.....	26
5.4. CILËSIA E AJRIT	29
6. GJEOLIGJIA.....	34
6.1. KARAKTERISTIKAT SIZMIKE	37
6.2. RRËSHQITJA DHE EROZIONI	37
6.3. PËRDORIMI I TOKËS.....	38
6.4. CILËSIA E TOKËS	40
7. HIDROLOGJIA	42
7.1. PËRMBYTTJET.....	45
7.2. MENAXHIMI I MBETJEVE	46
7.3. BIODIVERSITETI	47
7.4. ZONAT E MBROJTURA.....	48

7.5.	RISHIKIMI I BAZËS SOCIO-EKONOMIKE	49
	<i>Burimet e të dhënave</i>	49
	<i>Rishikimi socio-ekonomik i komunës</i>	49
8.	VLERËSIMI I NDIKIMIT MJEDISOR DHE SOCIAL	54
8.1.	METODA E IDENTIFIKIMIT DHE VLERËSIMIT TË NDIKIMIT	54
8.2.	VLERËSIMI I NDIKIMEVE NË KLIMËN DHE CILËSINË E AJRIT	58
8.3.	NDIKIMI NË PEISAZHIN DHE KUSHTET GJEOLGJIKE	59
8.4.	NDIKIMI NË SHITESËN E TOKËS	60
8.5.	NDIKIMET NË RRJEDHAT UJORE DHE GJENERIMIN E UJËRAVE TË ZEZA	61
8.6.	NDIKIMI I ZHURMAVE	61
8.7.	NDIKIMI VIZUAL	62
8.8.	NDIKIMET NË FLORËN DHE FAUNËN	63
8.9.	ZONAT E MBROJTURA TË NATYRËS	63
8.10.	NDIKIMI SOCIO-EKONOMIK	64
9.	MASAT ZBUTËSE MJEDISORE DHE SOCIALE	65
9.1.	ZBUTJA DHE ELIMINIMI I NDIKIMEVE NË KLIMË DHE CILËSINË E AJRIT	65
9.2.	ZBUTJA E NDIKIMIT NEGATIV NË KUSHTET GJEOLGJIKE	66
9.3.	ZBUTJA NË SHITESËN E TOKËS	66
9.4.	ZBUTJA E NDIKIMIT NË RRJEDHAT UJORE	66
9.5.	ZBUTJA E NDIKIMIT TË ZHURMAVE	67
9.6.	ZBUTJA E NDIKIMIT VIZUAL	67
9.7.	ZBUTJA E NDIKIMIT NË FLORË DHE FAUNË	67
9.8.	ZBUTJA E NDIKIMIT DHE MBROJTJA E NATYRËS	67
9.9.	ZBUTJA E NDIKIMIT NË ASPEKTET SOCIALE	67
10.	PLANI I MENAXHIMIT MJEDISOR DHE SOCIAL - PMMS	68
10.1.	HYRJE	68
10.2.	OBJEKTIVAT	68
10.3.	PMMS PËR FAZËN E PLANIFIKIMIT DHE NDËRTIMIT	70
10.3.	PMMS PER FAZEN OPERATIVE	81
10.4.	PMMS PËR FAZËN E ÇMONTIMIT	90
Përmbajtja e figurave		
Fig. 5.1-	Vendodhja e projektit në rajonin e Prishtinës	23
Fig. 5.2-	Depozita e thëngjillit në Basenin e Kosovës (Burimi: MMPH, 2011)	24
Fig. 5.3-	Termocentrali Kosova A dhe Kosova B	25
Fig. 5.4-	Vendndodhja e minierës dhe transportuesi (zona më e gjerë)	26
Fig. 5.5-	Temperaturat maksimale dhe minimale të ajrit në 2018-2021	27
Fig. 5.6-	Ditët me të reshura në Prishtinë, 2019-2021	28

Fig. 5.7-Trëndafili i erës për Prishtinën 2018 dhe 2019	28
Fig. 5.8- Trendafili i erës për Prishtinën 2020.....	29
Fig. 5.9-Trendafili I erës për Aeroportin e Prishtinës 2020.....	29
Fig. 5.10- Vlerat mesatare Vjetore të PM10 në Aglomeracionin AKS1, 2022	32
Fig. 5.11- Vlerat kufitare vjetore të PM2.5 µg/m3 në AKS1 për vitin 2022.....	33
Fig. 5.12- Vendndodhja e stacioneve për monitorimin e cilësisë së ajrit në Kosovë (Burimi: Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës)	34
Fig. 6.1- Njësitë gjeotektonike të Ballkanit Qendror (majtas) dhe harta strukturore e Kosovës (djathtas); Burimi: Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale, 2017, Skica tektonike e hapësirës së gjerë të Kosovës (KPM & BEAK, 2006)	35
Fig. 6.2-Harta e pasurive minerale të Kosovës; Burimi: Krasniqi, 2012.....	36
Fig. 6.3-Fragment nga harta gjeologjike S 1:200.000 e zonës më të gjerë të projektit (ICMM &BEAK, 2006)	36
Fig. 6.4-Sizmiciteti (Harta e epiqendrave të tërmetejeve në territorin e Kosovës, periudha kohore 1456 deri në vitin 2014)	37
Fig. 7.1-Harta e katër pellgjeve lumore të Kosovës (Burimi: ASK-Hartografi)	42
Fig. 7.2-Pikat e mostrës së ujërave nëntokësore (Burimi: Burimi: MMPH, 2014)	43
Fig. 7.3-Pikat e mostrës së ujit sipërfaqësor (Burimi: Burimi: MMPH, 2014)	44
Fig. 7.4-Rreziqet nga përmytjet në Kosovë (burimi: Vlerësimi i Rreziqeve nga Fatkeqësitë Natyrore), ku zonat e kuqe tregojnë zona të cilat janë shumë të ekspozuara ndaj përmytjeve, me rrezik të verdhë-mesatar, ndërsa jeshil-rrezik të ulët.....	45
Fig. 7.5-Perspektiva të ndryshme të vendgrumbullimit të hirit	47
Fig. 7.6-. Zonat e mbrojtura në Kosovë (Burimi: MMPH, 2016)	48
Fig. 8.1-Zonat e mbrojtura në Kosovë (Burimi: MMPH, 2016)	64

Përmbajtja e tabelave

Tabela 1. Përmbledhje e rezultateve të rendimentit të energjisë	11
Tabela 2. Kuadri ligjor kombëtar mjedisor dhe social	12
Tabela 3. Standardet e EIB-së	20
Tabela 4. Disa nga treguesit kryesor të operimit të KEK-ut gjatë vitit 2021	30
Tabela 5. Emisionet vjetore në ajër për ndotësit SO ₂ , NO _x dhe pluhurin total nga.....	30
Tabela 6. Vlera mesatare mujore të PM10 në Aglomeracionin AKS1.....	31
Tabela 7. Vleramesatare mujore e PM 2.5	32
Tabela 8. Kriteret e përgjithshme mjedisore / sociale të vlerës (ose ndjeshmërisë).....	55
Tabela 9.Madhësia e ndikimit dhe përshkruesit tipikë	56
Tabela 10.Përshkruesit e rëndësisë së kategorive të efekteve	57

Tabela 11.Përfundimi i Rëndësisë së Efektit sipas Kategorive	57
Tabela 12. Ndikimi në cilësinë e ajrit.....	58
Tabela 13.Vlerësimi i ndikimit në tokë	60
Tabela 14.Ndikimet në rrjedhat ujore dhe gjenerimin e ujërave të zeza	61
Tabela 15. PMMS për Fazën e Planifikimit dhe Ndërtimit	70
Tabela 16. PMMS për fazën operative	81
Tabela 17.PMMS per fazen e dekomisionimit	90

Akronimet

VNM	Vlerësimi I ndikimit mjedisor
KMMS	Korniza e menaxhimit mjedisor dhe social
NMV	Vlerësimi i ndikimit në mjedis
BE	Bashkimi Evropian
IPA	Instrumenti i para-anëtarësimit
MMPH	Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapesinor
PV	Photovoltaic
IHMK	Instituti Hidrometalurgjik i Kosovës
SMK	Strategjia Mjedisore e Kosovës
KEK	Korporata Energjetike e Kosovës
PZHK	Plani Zhvillimor Komunal
SKZH	Strategjia Kombetare për Zhvillim

1. HYRJE

Sipas Strategjisë Kombëtare për Zhvillim (2030), Kosova synon që deri në vitin 2030 të krijojë dhe mbajë një mjedis të pastër, që në thelb ka parandalimin e ndotjes së tokës, ujit dhe ajrit, si dhe mbrojtjen e biodiversitetit në përgjithësi, të gjitha këto në funksion të një jetese më cilësore. Gjithashtu, të vetëdijshëm që vendi ka potencial të burimeve natyrore, do të ketë shfrytëzim më efektiv dhe më të qëndrueshëm të këtij potenciali. Nëpërmjet realizimit të këtij qëllimi zhvillimor, Kosova i bashkohet bashkësisë ndërkombëtar për adresimin e sfidave globale të mjedisit.¹

Projekti synon t'i mundësojë KEK-ut të diversifikojë portfolion e tij të prodhimit të energjisë elektrike me energji fotovoltaike. KEK-u posedon sipërfaqe të mëdha toke të cilat janë të përshtatshme për ndërtimin e centraleve diellore me bazë PV. Diversifikimi i portfolios së gjenerimit të energjisë elektrike të KEK-ut gjithashtu ofron një mundësi për KEK-un dhe fuqinë punëtore të tij që të fitojnë përvojë në zbatimin dhe operimin e kapaciteteve diellore PV dhe të luajnë një rol të rëndësishëm në rrugën e tranzicionit të energjisë në Kosovë. Komponenti social i një tranzicioni të tillë është po aq i rëndësishëm sa ndikimi pozitiv në mjedis i kapaciteteve diellore PV duke pasur parasysh numrin e madh të punëtorëve të KEK-ut dhe shkallën e lartë të papunësisë në Kosovë.

Investimi total i projektit vlerësohet të jetë rreth 95 milionë euro. Projekti do të financohet nga KfW me një kredi të butë. Fonde shtesë mund të sigurohen nga Qeveria Gjermane dhe BE (WBIF) përmes KfW. KEK-u do të japë kontributin e vet. Bashkëfinancim shtesë parashikohet të sigurohet nga BEI.

Projekti synon ndërtimin e kapaciteteve të reja prodhuese të energjisë elektrike bazuar në energjinë fotovoltaike. Për më tepër, një sistem deponimi mund të instalohet për të plotësuar kapacitetet e reja gjeneruese. Ky projekt është vendimtar për të mbështetur tranzicionin energjetik në Kosovë në përputhje me detyrimet ndaj Deklaratës së Sofjes për Agjendën e Gjellbër për Ballkanin Perëndimor.

Vendndodhja e projektit në shqyrtim është deponia e hirit “Kosova A” afër qytetit të Prishtinës, Kosovë, që është një termocentral i operuar nga Korporata Elektroenergjetike e Kosovës (KEK) që u ndërtua në fillim të viteve të 70-ta, duke ofruar energji elektrike për rrjetin kombëtar të energjisë elektrike të Kosovës.

Sipas SKZH-se, ‘mbeturinat nuk menaxhohen në mënyrën më të mirë, nuk ka mbulueshmëri universale në mbledhje të mbeturinave dhe ripërtërihen vetëm rreth 2-5% e tyre që mblidhen reciklohen.² Zonat përreth termocentralit janë vlerësuar shumë të ndotura, dhe një rehabilitim i plotë i mjedisit do të ishte një detyrë komplekse dhe me kosto intensive.

¹ Strategjia Kombëtare për Zhvillim 2030, Republika e Kosovës, 2023, fq.30

² Ibid, fq. 14

Për të vlerësuar opsionet e mundshme për rehabilitimin e zonave të ndotura si dhe për të zvogëluar ndikimin mjedisor të aseteve të tij të prodhimit të energjisë, Klienti (KEK) i caktoi Konsulentit këto detyra (fushëveprimi):

Raporti i VNMS-së

Konsulenti ka kryer analizën bazuar në praktikat më të mira të industrisë, të dhënat e disponueshme dhe informacionet të marra nga klienti. Deri në kohën e kësaj analize nuk kishte të dhëna të matura bazë, dhe gjithashtu nuk kishte një kërkesë të qartë të rastit të biznesit për t'u përdorur si referencë (kërkesat specifike teknike, struktura e kapitalit, kufizimet rregullatore, opsionet e financimit). Për këtë arsye, Konsulenti ka përdorur supozime të arsyeshme sa herë që kjo ishte e nevojshme.

Siç mund të shihet nga më lartë edhe projekti i propozuar, për të cilin realizohet kjo VNM, është në pajtueshmëri të plotë me SKZH (2030) dhe kontribuon në arritjen e objektivave të rëndësishme të përvetësuar në Strategji.

Hyrja përmban gjithashtu një seksion të shkurtër mbi kualifikimet dhe përvojën e konsulentëve që përpiluan VNMS-në.

1.1. OBJEKTIVAT E PROJEKTIT

Objektivat e projektit janë rikultivimi i vendgrumbullimit të hirit dhe mbetjeve në një vend të dobishëm ekonomikisht, duke ruajtur ose përmirësuar atributet mjedisore dhe sociale të zonës. Sipas Strategjise (2030), 'mbeturinat nuk menaxhohen në mënyrën më të mirë, nuk ka mbulueshmëri universale në mbledhje të mbeturinave dhe ripërtërihen vetëm rreth 2-5% e atyre që mbledhen.'³

Raporti është pjesë e një studimi më të madh fizibiliteti i cili përfshin:

- Vështrim i përgjithshëm i teknologjisë dhe tregut më të fundit FV
- Studimi i fizibilitetit të një impianti FV në vendgrumbullimin e hirit
- Vlerësimi i rreziqeve të mundshme të projektit

Nderkaq, studimi i madh përmban rezultatet dhe rekomandimet e zhvilluara gjatë studimit të fizibilitetit tekniko-ekonomik i cili u krye nga Suntrace GmbH ("Konsulenti") në bashkëpunim me VPC për një termocentral diellor Fotovoltaik (PV) me një kapacitet DC prej 120 MWp duke përdorur zona e Kosovës A - Zona e Deponisë së Hirit.

1.2. QELLIMI I PROJEKTIT

Konsulenti do të përgatisë një VNMS për Klientin në lidhje me një impiant FV në vendin e përzgjedhur. Do të jetë jetike për të hequr rrezikun e investimit nga perspektiva e një financuesi. Seksioni do të përfshijë politikën përkatëse, kornizën ligjore dhe administrative me ndihmën e Klientit. VNMS do të përmbajë një

³ Strategjia Kombëtare për Zhvillim, 2030, Republika e Kosovës, 2022, fq.14

përshkrim të projektit të propozuar dhe një analizë të alternativave dhe ky seksion do të përpilohet me ndihmën e Klientit. Përveç kësaj, të dhënat bazë mjedisore si gjeologjia dhe karakteristikat gjeomorfologjike (nga vlerësimi gjeologjik), karakteristikat e tokës (nga vlerësimi gjeologjik), klimatologjia, topografia, cilësia e ajrit të ambientit, zhurmat, flora dhe fauna, burimet arkeologjike dhe kulturore, përdorimi i tokës, zonat e ndjeshme dhe mjedisi biologjik. Të dhënat bazë sociale, të cilat përfshijnë profilin e rajonit, menaxhimin e mbetjeve, transportin, industrinë lokale dhe zonat e banimit. Përveç kësaj, ndikimet e mundshme mjedisore dhe sociale gjatë fazës së ndërtimit dhe fazës së funksionimit. Ndikimet kumulative do të vlerësohen në përputhje me praktikën ndërkombëtare. Masat zbutëse, plani i menaxhimit mjedisor dhe social dhe plani i menaxhimit të shëndetit dhe sigurisë do të përfshihen gjithashtu. Eksperti vendor i VNMS-së do të kryejë konsultime me palët e interesuara në përputhje me kërkesat vendore dhe praktikën më të mira ndërkombëtare. Konsulenti do të përdorë informacionin e disponueshëm nga burimet e tij dhe përgjigjet e klientit në pyetëtorin e tij. Prandaj nuk do të kryhen studime të specializuara.

Konsulenti do të përgatisë raportin sipas politikave, rregulloreve dhe udhëzimeve lokale si:

- Sistemi i Integruar Mbrojtës i Kosovës;
- Politikat e aplikueshme mjedisore dhe sociale të Kosovës;
- Procedurat e Vlerësimit Mjedisor dhe Social të Kosovës;
- Legjislacioni dhe rregulloret kombëtare në lidhje me vlerësimin mjedisor dhe social dhe
- Marrëveshjet ndërkombëtare mjedisore/sociale të aplikueshme të nënshkruara nga Kosova.

Konsulenti do të shtojë në raport çdo seksion, nëse është e nevojshme, për kërkesat e financimit ndërkombëtar. Gjithashtu, bazuar në përvojat e ekspertit, eksperti do të shtojë çdo rekomandim/koment bazuar në përvojat e tij.

2. INFORMACIONI I PËRGJITHSHËM DHE PËRMBAJTJA

Konsulenti ka vlerësuar rendimentin energjetik të centralit FV me një kapacitet DC prej 120 MWp. Kapaciteti AC si për sistemin alternativ ashtu edhe për atë fiks është 99 MW për të përmbushur kufizimin e rrjetit prej maksimumi 100 MW. Të dy konfigurimet kanë një tension sistemi prej 1500 V duke aplikuar 33 inverterë qendrorë me 3MW AC/secili, modeli SMA-Sunny Central 3000 EV dhe duke përdorur module mono c-Si prej 410 Wp/secili, modeli Canadian Solar CS1U 410MS 1500V. (Shënim: Modulet-FV dhe Invertorët u zgjedhën si komponentë referencë për qëllime simulimi, modelet e përdorura më vonë mund të ndryshojnë, por rezultatet nuk duhet të devijojnë ndjeshëm).

Rezultatet e vlerësimit të rendimentit janë përmbledhur në Tabelën 1, më poshtë bazuar në supozimet e humbjeve dhe simulimet duke përdorur softuerin PVSyst siç specifikohet në Shtojcën D (Raporti PVSyst).

Tabela 1. Përmbledhje e rezultateve të rendimentit të energjisë

Konfigurimi	Rendimenti Vjetor i Energjisë	Energjia specifike vjetore	Rendimenti LCOE (P50)
Sistemi alternativ	161 910 ± 14 614 MWh	1349 ± 121 kWh/kWp	69.40 €/MWh
Sistemi fiks	161 910 ± 14 614 MWh	1349 ± 121 kWh/kWp	69.40 €/MWh

Këto rezultate duhet të konsiderohen si vlera mesatare që përfaqësojnë nivelin e besimit P50 me një pasiguri të përgjithshme prej 9.03%. Një pasiguri e tillë e lartë është kryesisht për shkak të faktit se vetëm të dhënat meteorologjike të disponueshme lirisht janë përdorur për analizën dhe llogaritja e rendimentit të energjisë bazohet në një vit tipik meteorologjik të krijuar gjatë vlerësimit të burimeve diellore që vlerëson një Rrezatim Global Horizontal vjetor afatgjatë (GHI) prej 1445 kWh/m² për kantierin e projektit. Raporti i performancës vlerësohet të jetë 82,3 % për pjerrësinë fikse dhe 80,1 % për kasën me një aks.

Bazuar në rezultatet e kësaj analize paraprake tekniko-ekonomike, duke qenë se të gjitha supozimet mbeten të vlefshme, është e mundur të zhvillohet një termocentral fotovoltaiik me një kosto të pritshme të nivelizuar të energjisë elektrike afër 69 €/MWh që mund të japë një normë maksimale të brendshme. e Kthimit të Kapitalit (E-IRR) të 23% me një tarifë 85,5 €/MWh. Kërkohej një analizë më e detajuar për të reduktuar pasigurinë e përgjithshme të projektit. Ne rekomandojmë kryerjen e një fushate të plotë të vlerësimit dhe matjes së burimeve bankare për të arritur një pasiguri më të ulët të burimeve. Përlllogaritjet e detajuara, specifike të zonës CAPEX, marrja e kuotave direkt nga kontraktorët dhe furnizuesit e pajisjeve EPC, si dhe negociimi i kushtet financiare janë aspekte kyçe për një reduktim më të madh të pasigurisë së përgjithshme të projektit.

3. KËRKESAT DHE RREGULLAT LIGJORE PËR VNMS

3.1. LEGJISLACIONI KOMBËTAR PËRKATËS PËR VNMS

Sipas Ligjit për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis,⁴ i cili përfshin kërkesat e Direktivës së BE-së për VNM (85/337/EEC i ndryshuar)⁵, ndikimet e mundshme mjedisore të një projekti do të vlerësohen nga një proces i Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis (VNM) dhe do të dokumentohen në Deklaratën e Ndikimit në Mjedis (Studim VNM).

Duke iu përgjigjur çështjeve mjedisore, Ministria e Mjedisit Planifikimit Hapsinor dhe Infrastrukturës (MMPHI) përditësoi Strategjinë e Kosovës për Mjedisin (SKM) dhe Planin Kombëtar të Veprimit për Mjedisin (PKVM) për vitin 2011-2015 duke punuar me ministritë, organizatat joqeveritare dhe palët e tjera të

⁴ Ligji Nr. 08/L-181, Për vlerësimin e ndikimit në mjedis (per me shume, <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2708>)

⁵ Direktiva e Këshillit 85/337/EEC e 27 qershorit 1985, për vlerësimin e efekteve të projekteve të caktuara publike dhe private në mjedis (shih, <http://ec.europa.eu/environment/eia/eia-legalcontext.htm>)

interesuara. Prioritetet mjedisore, janë identifikuar si plotësimi i legjislacionit mjedisor në harmoni me ‘acquis’ të BE-së; duke përmbushur gradualisht standardet e BE-së dhe duke zbatuar dhe inkorporuar në mënyrë efikase legjislacionin dhe metodologjitë mjedisore në të gjithë sektorët; dhe ngritjen dhe zgjerimin e institucioneve për zbatimin e politikave mjedisore (përfshirë ngritjen e kapaciteteve).

Korniza ligjore mjedisore brenda Kosovës përmban ligje gjithëpërfshirëse që mbulojnë fusha të tilla si Mbrojtja e Mjedisit, Uji, Mbeturinat, Mbrojtja e Natyrës, Mbrojtja nga Zhurma, Cilësia e Ajrit dhe Trashëgimia Kulturore, të cilat përfshijn obligimet kryesore të Direktivave mjedisore të BE-së. Përveç kësaj, Ligji për Parandalimin e Integruar dhe Kontrollin e Ndotjes (IPPC) është plotësisht në përputhje me Direktivën e Këshillit 96/61/EC lidhur me parandalimin dhe kontrollin e integruar të ndotjes ("Direktiva IPPC").

Ndërsa, sa i përket Korizes ligjore sociale, ende nuk ka ndonjë ligj që ngjashem me vlerësimin e ndikimit mjedisor, në mënyrë të veçantë do të trajtonte vlerësimin e ndikimit social, por që poashtu ekzistojnë ligje kombëtare që mbulojnë çështje të ndërlidhura përfshirë mbrojtjen e shëndetit, shëndetin në punë & Siguria, Marrëdhëniet e Punës, Siguria në Punë, Punësimi, Mbrojtja Sociale, Blerja e Tokës, Kadastra etj.

Kosova nuk është njohur nga deponuesit e traktateve si shtet që mund të ratifikojë traktate dhe konventa ndërkombëtare. Megjithatë, Konventat evropiane dhe ndërkombëtare që kanë të bëjnë me të drejtat e njeriut janë drejtpërdrejtë të zbatueshme⁶ në Kosovë, dhe poashtu çështjet që ndërlidhen me mjedisin, pjesëmarrjen publike dhe të punës janë përvetësuar në legjislacionin kombëtar të Kosovës.

- Konventa e UNESCO-s për Trashëgiminë Botërore (nëntor 1972) nuk është miratuar pasi Kosova nuk është anëtare e UNESCO-s, megjithatë parimet e Konventës janë përvetësuar në Ligjin e Trashëgimisë Kulturore të Kosovës (Nr: 02/L-88);
- Konventat e Organizatës Ndërkombëtare të Punës (ILO) janë të pranishme në legjislacionin e Kosovës: përpjekjet janë të orientuara në forcimin e kapaciteteve të organizatave të punëdhënësve dhe punëtorëve në adresimin e çështjeve ekonomike dhe sociale, duke përfshirë integrimin e Konventës së Punës së Fëmijëve (nr:138 dhe 182).
- Konventa Ndërkombëtare për të Drejtat Ekonomike, Sociale dhe Kulturore (Nju Jork, 16 dhjetor 1966). Parimet dhe të drejtat që rrjedhin nga Deklarata Universale e të Drejtave të Njeriut (DUDNJ), Konventa për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave (CEDAW) dhe Konventa për të Drejtat e Fëmijëve (KDF).

Tabela 2. Kuadri ligjor kombëtar mjedisor dhe social

Ligji/Nënligjet	Dispozitat kryesore dhe qëllimi	Rëndësia për projektin
Ligji Nr. 03/L-025, për Mbrojtjen e Mjedisit	Ky ligj është dokumenti ligjor mjedisor i nivelit më të lartë në Kosovë që rregullon parandalimin dhe reduktimin e ndotjes, rregullon	Parku Fotovoltaik (PF) propozon aktivitete për zgjidhjen e problemit të shkaktuar nga ndotja historike në zonën e projektit dhe nga ana tjetër

⁶ Kushtetuta e Republikës së Kosovës, 2008, Neni 22

	<p>monitorimin e mjedisit dhe përcakton parimet e përdorimit racional të burime natyrore. Ky ligj harmonizon zhvillimin ekonomik dhe mirëqenien sociale me parimet bazë për mbrojtjen e mjedisit sipas konceptit të zhvillimit të qëndrueshëm. Sipas këtij ligji, projektet e planifikuara, duke përfshirë ndryshimet në teknologji, rikonstruksionin, dhe zgjerimin e objekteve apo ndërprerje e operacioneve, të cilat mund të rezultojnë në ndikime të mëdha mjedisore ose që përbëjnë rrezik për shëndetin e njeriut, kërkojnë Vlerësim paraprak të Ndikimit në Mjedis (VNM).</p>	<p>projekti do të promovojë energjinë e rinovueshme.</p> <p>Krahas përfitimeve nga zbatimi i aktiviteteve të propozuara në projekt, aktivitetet e parashikuara në skenarë në të gjitha fazat e zbatimit (faza e ndërtimit, operimit dhe dekomisionimit) mund të shkaktojnë ndikime negative mjedisore dhe sociale që duhet të vlerësohen para zbatimit të tyre në përputhje me Ligjin Nr. 03/L-214, për vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (VNM).</p>
<p>Ligji Nr. 08/L-181, Për vlerësimin e ndikimit në mjedis</p>	<p>Ky ligj rregullon procedurat për identifikimin dhe shqyrtimin e projekteve që i nënshtrohen vlerësimit të ndikimit në mjedis, si dhe përshkruan aspektet, përmbajtjen, fushëveprimin e vlerësimit, raportimin dhe procedurat e administrimit të vlerësimeve të ndikimit mjedisor të projekteve të propozuara, në mënyrë që të ofrohen të gjitha kushtet përkatëse. informacion në lidhje me mjedisin, për të mundësuar dhe lehtësuar procesin e vendimmarrjes.</p> <p>Procedurat për miratimin e VNM-së janë përcaktuar në kreun III të ligjit dhe përfshijnë fazat e mëposhtme: (1) përzgjedhja e projektit të VNM-së; (2) Raporti i VNM-së, dhe (3) Shqyrtimi i raportit të VNM-së.</p> <p>Në bazë të vlerësimeve të ndikimit në mjedis, Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHI) lëshon Pëlqimin Mjedisor të kërkuar për çdo projekt publik ose privat (të listuara në Shojcën 1, ose Shtojcën 2 të këtij Ligji), që ka të ngjarë të ketë efekte të rëndësishme në mjedis për shkak të, ndër të tjera, natyrës, madhësisë ose</p>	<p>Përgatitja e parkut PF për vendin e projektit dhe aktivitetet e parashikuara në 13rocedu nuk bëjnë pjesë në projektet e listuara në Aneksin 1 dhe Aneksin 2 të Ligjit për të cilin është VNM të detyrueshme ose duhet të vlerësohen të shqyrtohen, rast pas rasti dhe në përputhje me kriteret e përcaktuara në Shtojcën 3.</p> <p>Si rezultat i gjendjes aktuale të vendndodhjes, natyrës dhe madhësisë së tij, ndikimeve dhe rreziqeve të mundshme që mund të lindin si rezultat i zbatimit të aktiviteteve të propozuara në të gjitha fazat e projektit, si dhe përmbushjes së detyrimit ligjor, Aplikuesi i projektit (Qeveria-KEK) para zbatimit të projektit do të përgatisë dokumentacionin për Inicimin e VNM-së (Kapitulli III i Ligjit, neni 10 dhe 11) d.m.th. Raporti i Ekzaminimit të Mjedisit (në përputhje me SHTOJCEN 3 të Ligjit – Kriteret e Ekzaminimit) dhe ia dorëzon MIE-së për t'i njoftuar për zbatimin e projektit të propozuar. Aktivitetet dhe për të marrë rekomandime për hapat e mëtejshëm që duhet të ndërmerren për vlerësimet mjedisore në kantierin e projektit.</p>

	vendndodhjes së tij.	Konsultimi publik dhe përfshirja e publikut do të fillojë pas inicimit të VNM-së (paraqitja e Aplikimit për fillimin e VNMS-së) si dhe gjatë gjithë procedureës për VNM
<p>Ligji Nr.03/L-160, per Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja</p> <p>Në përputhje me ligjin është nxjerrë një sërë udhëzimesh administrative si:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udhëzimi Administrativ (GRK) - Nr. 21/2013 për arsenikun, kadmiumin, merkurin, nikelin dhe hidrokarburet aromatike policiklike në ajër; • Udhëzimi Administrativ Nr. 15/2010 për kriteret për përcaktimin e pikave të monitorimit të cilësisë së ajrit, numrin dhe shpeshhtësinë e matjeve, klasifikimin e ndotësve që monitorohen, metodologjinë e punës, formën dhe kohën e raportimit të të dhënave. • Udhëzimi Administrativ Nr. 02/2011 për vlerësimin e cilësisë së ajrit; • Udhëzimi Administrativ 2007, për rregullat dhe standardet e shkarkimeve në ajër nga burimet stacionare të ndotjes etj. 	<p>Qëllimi i këtij ligji është të rregullojë dhe garantojë të drejtat e qytetarëve për të jetuar në një mjedis me ajër të shëndetshëm dhe të pastër, duke mbrojtur njëkohësisht shëndetin e njeriut, faunën, florën dhe vlerat natyrore dhe kulturore të mjedisit.</p> <p>Ai përcaktohen treguesit bazë mjedisorë të cilësisë së ajrit dhe burimeve të ndotjes së ajrit si dhe detyrimet specifike të operatorëve të burimeve të ndotjes.</p> <p>Në Udhëzimin Administrativ Nr.02/2011 dhe Udhëzimin Administrativ GRK Nr.21/2013 vlerat për përqendrimin e dioksidit të squfurit (SO₂), dioksidit të azotit (NO₂), benzenit, monoksidit të karbonit, plumbit, PM₁₀, PM_{2.5} në ajër. , janë përcaktuar vlerat e synuara për përqendrimin e arsenikut, kadmiumit, nikelit dhe benzo(a)pirenit, pragjet e alarmit të SO₂, NO₂, ozonit dhe PM₁₀ dhe nivelet kritike të SO₂ dhe NO_x për mbrojtjen e vegjetacionit.</p>	<p>Skenarët e projektit të parkut PV përfshijnë masa që do të shkaktojnë përmirësim të cilësisë së ajrit në zonën e projektit në fazën e funksionimit për shkak të teknologjisë së mosemetimit. Përveç kësaj, aktivitetet mund të jenë edhe burim i ndotjes së ajrit, veçanërisht në fazën e ndërtimit, si rezultat i përdorimit të aktiviteteve të mekanizimit dhe transportit, heqjes së dheut etj.</p> <p><i>Për këtë qëllim gjatë realizimit të aktiviteteve do të respektohen obligimet ligjore.</i></p>
<p>Ligji Nr. 02/L-102, për Mbrojtjen nga Zhurma</p>	<p>Qëllimi i ligjit është të shmangë, parandalojë ose zvogëlojë efektet e dëmshme (përfshirë bezdisjen për shkak të ekspozimit ndaj zhurmës) të zhurmës në mjedis. Ky ligj ofron një bazë për zhvillimin e masave për të reduktuar zhurmën e emetuar nga trafiku rrugor dhe hekurudhor, avionët, pajisjet e jashtme dhe industriale, makineritë e lëvizshme dhe burimet e tjera kryesore të ndotjes akustike dhe bezdisjes së mjedisit.</p>	<p>Aktivitetet e PV Parkut do të jenë burim zhurmash, veçanërisht në fazën e ndërtimit si rezultat i përdorimit të mekanizimit dhe aktiviteteve të transportit. Gjatë zbatimit të aktiviteteve duhet të respektohen detyrimet ligjore.</p>
<p>Ligji Nr. 04/L-060, për Mbeturinave (2012)</p> <p>Në përputhje me ligjin janë nxjerrë një sërë udhëzimesh administrative si:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udhëzimi Administrativ (UA) Nr.21/2014 për menaxhimin e mbeturinave nga industria nxjerrëse dhe 	<p>Qëllimi i këtij ligji është: shmangia dhe reduktimi i gjenerimit të mbeturinave; ripërdorimi i komponentëve të dobishëm nga mbeturinat; zhvillimi i qëndrueshëm nëpërmjet mbrojtjes dhe ruajtjes së burimeve natyrore; parandalimi negativ ndikimet e mbetjeve në mjedis dhe</p>	<p>Projekti PV Park do të zbatohet në zonën ku janë kryer aktivitetet e deponimit të hirit dhe kanë nevojë për riparimin e duhur të tokës sw përdorur. Si rezultat i zbatimit të aktiviteteve të parkut PV, në fazën e ndërtimit të projektit priten lloje të ndryshme mbetjesh (të rrezikshme dhe</p>

<p>minierat,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udhëzimi Administrativ (UA) Nr. 05/2013 për Menaxhimin e Vajrat e përdorur dhe të mbeturinave të tyre, • Udhëzimi Administrativ (UA) 27/2014, për menaxhimin e mbetjeve me ambalazhim dhe ambalazhim • Udhëzimi Administrativ (UA) Nr.51/2017 për listën e mbetjeve të rrezikshme sipas origjinës, • Udhëzimi Administrativ (UA) Nr. 16/2013 për vlerat kufitare të përqendrimeve të komponentëve të rrezikshëm në mbeturina. • Udhëzimi Administrativ për menaxhimin e depozitimit të mbeturinave (Akti Nr. QRK- 08/2017-UA), • Udhëzimi Administrativ Nr. 25/2014, për menaxhimin e mbeturinave të pajisjeve elektrike dhe elektronike dhe kufizimet e përdorimit të lëndëve të rrezikshme në pajisjet elektrike dhe elektronike, etj. 	<p>shëndetin e njerëzve; asgjësimi përfundimtar i mbetjeve në mënyra të pranueshme për mjedisin.</p> <p>Ligji për mbeturinat rregullon menaxhimin e mbeturinave, planet për menaxhimin mjedisor, të drejtat dhe detyrimet e personave të licencuar që merren me menaxhimin e mbeturinave, mënyrën dhe kushtet e grumbullimit, transportit, trajtimit, përpunimit, depozitimit dhe depozitimit përfundimtar të mbeturinave, importin, eksportin dhe tranzitin e mbeturinave, monitorimin, sistemin e informacionit dhe financimin.</p> <p>Mbetjet e rrezikshme menaxhohen sipas dispozitave të Ligjit për Mbeturina: MMPH-ja ka mandat të menaxhojë mbeturinat e rrezikshme, në bashkëpunim me Ministrinë përkatëse.</p> <p>Pushtetet vendore (komunat) janë përgjegjëse për përzgjedhjen dhe licencimin (nëpërmjet aplikimit të procedurave të prokurimit) të personave për grumbullimin, ruajtjen dhe transportimin e mbetjeve të ngurta, mbetjeve komunale, voluminoze, mbetjeve nga ndërtimet dhe prishjet e objekteve brenda territorit të tyre.</p> <p>Udhëzimi administrativ MMPH Nr.21/2014 përcakton masat, procedurat dhe udhëzimet për parandalimin apo zvogëlimin e efekteve negative në mjedis dhe çdo gjë që rrezikon shëndetin e njeriut që vjen si rezultat i menaxhimit të mbeturinave dhe industrisë së nxjerrjes së mineraleve.</p>	<p>jo të rrezikshme). Gjatë zbatimit të aktiviteteve duhet të respektohen detyrimet ligjore.</p>
<p>Ligji Nr.05/l-044, për zonën e rrezikuar mjedisore të Obiliqit dhe rrethinën e tij</p>	<p>Qëllimi i ligjit është të përcaktojë komunën dhe rrethinën e saj si zonë me rrezik të veçantë mjedisor dhe të ndërmerren masa për të reduktuar ndikimin negativ nga burimet e ndotjes.</p>	<p>Aktivitetet do të realizohen në Komunën e Obiliqit. Gjatë zbatimit të projektit duhet të zbatohen masat e duhura zbutëse në mënyrë që ndikimi i mundshëm negativ të shmanget ose zvogëlohet.</p>
<p>Ligji për Mbrojtjen e Natyrës Nr. 2010/03-L-233</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udhëzimi Administrativ (UA) Nr. 12/2011 - për burimet natyrore llojet e habitateve, harta e habitateve natyrore, 	<p>Ky ligj rregullon themelimin dhe menaxhimin e zonave të mbrojtura. Ligji mbështetet në parimet e bashkëpunimit, qëndrueshmërisë, integritit, ndotësi paguan për arsimin dhe shkollat, mban</p>	<p>Në zonën e projektit nuk janë identifikuar specie të rëndësishme ose të ndjeshme të faunës ose florës dhe habitateve.</p> <p>Projekti PV Park do të kontribuojë në përmirësimin e mëtejshëm estetik të</p>

<p>llojet e habitateve natyrore të kërcënuara dhe të rralla, si dhe masat mbrojtëse për ruajtjen e llojeve të habitateve natyrore;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udhëzimi administrativ (UA) Nr. 18/2012 për shpalljen e specieve të egra të mbrojtura dhe rreptësisht të mbrojtura; • Udhëzimi Administrativ (UA) Nr. 07/2012, për përmbajtjen dhe mënyrën e ruajtjes së vlerave të mbrojtura të natyrës (18.06.2012); • Udhëzimi Administrativ (UA) Nr.16/2012, për Kalimet e Kafshëve të Egra (01.08.2012) etj. 	<p>përgjegjësitë dhe bwn menaxhim efektiv për ruajtjen e natyrës.</p>	<p>deponisë së hirit.</p> <p>Qëllimi i projektit do të realizohet edhe më shumë me projektin e parkut, i cili parashikohet të ndërtohet krahas parkut PV.</p>
<p>Udhëzimi Administrativ (GRK) Nr. 11/2018 për kufizimet dhe vlerat e shkarkimeve të materialeve të ndotura në tokë</p>	<p>Qëllimi i këtij Udhëzimi Administrativ është përcaktimi i normave të shkarkimeve dhe cilësisë së tokës, përkatësisht vlerave kufitare të shkarkimeve të materialeve të ndotura në tokë. Pronari ose shfrytëzuesi i tokës ose pronës është i detyruar të kujdeset për tokën dhe të mos dëmtojë tokën ose pronën e vet dhe fqinje, si dhe të marrë të gjitha masat e nevojshme në përputhje me këto rregullore ligjore dhe dokumente strategjike për parandalimin e degradimit të tokës. Bazuar në listën e vendeve të kontaminuara, pronari ose përdoruesi i tokës është i detyruar për rehabilitimin e vendeve të kontaminuara. Në Ligjin në Shtojcën Nr.1 – Janë paraqitur vlerat e kufizuara të ndotjes së tokës.</p>	<p>Projekti i synuar i Parkut PV nuk do të shkaktojë ndonjë ndikim negativ në tokë gjatë operimit, megjithatë gjatë ndërtimit mund të shkaktojë ndotje të kufizuara në tokë për shkak të punimeve të ndërtimit. Gjatë punimeve ndërtimore dhe operative duhet të respektohet rekomandimi i dhënë në këtë Udhëzim Administrativ.</p>
<p>Korniza e Politikave të Zhvendosjes (KPZH) për vendet e Reja të Minierave (2011)</p>	<p>KPZH është nxjerrë nga Qeveria e Kosovës dhe është shpallur nga Kuvendi i Kosovës në tetor 2011, por nuk ka fuqinë e ligjit.</p>	<p>Meqenëse zona ku do të realizohet projekti është pronë KEK-ut, KPZH-ja nuk do të aplikohet.</p>
<p>Udhëzimi Administrativ (UA) Nr. 16/2015 për Informimin, Pjesëmarrjen Publike dhe Palët e Interesuara në Procedurat e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis</p>	<p>Ky udhëzim administrativ përcakton procedurat për informimin dhe pjesëmarrjen e publikut në vlerësimin e ndikimit në mjedis. Ai më tej i mundëson publikut të marrë pjesë në procesin e vendimmarrjes, duke paraqitur opinione dhe shqetësime në lidhje me VNM-të e përgatitura.</p>	<p>Ky UA aspiron të kontribuojë në ndërgjegjësimin e publikut për çështjet mjedisore dhe mbrojtjen e të drejtës për të jetuar në një mjedis adekuat që garanton shëndet dhe mirëqenie. Megjithatë, ai nuk e zgjeron mandatin një proces konsultativ kuptimplotë dhe gjithëpërfshirës, i cili është në përputhje me kërkesat e standardeve ndërkombëtare për konsultime publike në projekte zhvillimore ose investuese.</p>

<p>Ligji Nr. 03/L-212, i Punës</p>	<p>Ky ligj rregullon të drejtat dhe përgjegjësitë e palëve që kanë krijuar marrëveshje formale të punësimit. Ligji për Punën rregullon punësimin si në sektorin privat ashtu edhe në atë publik. Ligji ndalon të gjitha format e diskriminimit dhe çdo formë të punës së detyruar ose të detyrueshme.</p>	<p>Ligji përcakton kushtet dhe kriteret për krijimin e marrëdhënies së punës. Ligji parashikon gjithashtu kërkesat optimale të marrëveshjes së punës, duke përfshirë orarin e punës, orarin e shpërblimit dhe përfitimet e tjera të punësimit. Zgjidhja e kontratave dhe mekanizmat e ankesave rregullohen gjithashtu me këtë ligj. Ligji i hap rrugë dialogut social, i cili shtjellohet më tej në Kontratën Kolektive. Kuadri ligjor në lidhje me kushtet e punës rregullohet më tej me një sërë udhëzimesh administrative (UA), të cilat ndalojnë ose parashikojnë kërkesat minimale për aranzhimet e punës së të miturve (si UA Nr. 05/2013 dhe UA Nr. 17/2008), rregullore që përcakton kornizën e marrëveshjes së punës, duke përfshirë mekanizmat e ankesave dhe procedurat disiplinore (rregullorja nr. 01/2018), pushimin e lehonisë dhe shpërblimin gjatë lehonisë leje (UA Nr. 01/2018, UA nr. 07/2014, UA Nr. 05/2011), duke përcaktuar pagën minimale (UA Nr. 09/2017), e kështu me radhë.</p>
<p>Kontrata kolektive</p>	<p>Kontrata Kolektive është akt nënligjor që buron nga Ligji i Punës, dhe është përpiluar me qëllim që të ofrojë udhëzime dhe udhëzime më të detajuara për të drejtat dhe përgjegjësitë e palëve që kanë lidhur kontratën e punës.</p>	<p>Kontrata Kolektive jep detaje shtesë në lidhje me përfitimet e punonjësve, që rrjedhin nga paketa financiare e viteve të punësimit dhe e daljes në pension.</p>
<p>Ligji për Sigurinë dhe Shëndetin në Punë (04/L-161)</p>	<p>Ky ligj parashikon sigurimin e kushteve në mjediset e punës me qëllim parandalimin e dëmtimeve në punë, sigurinë në punë dhe masat shëndetësore dhe mbrojtëse në mjedisin e punës. Mjedisin e punës konsiderohet çdo mjedis ku kryhet puna. Ligji mandaton Qeverinë e Kosovës që formojnë një këshill për sigurinë në punë dhe mbrojtjen e mirëqenies së punëtorëve dhe mjediset e punës</p>	<p>Ligji përshkruan përgjegjësitë e palëve të përfshira në aranzhimin e punës, si dhe siguron masa shtesë të mbrojtjes në mjediset e punës për të rinjtë, gratë dhe personat me aftësi të kufizuara. Duke marrë parasysh çështjet e shëndetit dhe sigurisë, ligji përcakton masa për përmirësimin e nivelit të sigurisë dhe shëndetit të punëtorëve në punë. Ky ligj përmban parime të përgjithshme për parandalimin e rreziqeve në punë, eliminimin e faktorëve të rrezikshëm dhe aksidental, informimin, konsultimin, pjesëmarrjen e balancuar në përmirësimin e nivelit të sigurisë dhe</p>

		shëndetit në punë, trajtimin e punonjësve, përfaqësuesve të tyre dhe udhëzime të përgjithshme për zbatimin e këtyre parimeve.
--	--	---

3.2. PROCEDURA DHE LEJET E VNMS-SË

Procedura e VNMS-së

Procedura e Vlerësimit të Ndikimit në Mjedis është referuar në Ligjin Nr.03/L-025 për Mbrojtjen e Mjedisit (Kapitulli II, nenet 9, Kapitulli IV, Neni 29 dhe Kapitulli VI, Neni 57) dhe është përshkruar në Ligjin Nr. 03/L-214 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis. Dëgjimi publik rregullohet me Udhëzimin Administrativ MMPH Nr.16/2015 për informim, pjesëmarrje të publikut dhe palëve të interesuara në procedurat e vlerësimit të ndikimit në mjedis. Konsulenti do të përgatisë një njoftim për debat publik dhe do të sigurojë që ai të publikohet së paku në një gazetë ditore dhe të vendoset në tabelën e shpalljeve të Kuvendit të Komunës në të cilën do të zbatohet projekti. Përmbajtja e kërkuar e Njoftimit është paraqitur në nenin 8(2) të UA (MMPH) Nr.16/2015.

Debati(et) publik do të mbahet brenda tridhjetë (30) ditësh pas publikimit të njoftimit në gazetë dhe vendosjes së njoftimit në tabelën e shpalljeve të Kuvendit të Komunës. Konsulenti do të përballojë të gjitha kostot e përgatitjes së Raporteve të VNM-së, debatit(et) publik, procesit të rishikimit dhe konsultimit.

Në përputhje me nenin 7 të Ligjit Nr. 03/L-214 “Për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis” kërkohet pëlqimi mjedisor për çdo projekt publik ose privat të renditur në Shojcën 1 ose Shtojcën 2 të këtij Ligji, i cili ka të ngjarë të ketë efektet në mjedis për shkak, ndër të tjera, të natyrës, madhësisë ose vendndodhjes së tij. Të gjitha projektet të cilat janë të renditura në Shtojcën janë të detyruar të zbatojnë VNM-në, duke kërkuar autorizimin përkatës nga Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHI), ndërsa projektet e renditura në Shtojcën 2 do të shqyrtohen rast pas rasti dhe në përputhje me kriteret e përcaktuara në Shtojcën 3, për të përcaktuar nëse ato duhet të kërkojnë një VNM.

Leja

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës është përgjegjëse për dhënien e pëlqimeve, miratimeve dhe lejeve të ndryshme në faza të ndryshme të procesit të planifikimit të projektit:

- Pëlqimi Mjedisor (miratimi i Studimit të VNMS), në përputhje me ligjin për VNM (Tab. 1 më sipër)
- Leje ndërtimi, pas marrjes së Pëlqimit Mjedisor
- Leje mjedisore, pas përmbushjes me sukses të kërkesave të Pëlqimit Mjedisor

Menaxhimi i mbetjeve të rrezikshme është i rregulluar në atë mënyrë që vetëm kompanitë e autorizuara mund të përfshihen në grumbullimin, ruajtjen dhe eksportin. Deponimi i përkohshëm i mbeturinave të rrezikshme është paraparë në të ashtuquajturat “Qendra Grumbulluese”, por asnjëra nuk është instaluar deri më sot në

Kosovë. Çdo magazinim i përkohshëm i mbetjeve të rrezikshme të krijuara gjatë ndërtimit të Projektit do të jetë në lokacione që kanë marrë një leje për këtë qëllim.

Sipas praktikës aktuale, lokacionet e vendeve të depozitimit të përkohshëm të tepricës së materialit bien dakord ndërmjet Kontraktorit të Projektimit dhe Ndërtimit dhe Komunës në të cilën territori do të hidhet materiali i tepërt. Vendndodhjet e përkohshme të landfillleve, që do të thotë se duhet të merren të gjitha masat e nevojshme, në mënyrë që të parandalohen çdo ndikim negativ mjedisor. Meqenëse lokacioni është për përdorim të përkohshëm, autorizimi është gjithashtu i përkohshëm i vlefshëm, që do të thotë se pas përfundimit të aktiviteteve të lidhura me projektin duhet të bëhet procesi i bonifikimit të tokës. MIE nga ana tjetër monitoron procesin e përzgjedhjes së vend-depozitimit, metodat e asgjësimit dhe rikuperimin e tokës.

3.3. MARRJA/ SHPRONËSIMI I TOKËS

Legjislacioni i Kosovës që rregullon zhvendosjen e pavullnetshme dhe rivendosjen e mjeteve të jetesës bazohet në kornizën ligjore për shpronësim. Procesi i shpronësimit të pronës së paluajtshme në Kosovë rregullohet me Ligjin Nr. 03/L-205 për ndryshimin dhe plotësimin e Ligjit Nr. 03/L-139, për shpronësimin e pronës së paluajtshme. Ligji garanton që shpronësimi i pronës private të bëhet vetëm për interes publik dhe brenda një procesi të drejtë kompensimi. Qeveria e Republikës së Kosovës, më dt: 29.06.2023 ka marrë Vendim me Nr.15/148, për shpronësimin për interes publik të pronave të paluajtshme të pronarëve dhe zotëruesve të interesit të cilat preken nga realizimi i Projektit që po zhvillohet. Në këtë proces përfshihen parcela që përfshinë komunën e Fushë Kosovës dhe Obiliqit. Parcelat që janë shpronësuar nga Komuna e Fushë Kosovës, zona kadastrale Fushë Kosovës, janë: 25-1,25-2, 24-0 23-1, 23-3, 23-4, 23-5, 23-2, 48-1, 50-0, 48-2, 840-0. Sipërfaqja e parcelave të shpronësuar në Komunën e Fushë Kosovës është 230 125 m² ndërsa parcelat: 2840-0, është në pronësi më të hershme të KEK SH.A. Parcelat që janë shpronësuar nga zona kadastrale Kryshevc, Komuna e Obiliqit janë: 443-0, 577-0, 1024-0, 367-0, 356-0, 342-0, 1022-0, 1023-0. Sipërfaqja e parcelave të shpronësuar në Komunën e Obiliqit është 42 216m² ndërsa parcelat: 1041-0, 1042-0, 379-0, 578-0 janë në pronësi më të hershme të KEK SH.A.

Të gjitha dokumentet e përmendura si: Vendimi i Qeverisë për shpronësim, kopjet e planit, fletat poseduese dhe dokumentet relevante do të jenë pjesë e dosjes së aplikimit të KEK-ut në MMPHI.

Kërkesat e Bankës Evropiane për Investime (EIB) dhe/apo Korporatës Ndërkombëtare Financiare (IFC)

Standardet Mjedisore dhe Sociale

Standardet e mjedisore dhe sociale sipas Bankës Evropiane për Investime (EIB), përfshijnë:

Ky Projekt i ndërmarrë për VNMS-në përfshinë Standardet EIB-së për VNMS⁷ dhe kështu janë përdorur. Për arsye praktike, të gjithë njëmbëdhjetë (11) Standardet e EIB-së nga Lista e Standardeve me poshtë, nxjerrë nga Përmbledhja e Standardeve të EIB-se,⁸ dhe përfshijne:

Tabela 3. Standardet e EIB-së

S1	Ndikimet dhe rreziqet mjedimore dhe sociale	Promovon qasjet të integruar të ndikimit dhe vlerësimit dhe menaxhimit të rrezikut.
S2	Perfshirja e paleve të interesit	Promovon qasje përfshirëse dhe sistematike të përfshirjes konstruktive të paleve të interesit.
S3	Burimet e eficienta dhe parandalimi i ndotjes	Inkurajon identifikimin, dizajnin dhe përdorimin e teknologjive, proceseve dhe shërbimeve që janë mirë të vendosura për të arritur objektiva mjedisore cilësore.
S4	Biodiversiteti dhe ekosistemet	Mbrojtja dhe ruajtja e biodiversitetit dhe ekosistemeve, dhe mirëmbajtja e funksioneve dhe proceseve të tyre ekologjike, janë fundamentale për qëndrueshmërinë mjedisore dhe sociale.
S5	Ndryshimi klimatik	Promovojë përputhshmërinë e projekteve të mbështetura nga EIB me qëllimet dhe parimet e Marrëveshjes së Parisit dhe me Planin e Veprimit të qëndrueshëm financiar të BE-se.
S6	Zhvendosja e pavullnetshme	Kerkon të shmangë zhvendosjen e pavullnetshme dhe të minimizojë dhe definojë masat e përshtatshme zbutëse (lehtësuese).
S7	Grupet e denueshme, njerezit indigjenet dhe gjinitë	Respektojë të drejtat e grave, femijeve, të moshuarve, të varfërve, minoriteteve etnike, religjioze, kulturore apo gjuhësore, lidhur me të drejtat personale dhe të pronës, mirëqenienë sociale dhe ekonomike dhe çfarëdo të drejtesh të nderlidhur.
S8	Te drejtat e punës	Merret me praktikën e punësimit, marrëdhëniet e punës, kushtet e punës, kushtet e punës, përputhshmërinë me standardet e ONP-se.

⁷ Banka Evropiane për Investime: ‘Standardet Mjedisore dhe Sociale’, 2022

⁸https://www.eib.org/attachments/publications/eib_environmental_and_social_standards_overview_en.pdf

S9	Siguria profesionale dhe shendetit public dhe siguria	Mbroje shendetin, sigurine e punetoreve dhe njerezit e afektuar nga njerezit dhe komunitetet. Kjo e vendose rendesine e vendosjes se sistemit te mire definuar It establishes the importance of putting in place a well-defined health and safety management system, endowed with appropriate resources and expertise.
S10	Trashegimia kulturore	Identifikoje dhe velresoje rreziqet e projektit dhe ndikimet potenciale te cilat afektojne trashegimin e prekshme dhe jo te prekshme kulturore.
S11	Ndermjetesuesit financiar	Kerkesat dhe proceseet te cilat duhet t’l kene ndermjetesuesit financiar.

Standardet e Performancës së IFC (PS) dhe Udhëzimet EHS.

Këto SP përfshijnë:⁹

SP 1: Sistemi i Vlerësimit dhe Menaxhimit Mjedisor dhe Social;

SP 2: Puna dhe Kushtet e Punës;

SP 3: Ulja dhe parandalimit i ndotjes;

PS 4: Shëndeti, Siguria dhe Siguria e Komunitetit;

SP 5: Blerja e tokës dhe zhvendosja e pavullnetshme;

PS 6: Ruajtja e Biodiversitetit dhe Menaxhimi i Qëndrueshëm i Burimeve Natyrore;

SP 7: Popujt indigjenë (nuk zbatohet për këtë projekt);

SP 8: Trashëgimia Kulturore.

IFC ka zhvilluar udhëzime të bazuara në sektorin e Mjedisit, Shëndetit dhe Sigurisë (EHS), duke përfshirë udhëzime specifike për sektorin e energjisë. Qasja e përgjithshme për menaxhimin e çështjeve të EHS-se duhet të marrë parasysh ndikimet e mundshme sa më shpejt që të jetë e mundur në ciklin e projektit, duke përfshirë përfshirjen e konsideratave të EHS-se në përzgjedhjen e vendndodhjes, në mënyrë që të maksimizohet gama e opsioneve të disponueshme për të shmangur dhe minimizuar ndikimet e mundshme negative.

4. ALTERNATIVAT E PROJEKTIT

Alternativat e mëposhtme janë identifikuar dhe vlerësuar:

- Alternativa zero (Skenari "Të mos bësh asgjë")

⁹Per me shume: <https://firstforsustainability.org/risk-management/implementing-ifc-environmental-and-social-requirements/establish-and-maintain-an-esms/ifc-environmental-and-social-performance-requirements/ifc-performance-standards/>

- Ndërtimi i alternativës së parkut PV

4.1. ALTERNATIVA ZERO

Nën Alternativën Zero situata ekzistuese do të vazhdojë pa investime të mëdha. Deponia e hirit do të lihej ashtu siç është, nuk ka përmirësime as shërbime komunitare. Alternativa Zero është pika e referimit me të cilën krahasohen kriteret e vendosura mjedisore, sociale dhe ekonomike të alternativave të projektit.

Për këtë alternativë, zona ekzistuese edhe pse më parë shërbente si venddepozitimi i hirit, tani është rehabilituar por do të mbetet i njëjtë kështu që nuk priten përmirësime të mëtejshme. Ana pozitive, nuk do të ketë zhurmë, ndotje të ajrit apo shkatërrim të habitatit si rezultat i ndërtimit/zhvillimit të parkut PV.

Megjithatë, një pjesë e madhe e tokës e cila fillimisht ishte e degraduar do të lihej e patrajtuar dhe pa përdorim.

4.2. ALTERNATIVA E NDËRTIMIT TË PARKUT PV

Edhe pse mund të ketë ndikime të vogla mjedisore për shkak të zhvillimit/ndërtimit të parkut PV gjatë punimeve p.sh. zhurma, ndotja e ajrit, pluhuri, shkatërrimi i habitatit, janë të papërfillshme për shkak të natyrës së punimeve. Në anën tjetër, KEK-u do të kishte në posedim edhe një aset tjetër energjetik i cili është nga burimet e ripërtëritshme, kështu që do ta bënte korporatën një kontribues të madh të burimeve të ripërtëritshme të energjisë përveç se është prodhuesi më i madh i energjisë nga lëndët djegëse fosile. Një avantazh i kësaj alternative është se megjithëse një pjesë e madhe e tokës parashikohet të përdoret në zhvillimin e këtij projekti, nuk parashikohet zhvendosje pasi të gjitha punimet do të zhvillohen në pronë/parcelsa në pronësi të kompanisë, duke përfshirë rrugën e lidhjes me nënstacionin.

Për më tepër, siç u tha më herët, meqenëse kjo tokë ka qenë depo hiri, do të përfitojë më tej pasi nuk do të përdoret tokë e re e gjelbër ose bujqësore.

5. BAZA MJEDISORE DHE SOCIALE

5.1. BAZA MJEDISORE

Të dhënat bazë mjedisore janë paraqitur për të përcaktuar parametrat ekzistues mjedisorë në Kosovë dhe veçanërisht në zonën më të gjerë të lokacionit të Projektit.

5.2. TOPOGRAFIA DHE PEIZAZHI

Me një sipërfaqe prej 10,908 km², Kosova është një nga vendet më të vogla në Evropë. Ndodhet në qendër të Gadishullit Ballkanik në Evropën Jugperëndimore. Pavarësisht sipërfaqes së vogël, Kosova ka një shumëllojshmëri të veçantë topografike. Ajo është e rrethuar nga malet e Sharrit të cilat gjenden në jug dhe juglindje, në kufi me Maqedoninë, ndërsa malet e Kopaonikut ngrihen në veri. Kufijtë jugperëndimor me Malin e Zi dhe Shqipërinë janë gjithashtu malorë, dhe maja më e lartë e vendit, Gjeravica, 2656 m e lartë. Rajoni

qendror është kryesisht kodrinor, por dy fusha të mëdha të shtrira në perëndim dhe lindje të Kosovës, përkatësisht, fusha e Dukagjinit me lartësi mbidetare ndërmjet 350 dhe 450 m dhe fusha e Kosovës me lartësi ndërmjet 510 dhe 570 m.

Në terma hipsometrik, lartësia mesatare mbidetare e Kosovës është 810 m. Sipërfaqja nën 300 m mbulon 0,2 %, sipërfaqja deri në 1,000 m mbulon 80,7 %, sipërfaqja ndërmjet 1,000 m dhe 2,000 m mbulon 17 % dhe sipërfaqja mbi 2,000 m përbën 2,3 % të sipërfaqes së përgjithshme të Kosovës¹⁰.

Projekti ndodhet në rajonin e Prishtinës, në kuadër të komunave Fushë Kosovë dhe Obiliq. Rajoni i Prishtinës ishte rajoni më i industrializuar edhe në të kaluarën. Gjithashtu, ky rajon përmban edhe një numër ndotësish më të vegjël.

Harta e Republikës së Kosovës me lokacionin e shënuar të projektit është dhënë në figurën në vijim.

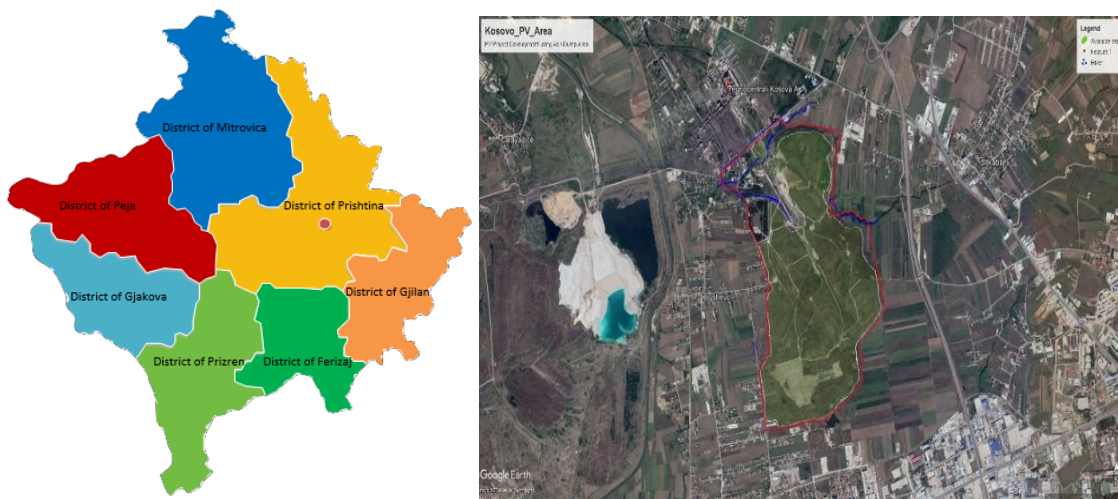

Fig. 5.1- Vendodhja e projektit në rajonin e Prishtinës

Kushtet bazë të peizazhit

Pellgu (Figura 2), një nga rezervat më të mëdha të Evropës. Baseni i linjtit mbulon Kosovën qendrore, nga veriu i Mitrovicës deri në jug të Kaçanikut.

¹⁰ Raport për gjendjen e ujërave, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, 2015

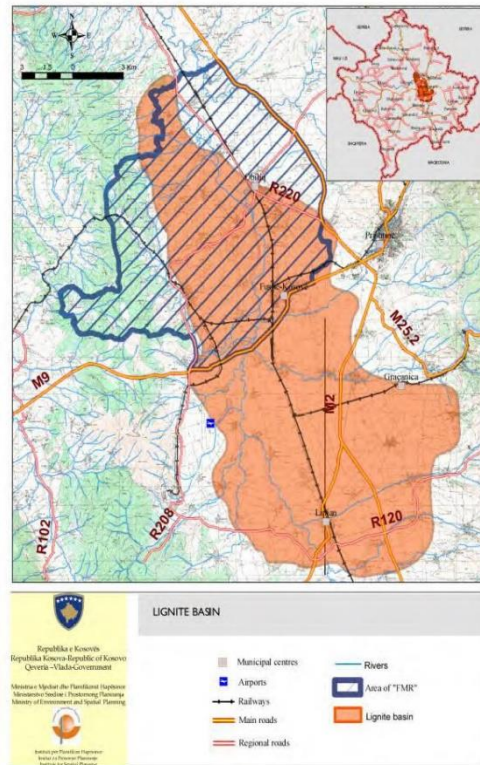

Fig. 5.2- Depozita e thëngjillit në Basenin e Kosovës (Burimi: MMPH, 2011)

Karakteristika bazë e peizazhit natyror të pellgut është fusha qendrore përgjatë lumit Sitnica, e ndjekur nga terreni kodrinor dhe malet që i afrohen Goleshit, Çicavicës në perëndim dhe pothuajse deri në malet e Sharrit në jugperëndim. Baseni i linjtit në pellgun e Kosovës mbulon një sipërfaqe prej rreth 300 km², me një shtrirje vertikale me një gjatësi mesatare diagonale prej 30 km nga veriu në jug dhe një zgjerim mesatar në drejtimin lindje-perëndim prej 10 km. Një tipar i veçantë i zonës është një mozaik i modeleve të përdorimit të tokës përzierje të peizazhit industrial dhe të kultivuar, i cili është rezultat i shfrytëzimit të lëndëve të para minerale (kryesisht qymyr, zink dhe plumb) në peizazhin e kultivuar tradicionalisht. Shpyllëzimi për shkak të prerjeve të paligjshme, ndërtimi dhe shfrytëzimi i burimeve minerale janë faktorë që kontribuojnë më tej në degradimin e peizazhit natyror.

Topografia e terrenit është një zonë kodrinore me lartësi detare relative që ndryshon nivelet nga +550 deri +670 metra. Aktivitetet më të rëndësishme në këtë fushë nga perspektiva mjedisore janë minierat e qymyrit dhe prodhimi i energjisë. Shfrytëzimi i linjtit po vazhdon për gati 100 vjet dhe operacionet e mëdha siç shihen sot me minierat sipërfaqësore dhe prodhimin e energjisë elektrike janë duke u zhvilluar për pothuajse 40 vjet, pa asnjë trajtim të veçantë për ndikimin në popullsi dhe klimë.

Lokacioni i projektit ndodhet në mes të Obiliqit dhe Komunës së Fushë Kosovës, rreth 3 km nga periferia e kryeqytetit Prishtinë.

Në të gjithë sipërfaqen e zonës së studimit ka një rrjet rrugor hierarkik, me shtigjet më të rëndësishme përgjatë skajeve të fushës dhe hekurudhën në pjesën qendrore të fushës. Sipërfaqja e madhe dhe e hapur e fushës është

në kontrast strukturor me vëllimet e kodrave përreth. Prandaj, skajet më të rëndësishme strukturore janë konturet e fushave karstike, ku ka një ndryshim të dukshëm në mënyrën e përdorimi dhe mbulimi i sipërfaqes nga bujqësia në matricën pyjore. Kreshtat e kodrave të masivit mbyllin linjat e horizontit të fushave individuale duke formuar një njësi të mbyllur. Megjithatë, për shkak të madhësisë së fushës, vetëm majat e maleve më të larta formojnë pika qendrore karakteristike domethënëse në nivel rajonal.

Peizazhi rrethues rreth lokacionit është i formuar dhe i dominuar fuqishëm nga termocentralet tashmë ekzistuese dhe komponentët e tyre. Zona më e gjerë rreth vendndodhjes karakterizohet nga aktivitete që mbështesin funksionimin e impiantit si minierat e qymyrit dhe depozitat e hirit. Shfrytëzimi i parë fillestar nëntokësor (nxjerrja nëntokësore) i minierave të Hades dhe Babushit (Lipjan) filloi në vitin 1922, ndërsa nxjerrja e hapur e të njëjtave miniera filloi në vitin 1958, gjë që tregon ndikimin e fortë të sektorit të minierave dhe prodhimit të energjisë në specifikat specifike. identiteti i peizazhit lokal gjatë dekadave. Distanca ndërmjet lokacionit të Projektit deri në Obiliq është rreth 4 km, deri në periferi të Fushë Kosovës është 5 km. Disa nga shtëpitë nga fshati Dardhishtë janë brenda zonës së projektit. Trupi më i afërt ujqor sipërfaqësor është lumi Sitnica në një distancë prej rreth 1.3 km në lindje të lokacionit të projektit.

Tiparet e shkaktuara ne pejsazh nga njeriu

Peizazhi në vendndodhjen e projektit dhe zona përreth është formuar fuqishëm nga ndikimi antropogjen. Peizazhi karakterizohet kryesisht nga termocentrali ekzistues Kosova B (kulla ftohëse, ndërtesat e kaldajave, oxhaku, trajtimi i thëngjillit) krahas lokacionit të projektit, Kosova A dhe aktiviteteve mbështetëse dhe infrastrukturës (minierat e qymyrit, transportuesit e qymyrit, deponia e hirit) në zonën më të gjerë. (Figura 3)

Fig. 5.3- Termocentrali Kosova A dhe Kosova B

Fig. 5.4- Vendndodhja e minierës dhe transportuesi (zona më e gjerë)

Zonat përreth vendndodhjes së projektit karakterizohen nga deponi të mbingarkuar nga aktivitetet e mëparshme minerare dhe landfillet sanitare. Janë shtatë deponi të mbingarkuara në veriperëndim, JP, J dhe JL të minierave të Bardhit dhe Mirashit, të cilat zënë një sipërfaqe prej 1500 ha.

Në jug shtrihet qyteti i Fushë Kosovës, i cili si rezultat i zhvillimit të Prishtinës dalëngadalë po inkorporohet në vetë qytetin. Qyteti është tani, në thelb, një periferi e Prishtinës. Toka në afërsi të deponisë së hirit është relativisht e ulët dhe e niveluar. Përdoret kryesisht për bujqësi dhe përbëhet kryesisht nga ferma të vogla.

Karakteristikat natyrore të peizazhit

Peizazhi rreth zonës është një zonë urbane kodrinor që karakterizohet nga një zonë luginore. Operacionet minerare – kryesisht asgjësimi i djerrinës në forma të parregullta antropogjene – ka ndryshuar në mënyrë dramatike terrenin e një pjese të madhe të zonës përreth, tani e gjitha duke u riformuar në shpatet natyrore. E njëjta gjë vlen edhe për gropat e minierave të varfëruara ku nuk është kryer asnjë rehabilitim. Bimësia rudimentare e livadheve të egra përmirëson disi strukturën e peizazhit në ato zona, por bimësia mesatare dhe e lartë mungojnë plotësisht, pemët e mbjella për rehabilitim janë ende në fazën e hershme të rritjes. Pjesa më e madhe e hapësirës së destinuar për zgjerimin e minierës është e mbuluar me monokultura bujqësore.

5.3. KLIMA

Klima e Kosovës është kryesisht kontinentale, duke rezultuar me verë të ngrohtë dhe dimër të ftohtë me ndikime mesdhetare dhe alpine (temperatura mesatare brenda vendit varion nga +30 °C (verë) deri në -10 °C (dimër)). Megjithatë, për shkak të lartësive të pabarabarta në pjesë të caktuara të vendit, ka ndryshime në temperaturë dhe shpërndarje të reshjeve. Dhjetori dhe janari konsiderohen si muajt më të ftohtë, korriku dhe gushti si muajt më të ngrohtë të vitit.¹¹

¹¹ <https://www.kosovo-mining.org/kosovo/climatic-conditions>

Temperatura

Në Kosovë, temperatura mesatare brenda vendit luhetet nga +30 °C në verë, në -10 °C në dimër. janë të pranishme të gjitha format e reshjeve atmosferike. Reshjet më të rëndësishme janë në formën e shiut në lugina dhe reshjet në formën e borës në male. Ndersa ne Prishtinën vitin 2021 temperatura mesatare maksimale ka qenë në muajin Gusht ka qenë 31.0°C, ndërsa temperatura mesatare minimale në Shkurt ka qenë, - 0.7 °C.¹²

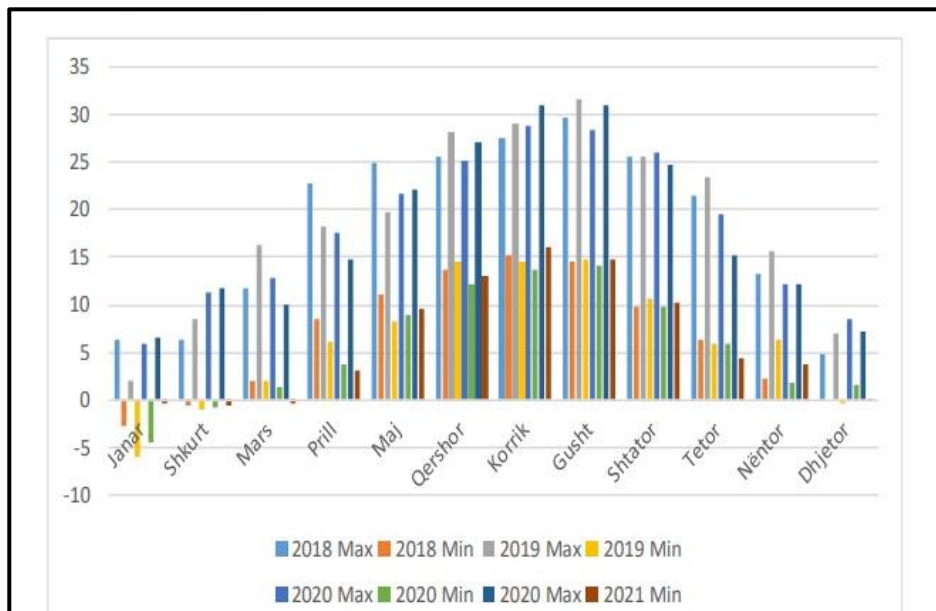

Fig. 5.5- Temperaturat maksimale dhe minimale të ajrit në 2018-2021

¹² IHK - Temperaturat mesatare maksimale dhe mesatare minimale ne Prishtine 2018 - 2021

Reshjet

Gjithsej reshjet mesatare vjetore në Kosovë për vitin 2021 kanë qenë 809.1 mm, ndersa ne Prishtine në muajin Janar 2021 numri i ditëve me të reshura mujore ishte 17 ditë dhe në muajin Gusht ishte 4 ditë.¹³

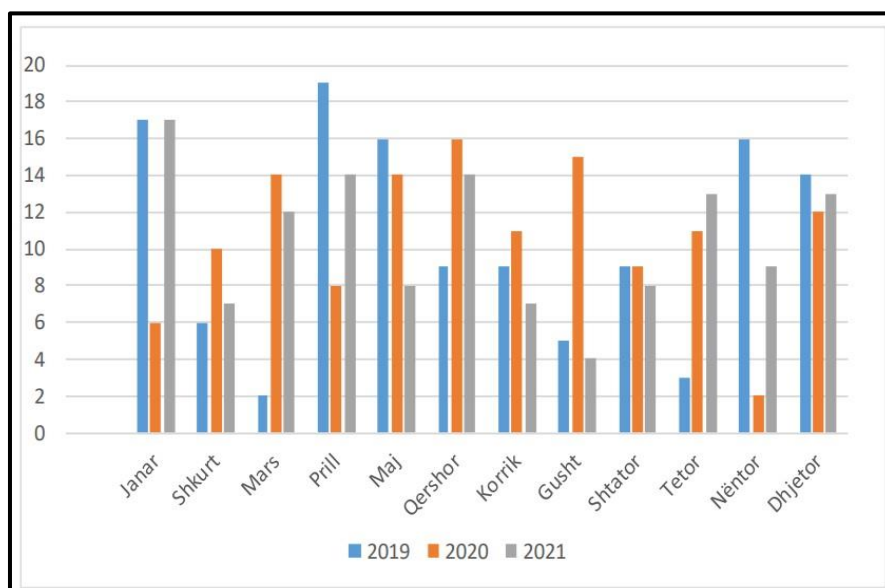

Fig. 5.6- Ditët me të reshura në Prishtinë, 2019-2021

Era

Në zonën e Prishtinës dominojnë erërat veriore. Ato ndodhin me një frekuencë prej 17%. Era e ndryshueshme raportohet për 29.5% të të dhënave nga Aeroporti i Prishtinës gjatë viteve 2009-2013. Drejtimi i ndryshueshëm i erës lidhet kryesisht me erërat e lehta (më pak se 3 m/s) me ndryshueshmëri të madhe të drejtimit të erës. Shpejtësitë më të larta të erës (> 5.4 m/s) ndodhin rreth 15% të rasteve.¹⁴

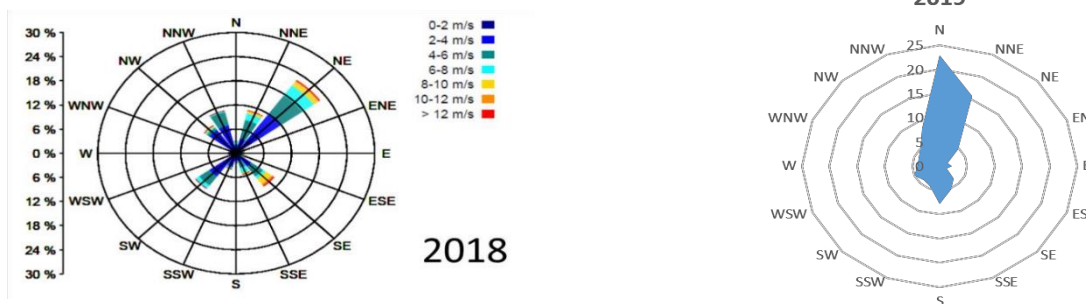

Fig. 5.7-Trëndafili i erës për Prishtinën 2018 dhe 2019

¹³ IHK – Reshjet mesatare maksimale dhe mesatare minimale ne Prishtine 2018 - 2021

¹⁴ (IHMK) Vjetari Hidrometeorologjik i Kosovës 2020

Vlerësimi i ndikimit mjedisor (vnm) për centralin diellor pv “Kosova-A”

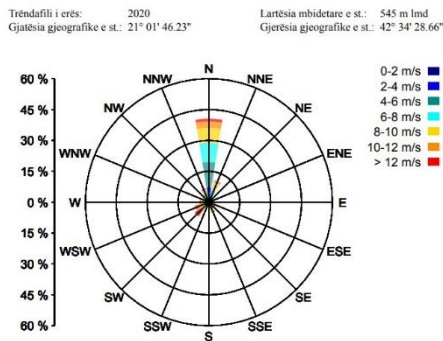

Fig. 5.8- Trendafil i erës për Prishtinën 2020

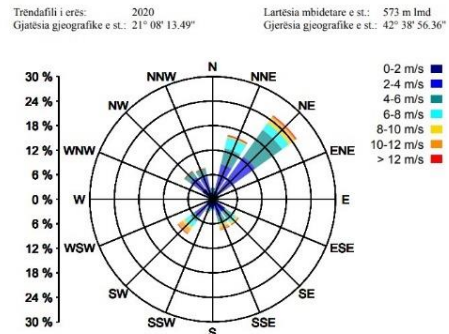

Fig. 5.9-Trendafil i erës për Aeroportin e Prishtinës 2020

Ndryshimet Klimatike

Kosova tashmë ka miratuar strategjinë dhe planin e veprimit për ndryshimet klimatike. Strategjia e Ndryshimeve Klimatike 2018-2027 përcakton politikat për të reduktuar emetimet e gazeve serrë (GHG) dhe përshtatjen ndaj ndryshimeve klimatike. Ai gjithashtu paraqet një mundësi për të identifikuar dhe përcaktuar masat - për të reduktuar emetimet e gazeve serrë dhe për t'iu përshtatur ndryshimeve klimatike.

Siç përcaktohet në strategji, ajo do të shërbejë si hap fillestar në procesin e politikave të menaxhimit të zbutjes së GS dhe përshtatjes ndaj ndryshimeve klimatike për dhjetë vitet e ardhshme. Është gjithashtu një mundësi për të parë masat zbutëse dhe përshtatëse që do të stimulojnë zhvillimin e qëndrueshëm. Sipas kësaj strategjie, ndikimet aktuale dhe të pritshme në lidhje me projektin përfshijnë:

- Ekspozimi ndaj rreziqeve si thatësira, përmbytjet dhe zjarret në pyje do të bëhet më i madh me ndryshimet klimatike. Ndryshueshmëria e klimës tashmë është rritur në Kosovë;
- Temperaturat më të larta do të bëjnë më të mundshme valët e të nxehtit dhe zjarret në pyje. Që nga viti 2000 ka pasur një numër në rritje të zjarreve në pyje në Kosovë;
- Rritje të temperaturave, reshje më të pasigurta dhe ulje të rrjedhjeve të kombinuara me zhvillimet socio-ekonomike dhe rritja e përdorimit të burimeve ujore do të rriten
- ekspozimi ndaj thatësirës;
- Degradimi i ekosistemit dhe reduktimi i shërbimeve të ekosistemit;
- Rritje dhe forma të reja të ndotjes dhe sëmundjeve të lidhura me ujin.

5.4. CILËSIA E AJRIT

Shumica e qyteteve në Kosovë vuajnë nga cilësia e dobët e ajrit, me përqendrimet atmosferike të grimcave me një diametër prej 2.5 mikrometra ose më pak (PM2.5) që tejkalojnë dukshëm standardet e Bashkimit Evropian (BE) dhe udhëzimeve të Organizatës Botërore të Shëndetësisë. (OBSH). Vecanerisht në dimrit, zonat urbane

përballen me episode të rënda smogu, të shkaktuara nga rritja e kërkesës për ngrohje nga sektori rezidencial dhe tregtar, e cila sigurohet kryesisht nga djegia e lëndëve djegëse të ngurta¹⁵.

Gjendja mjedisore në zonën e veprimit të KEK-ut

KEK-ut KEK sh.a është korporata që prodhon pjesën më të madhe të energjisë elektrike në Kosovë (mbi 95%). Kjo kompani në vazhdimësi krahas aktiviteteve për prodhim të energjisë elektrike, ka investuar edhe në mbrojtjen dhe avancimin e mjedisit. Mirëpo duke u nisur nga gjendja ekzistuese mjedisore dhe ndikimi në mjedis që përfshin ndikimet në tokë, ujë dhe ajër, si dhe obligimet ligjore ndaj mjedisit, kjo kompani duhet të bëjë më shumë përpjekje për marrjen e masave për përmirësimin e gjendjes, si dhe mbrojtjen e mjedisit në hapësirat në të cilat i zhvillon aktivitetet e veta. Vlerësimi i gjendjes mjedisore në zonën e operimit të KEK, është realizuar bazuar në të dhënat e raporteve mujore dhe vjetore të vitit 2021 të përgatitura nga kjo kompani. Disa tregues kryesor të operimit të KEK janë prezantuar në tabelën e mëposhtme.¹⁶

Tabela 4. Disa nga treguesit kryesor të operimit të KEK-ut gjatë vitit 2021

Treguesit	2021
Prodhimi vjetor i energjisë elektrike nga `TC Kosova A`	2350062 (MWh)
Prodhimi i energjisë elektrike nga `TC Kosova B`	4102478 (MWh)
Harxhimi i përgjithshëm i linjtit	8,723,575 (t)
Sasia e përgjithshme e hirit të prodhuar	1265266 (t)
Konsumi i ujit të dekarbonizuar dhe të demineralizuar `TCA` dhe `TCB`	18.027.716 (m ³)

Në tabelën e mëposhtme janë prezantuar emisionet vjetore në ajër për ndotësit SO₂, NO_x dhe pluhurin total nga të gjitha Termocentralet e `Kosova A` dhe `B`. Gjatë vitit 2021, ka pasur rritje të emetimeve të pluhurit total krahasuar me vitin 2020, ndërsa emetimet SO₂ dhe NO_x gjatë vitit 2021 janë më të ulëta në krahasim me vitin 2020. Emetimet më të larta janë matur në Termocentralet e `Kosova B` (B1 dhe B2) krahasuar me Termocentralet e `Kosova A` (A3, A4 dhe A5).

Tabela 5. Emisionet vjetore në ajër për ndotësit SO₂, NO_x dhe pluhurin total nga

TC	SO ₂ (t)		NO _x (t)		Pluhuri total (t)	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
TC A3	1478	2366	1832	2867	138	235
TC A4	2859	1147	3642	1180	236	96
TC A5	2466	2764	2819	3097	179	222
TC B1	6599	4956	7521	5378	2797	2801
TC B2	6585	3398	7032	4925	2517	2639
Gjithsej	19987	14631	22846	17447	5867	5993

¹⁵ <http://documents.worldbank.org/curated/en/214511576520047805/Air-Pollution-Management-in-Kosovo>

¹⁶ Bazuar në të dhënat e raporteve mujore dhe vjetore të vitit 2021 të përgatitura nga KEK-u

Bazuar në të dhënat e raporteve mujore dhe vjetore të vitit 2021 të përgatitura nga kjo kompani

Cilësia e ajrit në zonën e projektit

Monitorimi i cilësisë së ajrit kryhet nga Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës (IHMK), i cili menaxhon të gjitha stacionet e monitorimit të cilësisë së ajrit në Kosovë. Të dhënat e cilësisë së ajrit nga IHMK tregojnë se PM, veçanërisht, tejkalon vlerën kufitare të Komisionit Evropian të KE-së të përqendrimeve mesatare vjetore prej 40 mikrogramë për metër kub ($\mu\text{g}/\text{m}^3$) për PM10, si në qendër të Prishtinës (ndërtesa e Rilindjes) dhe në zona periferike (stacioni i IHMK), dhe shpeshherë kalon vlerën kufi njëditore (të mos kalohet më shumë se 35 herë në vit) prej 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor nxjerr raporte mujore për cilësinë e ajrit në Kosovë. Vlerat e mëposhtme janë nxjerrë nga raporti i monitorimit për gjatë vitit 2021 dhe 2022, në të gjitha stacionet monitoruese të vendosura në Aglomeracionin AKS1

PM10 - Është monitoruar gjatë gjithë vitit 2022, në të gjitha stacionet monitoruese të vendosura në Aglomeracionin AKS1. Nga të dhënat e pranuar janë regjistruar tejkalime të vlerës limite sipas standardit 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ në baza ditore në stacionet monitoruese. Nëse merret për bazë vlera mesatare mujore për P10, në stacioni monitorues tek Rilindja është regjistruar një vlerë prej 51.4 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ që është më e lartë se sa vlera mesatare

Tabela 6. Vlera mesatare mujore të PM10 në Aglomeracionin AKS1

Muaj	IHMK	Rilindje	Palaj	Obiliq	Dardhishte
Janar	41.8	51.4	28.8	38.3	41.6
Shkurt	31.8	44.7	24	31.7	30.2
Mars	34.3	43.7	25.8	27.9	33.9
Prill	18.1	25.5	12.9	15.8	16
Maj	19	24.6	13.3	15.1	19.2
Qershor	17.6	20.7	10.6	11.6	14.4
Korrik	15.6	20.3	12.9	11.6	15.6
Gusht	12.4	22.6	12.1	7.8	15
Shtator	7.5	17.7	10.8	14.1	10.6
Tetor	19.4	34.6	24.2	30.7	21.1
Nëntor	21	38.4	21.5	35.5	20.4
Dhjetor	31	46	24	44	28
Mes.2022	22.46	32.52	18.41	23.68	22.17

Vlera mesatare vjetore për ndotësin e PM₁₀ ka qenë nën vlerat e lejuara sipas standardit vjetor prej 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (fig.5.10).

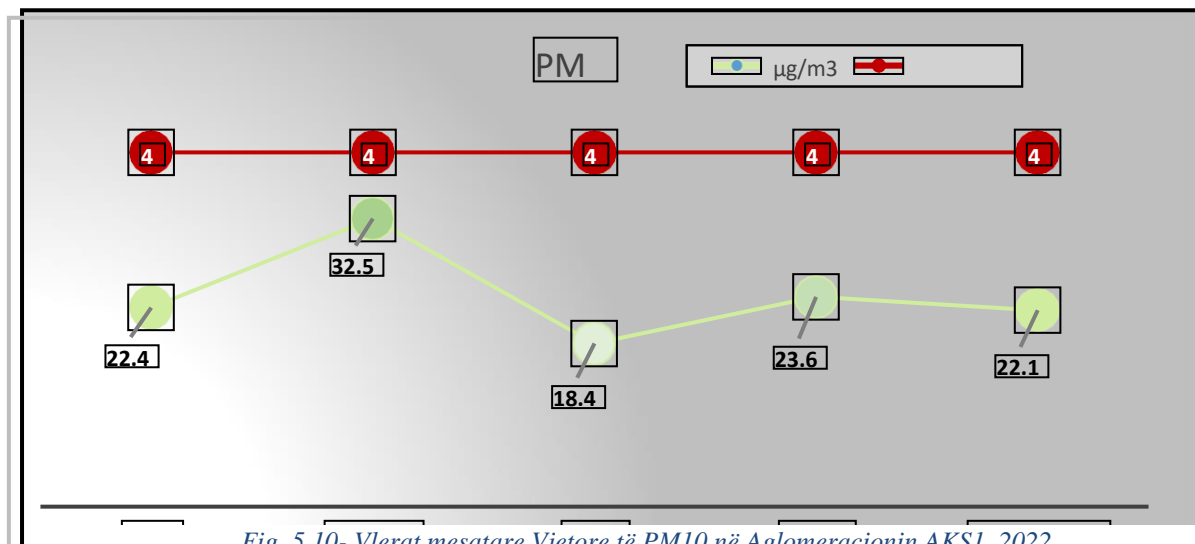

Fig. 5.10- Vlerat mesatare Vjetore të PM10 në Aglomeracionin AKS1, 2022

Në Zonën e Aglomeracionit AKS1 janë regjistruar 152 ditë me tejkalime të vlerës së lejuar për PM10 në vitin 2022. Numri më i lartë i ditëve me tejkalime të vlerës për PM10 janë regjistruar në stacionet e Rilindja(59 ditë) dhe Obiliq (40 ditë). Në këto dy stacione janë regjistruar ditë me tejkalime të vlerës së lejuar e cila është deri në 35 ditë brenda një viti. Krahasuar me vitin 2021, në vitin 2022 në nivel të zonës AKS1 janë regjistruar 12 ditë me shumë me tejkalime të vlerës së lejuara të PM10

PM2.5 - Vlera më e lartë e PM2.5 është regjistruar në këto stacione monitoruese:

IHMK / Prishtinë, (janar, shkurt dhe dhjetor, 2022), Rilindje/ Prishtinë, (janar, shkurt, mars, nëntor dhe dhjetor, 2022), Obiliq, (janar, nëntor dhe dhjetor, 2022) dhe Dardhishtë/Obiliq,(janar, 2022)

Tabela 7. Vleramesatare mujore e PM 2.5

Muaj	IHMK	Rilindje	Palaj	Obiliq	Dardhishte
Janar	34	39.9	23	33.2	35.5
Shkurt	24.4	30.9	17.1	24.5	24.6
Mars	23	28.2	15.6	19.8	22.5
Prill	11	13.8	7.5	10.5	9.5
Maj	10.5	12.1	7.1	8.1	9.2
Qershor	10.8	11.6	6.9	7.3	7.7
Korrik	8.9	10.4	6.6	6.7	7.4
Gusht	7.9	12.6	7.4	6.4	8.2
Shtator	5.6	10.5	6.6	10	7
Tetor	13.4	21.5	13.4	21.9	13.9
Nëntor	15.8	26.7	14.3	27.1	16
Dhjetor	25.3	35.9	19.1	37.2	23.8
Mes.2022	15.88	21.18	12.05	17.73	15.44

Vlera mesatare vjetore për parametrin PM2.5, ka qenë nën vlerën e lejuara sipas standardit që është 25 µg/m3.

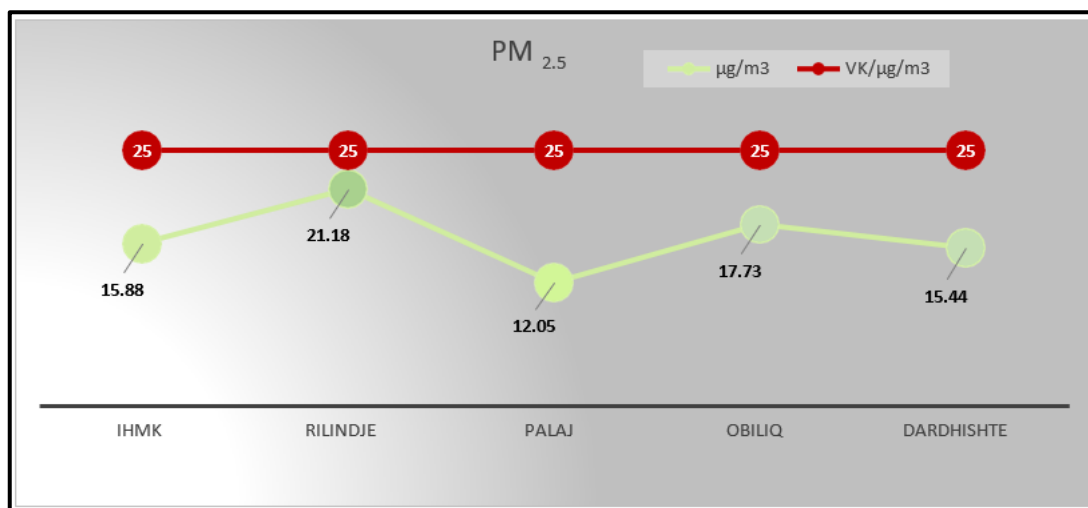

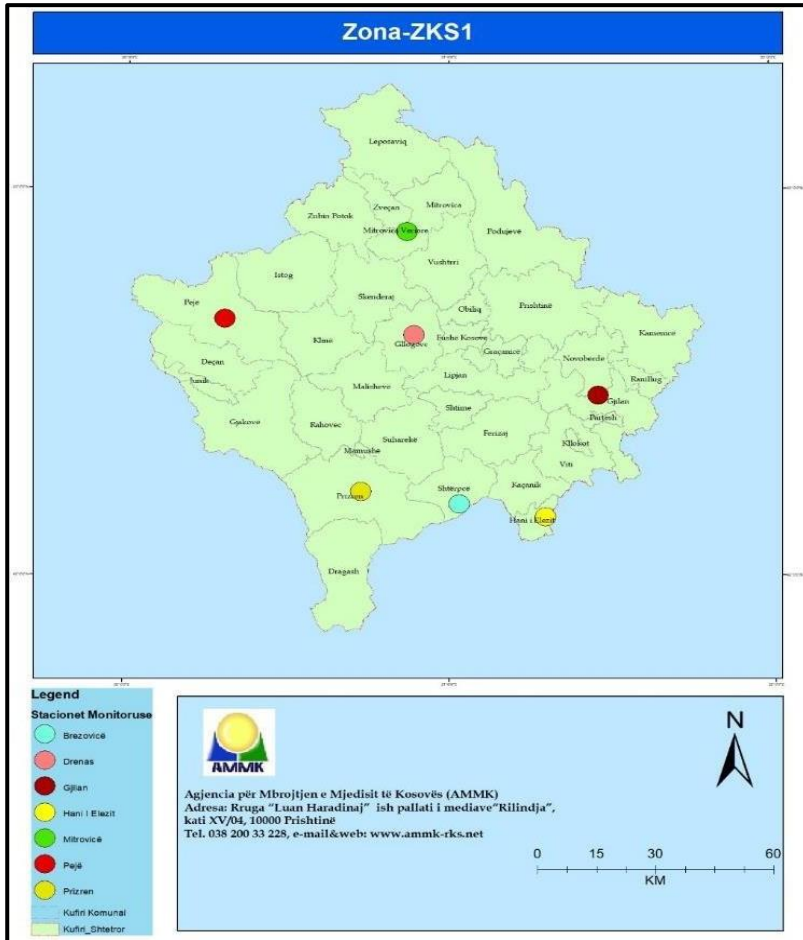
Fig. 5.11- Vlerat kufitare vjetore të PM_{2.5} µg/m³ në AKS1 për vitin 2022

SO₂ - Në cilësinë e ajrit ka rezultuar pa tejkalime të vlerave limite gjatë vitit 2022 në Aglomeracionin AKS1. Në tabelën. 7. janë paraqitur vlera në mesatare mujore dhe vjetore për SO₂. Në të gjitha stacionet monitoruese për gjatë tërë vitit vlera limite kanë qenë brenda vlerës së lejuar (tab.5). Vlera mesatare vjetore për parametrin SO₂, ka qenë në vlerat e lejuara sipas standardit që është 125 µg/m³. Si vlerë më e lartë është regjistruar në stacionin e IHMK-s me 20.5 µg/m³

NO₂ - Niveli i prezencës së NO₂ në cilësinë ajrit nuk ka regjistruar tejkalim të vlerës së lejuar. Në tabelën 6, janë paraqitur vlera në mesatare mujore dhe vjetore për parametrin e NO₂, dhe është vlerësuar se nuk kapasur tejkalime të vlerës limite gjatë vitit 2022. Si vlerë më e lartë është regjistruar në stacionin e monitorimit të cilësisë së ajrit Rilindja.

Vlera mesatare vjetor për parametrin NO₂, ka qenë nën vlerat e lejuara sipas standardit që është 40 µg/m³. Si vlerë më e lartë është regjistruar në stacionin e IHMK me 36.3 µg/m³.

CO - Është regjistruar pa tejkalime të vlerave limite gjatë vitit 2022 Ky parametër është regjistruar me vlerë më të lartë në stacionin e IHMK më 2.6 mg/m³. Si vlera më të ngritura në bazë mujore është vlerësuar gjatë muajt janar, shkurt dhe mars të vitit 2022. Vlerat vjetore te CO janë brenda vlerave kufitare 10 mg /m³, në të gjitha stacionet.

5 Stacione Monitoruese:

- IHMK (Prishtinë),
- Rilindje (Prishtinë),
- Palaj (Obiliq),
- Dardhishtë(Obiliq),
- Obiliq qendër (Obiliq),

Fig. 5.12- Vendndodhja e stacioneve për monitorimin e cilësisë së ajrit në Kosovë (Burimi: Agjencia për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës)

6. GJELOGJIA

Nga pikëpamja gjeologjike, Kosova gjendet në një territor mjaft interesant. Gjeologjia e Kosovës karakterizohet me veçori të konsiderueshme strukturore në shkallë rajonale, duke përfshirë thyerjen normale dhe shtytje. Tektonikisht, Kosova i përket një zone shumë të vështirë për t'u përcaktuar ndërmjet Dinaridëve dhe Helenidëve. Dinaridet (dinaridet e brendshme dhe të jashtme) janë dega jugore e brezit të palosshëm alpidik. Dinaridet shtrihen në jug të Alpeve jugore përgjatë bregut lindor të detit Adriatik dhe Jon dhe përmes detit Egje drejt Taurideve, duke ndërtuar Harkun Dinaro-Taurik.

Kosova është strukturalisht e ndarë në dy gjysma me përmasa afërsisht të barabarta (zona e Vardarit në lindje dhe Zona Drina – Ivanjica / Korabi – Pellagonia në perëndim) nga sutura e tendencës NNW-JJL ndërmjet Brezit Gjeologjik Serbo-Maqedonas në Kosovë dhe Brezi Dinarik Gjeologjik i Shqipërisë. Zona e thyerjes së transformimit mesozoik, e ashtuquajtura vija e linjës Shkodër-Peje, ndan Drinën dhe Korabin në dy zona të veçanta, por të ngjitura. Zona e Vardarit është e rëndësishme ekonomikisht pasi aty gjendet vendburimi i plumb-argjendit të Trepçës. Këto depozita variojnë nga skarnet e strehuar në karbonat dhe mbushjet karstike deri te depozitat e venave. Platformat gëlqerore mezozoike janë thyer nga disa breza thyerjesh të orientuara në drejtime

të ndryshme. Gëlqerorët janë shkëmbinj reaktivë të aftë për të thithur shëllirë të nxehtë të pasur me minerale dhe metalet dolën nga zgjidhja në këto horizonte të favorshme.¹⁷

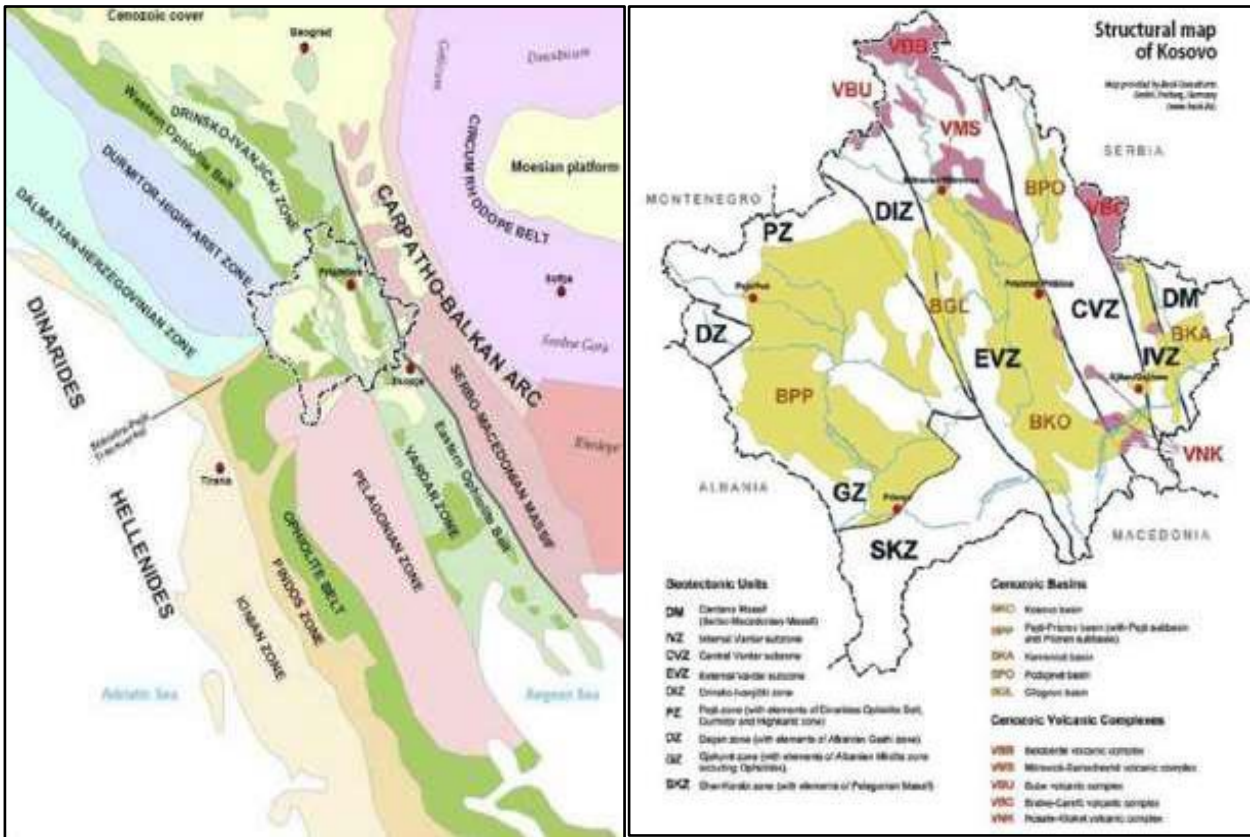

Fig. 6.1- Njësitë gjeotektonike të Ballkanit Qendror (majtas) dhe harta strukturore e Kosovës (djathtas); Burimi: Komisioni i Pavarur për Miniera dhe Minerale, 2017, Skica tektonike e hapësirës së gjerë të Kosovës (KPMM & BEAK, 2006)

Kosova është e pajisur me resurse të konsiderueshme minerale, veçanërisht me linjit, si dhe me depozita të rëndësishme të plumbit, zinkut, nikelit dhe magnezitit (Figura 6.2).

¹⁷ <https://www.kosovo-mining.org/mineral-resources/geology/?lang=en>

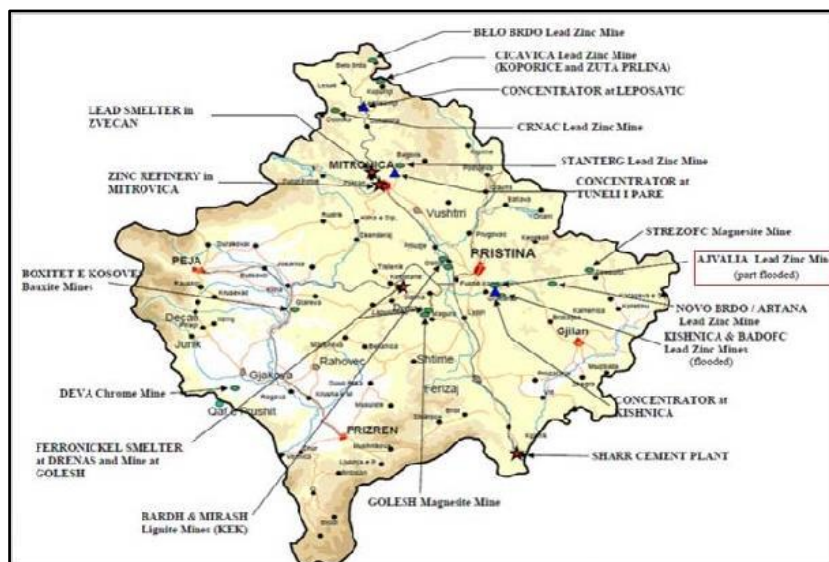

Fig. 6.2-Harta e pasurive minerale të Kosovës; Burimi: Krasniqi, 2012

Gjeologjikisht, territori i Kosovës është pjesë e Brezit Metalogjenetik Tethyan Euroaziatik (TEMB) që u formua gjatë kohës mezozoike dhe pas-mezozoikut në zonën e ish Oqeanit Tethyan në skajin jugor të Euroazisë, me atë afro-arab dhe indian. pllaka në jug. Ai shtrihet nga Mesdheu perëndimor përmes Alpeve dhe Evropës Juglindore përmes Kaukazit të Vogël, Hindu Kushit dhe Rrafshnaltës së Tibetit deri në Burma dhe Indonezi, duke u lidhur me Brezin Metallogjenetik të Paqësorit Perëndimor (Krasniqi, 2012). Në figurën e mëposhtme është paraqitur një pjesë e hartës gjeologjike të një zone më të gjerë të projektit dhe sipas formacioneve zona e projektit i përket Pellgut Cenozoik të Kosovës i identifikuar si CBKO.¹⁸

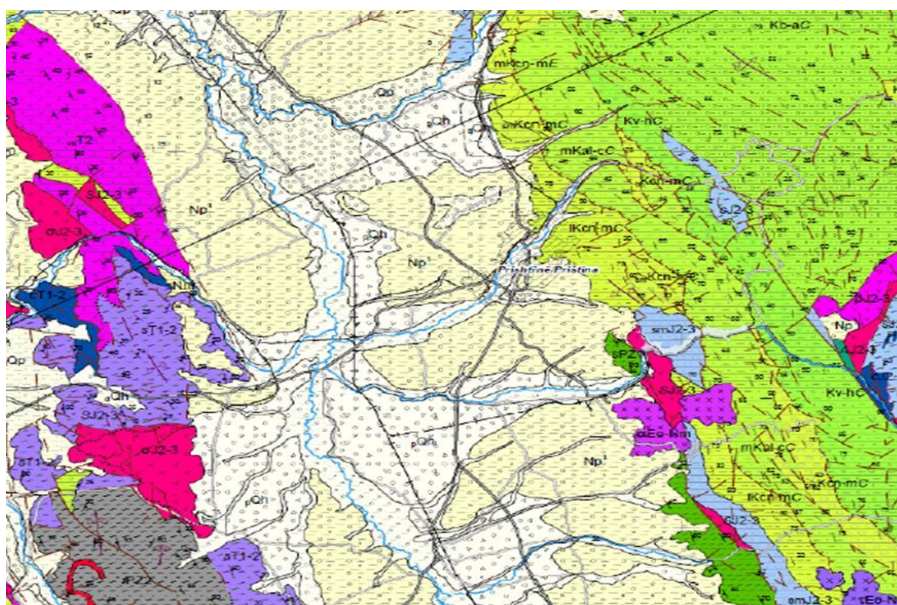

Fig. 6.3-Fragment nga harta gjeologjike S 1:200.000 e zonës më të gjerë të projektit (ICMM & BEAK, 2006)

¹⁸ https://www.mzv.cz/file/1235202/_1234521_1181887_Geological_Map_Kosovo

[200000.pdf.https://www.mzv.cz/file/1235202/_1234521_1181887_Geological_Map_Kosovo_200000.pdf.](https://www.mzv.cz/file/1235202/_1234521_1181887_Geological_Map_Kosovo_200000.pdf)

6.1. KARAKTERISTIKAT SIZMIKE

Karakteristikat gjeologjike dhe gjeo-mekanike të terrenit janë mjaft të ndryshme në komunën e Prishtinës si dhe në Fushë Kosovë. Vlerësimi i përshtatshmërisë së terrenit për ndërtim, tregoi terrene kushtimisht të qëndrueshme dhe të paqëndrueshme. Terreni aktiv sizmik, në kuptimin më të gjerë, është karakteristik edhe për rajonin e Prishtinës me tërmete të mundshme deri në shkallën IX (Merkalit)¹¹.

Gjatë analizës së thelluar, në përputhje me Vlerësimin Strategjik Mjedisor për Rajonin Komunal të Fushë Kosovës, është konstatuar se rajoni i aeroportit, zonat sizmike, zonat e vërshuara, zonat minerare dhe disa zona të tjera në Fushë Kosovë, të pasura me mineralet nëntokësore, plotësojnë kriteret e kërkesës së trajtimit si zona tokësore.¹⁹

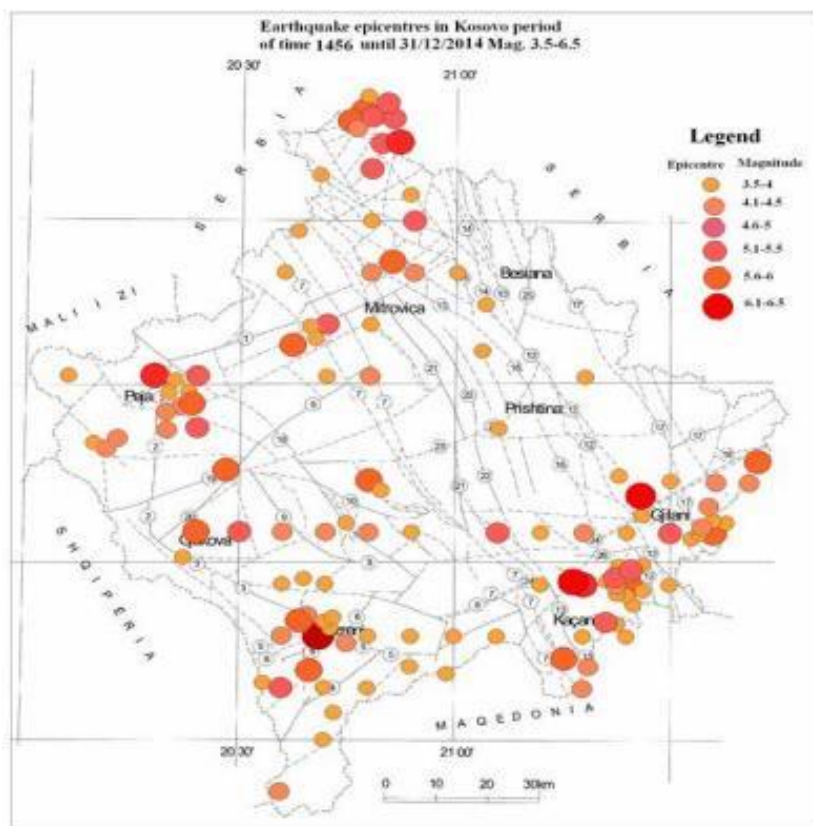

Fig. 6.4-Sizmiciteti (Harta e epiqendrave të tërmeteve në territorin e Kosovës, periudha kohore 1456 deri në vitin 2014)

6.2. RRËSHQITJA DHE EROZIONI

Bazuar në strukturën litologjike, tektonike, morfologjike, klimatike, hidrologjike të tokës, mund të konstatohet se shumë pjesë të territorit të Kosovës janë të mbuluara nga një sërë procesesh ekzodinamike, të përfaqësuara kryesisht nga terreni rrëshqitës. Krahas të tjerave, dukuritë e rrëshqitjeve shfaqen në pjesën e poshtme të tokës në zonat e pellgjeve neogjene (Dukagjin, Kosovë, Llap, Drenicë, Morava e Binçes) dhe pjesë të tjera.

¹⁹Iniciativa për Reduktimin e Rrezikut të Fatkeqësive në Kosovë, UNDP

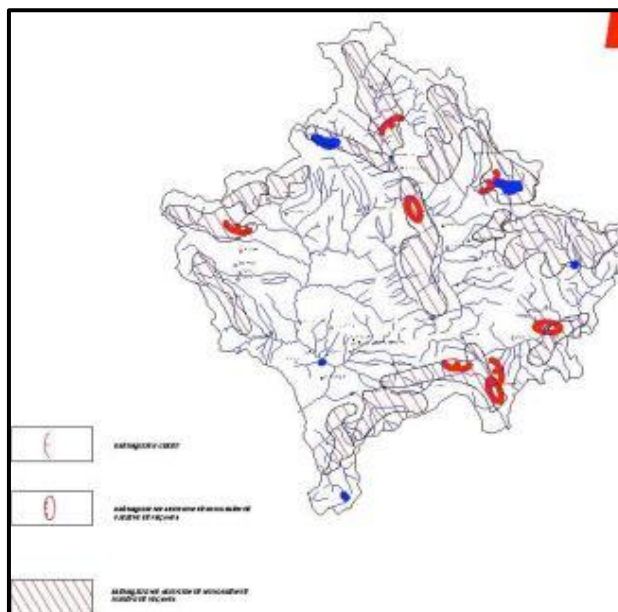

Fig. 6.5 - Zonat rrëshqitëse

Erozioni është i pranishëm në terrenin kodrinor, si dhe në mbulesën e sipërme të përbërë nga sedimente deluvialo-proluviale. Sipas Hartës së Erozionit të Kosovës, mund të konstatohet se zona e projektit është në zonën ku intensiteti i erozionit klasifikohet nga i ulët në mesatar dhe në disa lokacione me rrezik të lartë erozion.

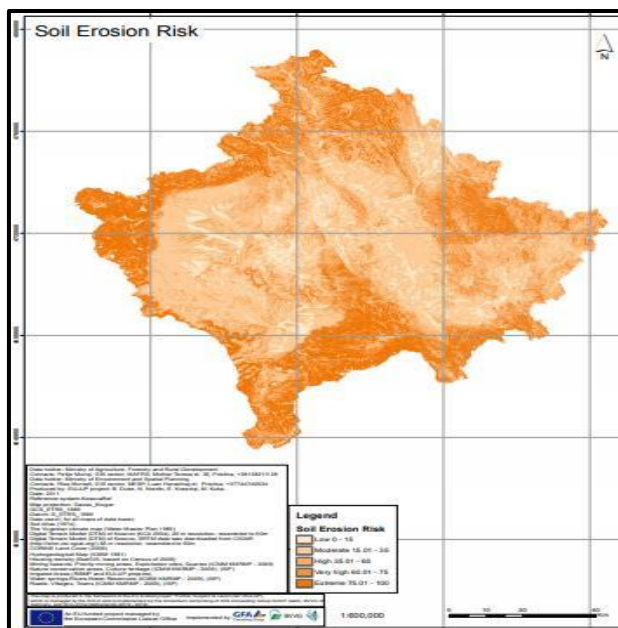

Fig. 6.6 -Harta e erozionit të tokës

6.3. PËRDORIMI I TOKËS

Aktualisht, toka në afërsi të lokacionit të projektit përdoret për bujqësi. Në terma afatgjatë, emetimet nga termocentralet përreth mund të çojnë në kushte të pafavorshme mjedisore dhe si pasojë në braktisjen e tokës. Ky proces mund të mos lindë si rezultat i vetë funksionimit të impiantit, por mund të jetë më kompleks dhe i ndikuar nga faktorë të tjerë të ndryshëm (MMPH, 2011). Për të siguruar kushte të mira mjedisore në afërsi të uzinës, duhet të merren masa që synojnë ruajtjen e tokës, ujit dhe ajrit, si dhe masat e duhura sociale të

përshkruara në Kapitullin 7 të këtij dokumenti.

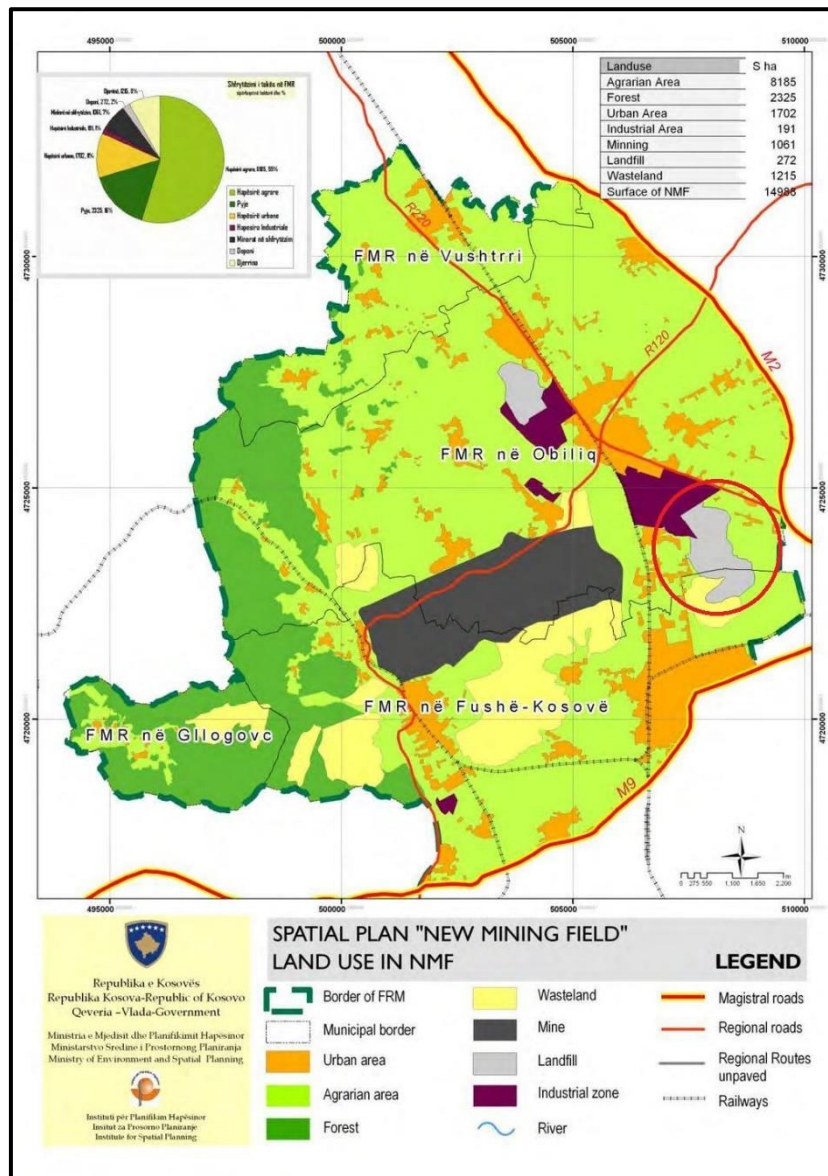

Fig. 6.7 -Plani hapësinor “Fusha e Mihjes së Re” – shfrytëzimi i tokës dhe zona e ndikimit të projektit dhe projektit (e shënuar me rreth të kuq)

Sipas web faqes së Agjencisë Kadastrale të Kosovës (<http://geoportal.rks-gov.net/en/search>), më saktësisht sipas shtresës Corine të mbulimit të tokës 2012, në zonën e projektit mund të gjenden gjashtë lloje të shfrytëzimit të tokës Corine (Fig. 6.8):

- Vend depozitimi
- Kullota
- Modele komplekse kultivimi
- Tokë e punueshme pa ujitje
- Njësi industriale ose tregtare
- Struktura urbane e pandërprerë

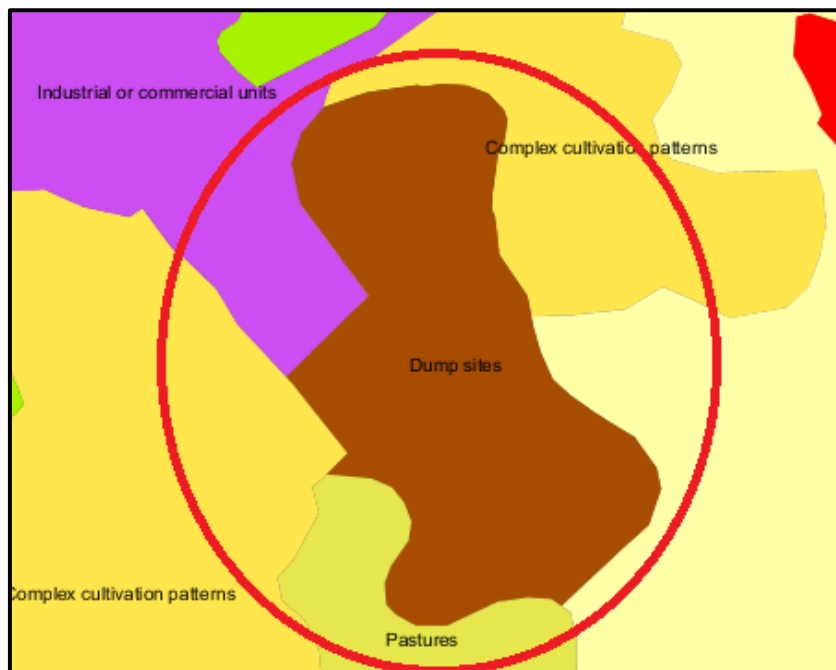

Fig. 6.8 -Mbulesa e tokës Corine – 2012 (<http://geoportal.rks-gov.net/en/search>)

Figura e lartpërmendur tregon shpërndarjen në përqindje të llojeve të përdorimit të tokës në zonën e ndikimit të projektit, e cila siç tregohet është kategorizuar si venddepozitimi 100%.

6.4. CILËSIA E TOKËS

Një përshkrim i përgjithshëm i llojeve të dherave është dhënë me “Hartën e Tokës së SAP Kosova”, në shkallë 1:50.000 (N. Povicevic et al., Instituti për zhvillimin e burimeve ujore, Beograd; 1974). Një përditësim i klasifikimit të tokës në standardet e FAO-s u prezantua nga Fakulteti i Bujqësisë i Universitetit të Prishtinës. Sipas hartës, në lokacionin e projektit mund të gjenden dy lloje toke: vertisol distrik dhe eutrik.

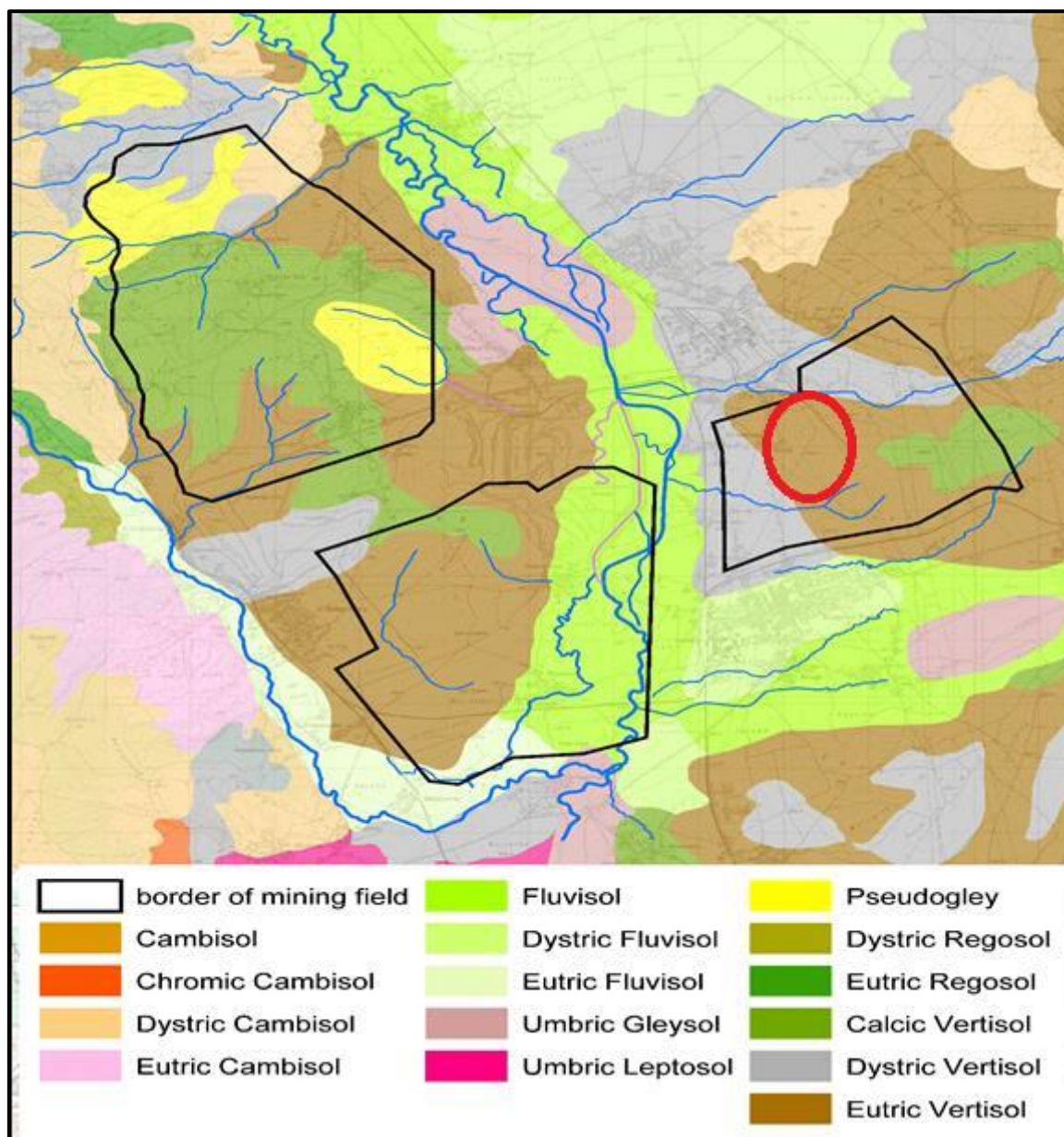

Fig.6.9 - Harta e tokës së zonës minerare rreth Obiliqit me vendndodhje me rreth të kuq (N. Povicevic et al, 1974)

Sipas Raportit Vjetor 2017 për Gjendjen e Mjedisit në Kosovë, ende nuk ka një kornizë të plotë dhe të integruar për monitorimin e tokës në Kosovë, edhe pse ka organizata përgjegjëse për monitorimin e tokës, si Instituti Bujqësor i Kosovës dhe Instituti Hidrometeorologjik i Kosovës.

Sipas rezultateve të analizës për përcaktimin e kontaminimit dhe pjellorisë së tokës të Dragodanit (Komuna e Obiliqit), Nëntor 2018 nga Departamenti i Mjedisit – INKOS j.s.c nga analizat fiziko-kimike, është konstatuar se karakteristikat e tokës që përcaktojnë vlerat e pjellorisë së tokës janë brenda vlerave relativisht optimale dhe nuk paraqesin kufizime për kultivimin e bimëve dekorative drunore.

7. HIDROLOGJIA

Republika e Kosovës ka një rrjet të mirë të zhvilluar të lumenjve dhe liqeneve. Nga pikëpamja hidrologjike, Kosova është e ndarë në katër pellgje lumore hidrologjike: Drini i Bardhë, Ibër, Morava e Jugut dhe Lepenec (Figura 18). Pellgu ujëmbledhës i lumit Ibër është rreth 1060 km² dhe pjesa më e madhe e tij gjendet jashtë territorit të Kosovës. Lumi Sitnica përshkon rrafshin e Kosovës nga jugu në veri me degët kryesore lumin Drenica në anën e majtë dhe lumin Llap në anën e djathtë. Degët e tjera që vlen të përmenden janë lumi Graqanka, Pristhevka, Janjevka dhe Sllakovica dhe ndodhen në anën e djathtë të lumit Sitnica. Gjatësia totale e lumit Sitnica nga burimi deri në vend derdhjen në lumin Ibër, afër Mitrovicës, është 89.50 km. Vendndodhja e projektit është e pozicionuar 1.5 km larg lumit Sitnica.

Fig. 7.1-Harta e katër pellgjeve lumore të Kosovës (Burimi: ASK-Hartografi)

Lumi Sitnica karakterizohet nga një pjerrësi e vogël, shtrat i gjerë dhe lumw gjarpërues. Shkarkimi mesatar ditor është rreth 14 m³/s. Ka një ndryshim të rëndësishëm në rrjedhën gjatë stinëve të ndryshme. Gjatë verës ka prurje më të madhe se 2,5 m³/s dhe gjatë dimrit dhe pranverës ka prurje deri në 37.5 m³/s. Rreth 45,000 banorë dhe rreth 4,500 ha janë të rrezikuar nga përmytjet. Nuk ka procese të forta erozive në pellgun e lumit Sitnica, por në sipërfaqet e thepitura të pellgut ka një gërvishje të përhershme të materialeve të imta. Kjo gradualisht çon në degradimin e tokës pjellore dhe ndryshon cilësinë e ujit që rrjedh. Gjatë kohës kur sjell një vëllim të madh uji, uji del nga shtrati i lumit dhe vërshon tokat bujqësore përreth, duke i shkaktuar dëme të mëdha bujqësisë vendase.

Në zonën e Projektit ka pasur dy deponi të hirit që janë përdorur nga termocentralet Kosova A dhe Kosova B, të cilat mbulojnë një sipërfaqe prej rreth 272 ha dhe nuk përdoren më për deponimin e hirit. Tani hiri nga

Kosova A dhe Kosova B transportohen hidraulikisht në formë llumi (përmes një tubacioni) dhe hidhen në një zonë të varfëruar të minierës Mirash-Lindje, e cila shërben si deponim i hirit dhe restaurim i ardhshëm i minierës. Hiri përmban kripëra dhe metale gjurmë, të cilat, pasi lagen, mund të rrjedhin për të depërtuar në ujërat nëntokësore dhe sipërfaqësore. Megjithatë, sistemi i hirit të lagësht Kosova A është projektuar për një raport ujë-hi 1:1 i cili lejon që hiri i lagësht të ngurtësohet menjëherë pa rrjedhje të kripërave dhe metaleve gjurmë. Ujërat e zeza të patrajtuara nga deponimi i ri i hirit të lagësht pompohen direkt në lumin Sitnica²⁰.

Cilësia e Ujit

Në kuadër të “Projektit të pastrimit dhe rikuperimit të tokës” (CLRP), një plan monitorues “Programi i mostrave dhe analizës së tokës dhe ujit” është realizuar nga GEOTest a.s. në vitin 2014, kompani e porositur nga Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor të Republikës së Kosova. Detyra përfshin këto detyra kryesore: Marrja e mostrave dhe analiza e ujërave nëntokësore, ujërave sipërfaqësore, ujërave të zeza, sedimenteve të lumenjve, mostrave të tokës. Në figurën e mëposhtme është dhënë harta e mostrave të ujërave nëntokësore.

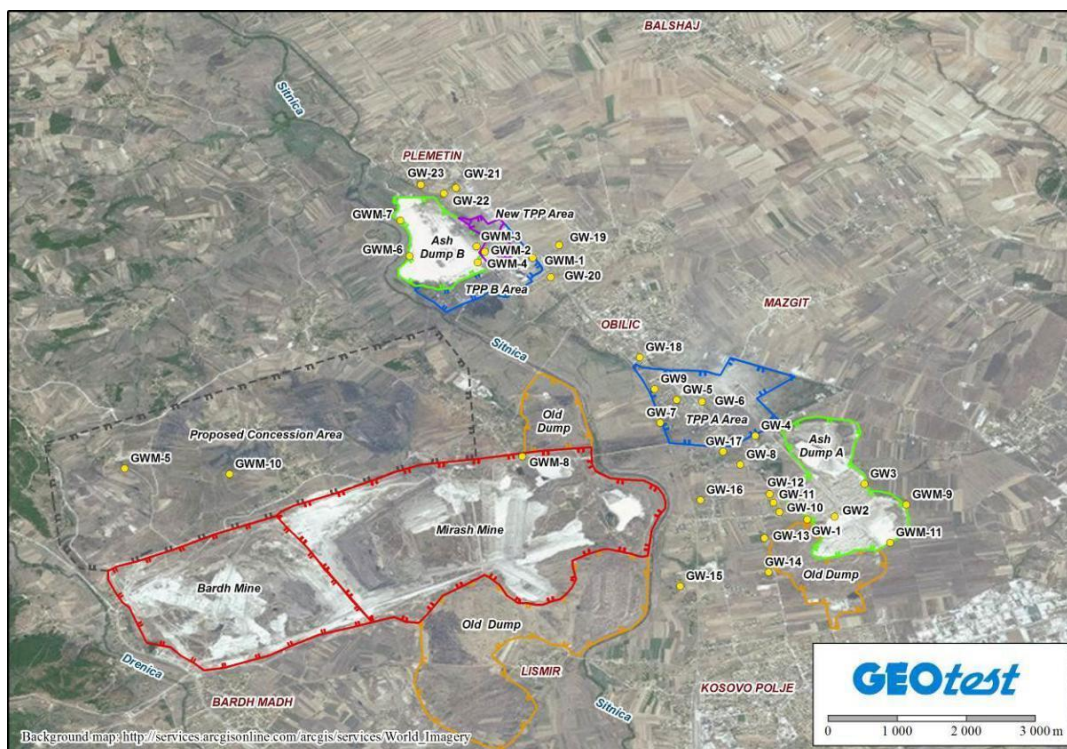

Fig. 7.2-Pikat e mostrës së ujërave nëntokësore (Burimi: Burimi: MMPH, 2014)

Konkluzioni nga analiza e ofruar e mostrave të ujërave nëntokësore është se substancat PAHs, Pb, Zn dhe benzeni u zbuluan në kampionin GW-1, i cili ishte mbledhur nga një piezometër i vendosur në rrjedhën e

²⁰ Përgatitja e një plani të detajuar të prodhimit dhe investimit të minierës së re Numri i Prokurimit: KEK-K-16-402-312

poshtme nga TC A Deponia e hirit. Përhapja e mëtejshme e këtij kontaminimi nëpër ujërat nëntokësore nuk u vërtetua – një kontaminim i tillë nuk u identifikua në pusët private në rrjedhën e poshtme nga TC A Deponia e hirit. KEK-u ka angazhuar një kontraktor të jashtëm për monitorimin e cilësisë së ujërave nëntokësore nga viti 2013 deri në vitin 2016 në lokacionet e deponive të hirit të TC-së.

Gjithashtu analiza laboratorike e mostrave (Figura X) nga ujërat sipërfaqësore ka konstatuar se ndikimi i TC A dhe TC A Deponia e hirit shkaktojnë kontaminim të konsiderueshëm të lumit Sitnica për shkak të regjistrimit të vlerave të larta mbi kufi të ndotësve.

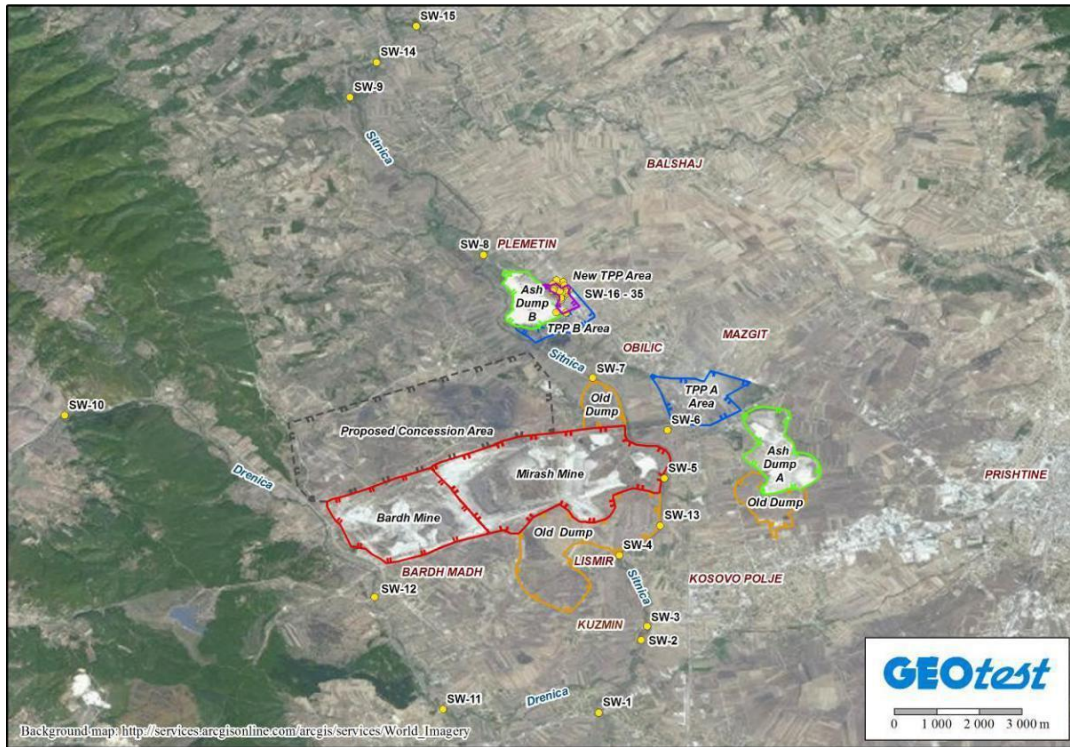

Fig. 7.3-Pikat e mostrës së ujit sipërfaqësor (Burimi: Burimi: MMPH, 2014)

Në zonën më të gjerë të Projektit, ka shumë burime të mundshme të ndotjes së ujit ku më të rëndësishmet janë:

- TC Kosova A shkarkimi i ujërave të zeza,
- Shkarkimi i ujërave të zeza të TC Kosova B,
- Deponia e hirit në Kosovë,
- Deponia e hirit të Kosovës B B,
- Deponia rajonale në minierën e varfëruar të Mirashit,
- zona minerare,
- ish impianti i gazifikimit,
- bimët e plehrave,
- përdorimi i plehrave dhe herbicideve në bujqësi,
- rrjedhjet e hidrokarbureve dhe kimikateve të tjera,

- mbeturinat komunale dhe
- Ujërat e zeza të patrajuara nga kompanitë vendore të lidhura me industrinë kimike dhe të metaleve të rënda (Feronikli, ish-miniera e plumbit Trepça).

Gjithashtu, ndikimi negativ në ujë vjen nga ujërat e zeza të patrajuara nga lavazhet, punishtet e vogla, riparimet e makinave, sistemi i pazhvilluar i ujërave të zeza, menaxhimi i dobët i mbetjeve, etj²¹.

7.1. PËRMBYTJET

Pothuajse të gjitha komunat e Kosovës, pak a shumë, janë të prekura nga rreziku nga vërshimet të cilat manifestohen në formën e: vërshimeve pas stuhive në zonat malore, vërshimeve pas reshjeve të dendura në zonat fushore, vërshimeve pas shkrirjes së borës të përcjella ose jo me mot të ftohtë. Përmbytjet sipas pellgjeve lumore: Drini i Bardhë: 50 % Ibri: 24 %, Lepenci: 20 %, Morava e Binçës: 6 %.

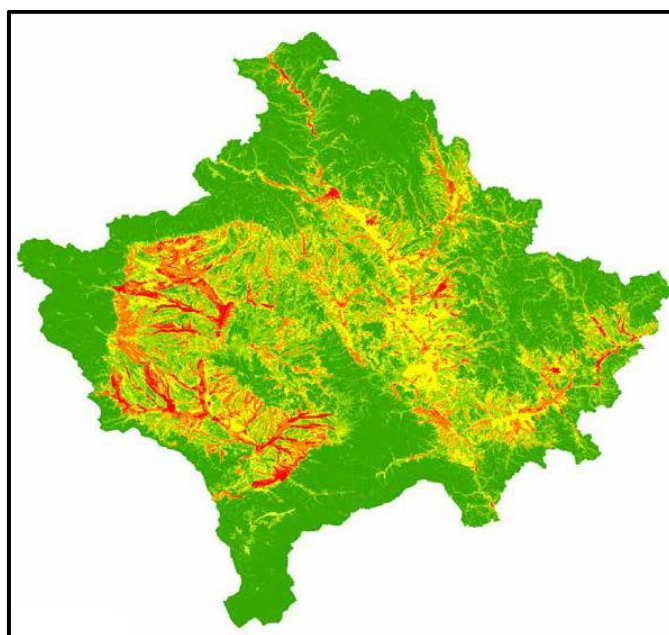

Fig. 7.4-Rreziqet nga përmbytjet në Kosovë (burimi: Vlerësimi i Rreziqeve nga Fatkeqësitë Natyrore), ku zonat e kuqe tregojnë zona të cilat janë shumë të ekspozuara ndaj përmbytjeve, me rrezik të verdhë-mesatar, ndërsa jeshil-rrezik të ulët.

Në Komunën e Fushë Kosovës gjatë vitit 2014 ka pasur vërshime nga lumenjtë e Sitnicës, Graçankës dhe Prishtevkës. Përmbytjet shkaktuan dëme në infrastrukturën e jetesës dhe në bujqësi, dhe çuan në ndotjen e puseve²². Megjithatë, për shkak të lartësisë mbidetare të zonës ku ndodhet zona e Projektit, probabiliteti i përmbytjeve për të shkaktuar dëme është i ulët.

²¹ Amendment of Draft Environmental and Social Impact Assessment, KRPP, 2018 Amendamenti i Draft Vlerësimit të Ndikimit Mjedisor dhe Social, KRPP, 2018

²² Report on the state of water, Ministry of Environment and Spatial Planning, 2015 Raport për gjendjen e ujërave, Ministria e Mjedisit dhe Planifikimit Hapësinor, 2015

7.2. MENAXHIMI I MBETJEVE

Menaxhimi i mbeturinave është një sfidë si për nivelin lokal ashtu edhe për nivelin qendror. Ekziston një bazë solide e legjislacionit që e rregullon menaxhimin e mbeturinave, e gjithashtu dokumente si `Strategjia dhe Plani i Veprimit` për menaxhimin e integruar të mbeturinave në Kosovë.

Sidoqoftë, bazuar në monitorimet që AMMK bënë në këtë sektorë, vlerësojmë se kemi përmirësim të gjendjes nga niveli qendrorë ka iniciativa për zbatim të projekteve të parapara me strategji dhe plan të veprimit, siç janë studimet e fizibilitetit për deponitë sanitare etj.

Gjithashtu bashkëpunimi me donatorë të jashtëm që janë duke na mbështetur në ngritjen e kapaciteteve, komunat i janë nënshtruar projektit të MMPHI-së dhe GIZ-it: `Performanca Komunale - gara për mjedis të pastër`, ku bazuar në vlerësimin e indikatorëve të përmbushur nga ana e komunave, ato janë mbështetur me kamion transportues për mbledhjen e mbeturinave, me kontejner dhe me aspekte tjera sipas nevojave të vlerësuara.

Problematikë në vete mbeten një spektër tjetër i mbeturinave që ende nuk ka ndonjë trajtim të veçantë, ose të kontrolluar, e këtu hyjnë: mbeturinat e rrezikshme, një pjesë e mbeturinave spitalore, mbeturinat e ndërtim - demolimit, gomat mbeturinë, vajrat mbeturinë, etj., gjendja e të cilave vazhdon të paraqet një sfidë të madhe për mirëqenien e mjedisit.

Menaxhimi i mbeturinave industriale dhe i deponive industriale aktive, por edhe atyre të trashëguara nga aktivitetet minerare dhe industriale, paraqesin një problematikë specifike për mjedisin.

Sistemi aktual i menaxhimit të mbeturinave në Kosovë, nuk ofron të dhëna të plota për gjenerimin, mbledhjen, trajtimin dhe eliminimin e mbeturinave, dhe kjo paraqet një sfidë edhe për vlerësimin e gjendjes në këtë sektor. Për këtë qëllim AMMK me mbështetjen e donatorëve, është duke ngritur ueb - aplikacionin për raportim nga të gjithë akterët e involvuar në një formë apo tjetër në menaxhimin e mbeturinave.²³

Të dhënat për sasinë e grumbulluar të mbeturinave janë marrë nga raportet e 35 komunave, në kuadër të raportimit për vitin 2021 dhe pas vlerësimit të këtyre raporteve, gjenerimi i mbeturinave ka rezultuar me 0.69 kg/banor/ditë, respektivisht 250.86 kg/banor/vit.

Kështu, duke marrë parasysh numrin prej 1,779,521 banorëve në vend (regjistrimi i popullsisë i vitit 2011) dhe sasinë vjetore të mbeturinave komunale për kokë banori, që është afërsisht 0.69 kg/banorë/ditë, sasia totale e mbeturinave të gjeneruara përvitin 2021⁷ rezulton rreth 448,172.36 ton.

Sipas Projektit "Vlerësimi i Ndikimit Mjedisor dhe Social të Termocentralit Kosova e Re" të realizuar në vitin 2018, në afërsi të zonës së projektit ndodhen shtatë deponi djerrinë. Grumbullimi dhe operimi i mbeturinave janë përgjegjësi e Kompanisë Rajonale të Mbeturinave në Prishtinë. Ndarja dhe riciklimi i

²³ IHMK Raporti I mjedisit 2021

mbetjeve nuk përfshihet në aktivitetet e tij. Karakteristikat vizuale të vendndodhjes

Siç u përmend në kapitujt e mësipërm, lokacioni karakterizohet nga aktiviteti antropogjen, i cili rezultoi në krijimin e kodrës artificiale, të mbushur me derdhje historike të hirit nga termocentralet Kosova A dhe Kosova B. Edhe pse ky vend ka qenë në gjendje shumë të keqe nga perspektiva mjedisore, pasi hiri i depozituar këtu ishte hi i thatë, që do të thotë me çdo erë që frynte, veçanërisht nga veriu, grimcat e pluhurit të hirit po udhëtonin dhe po ndikonin edhe në kryeqytetin e afërt Prishtinë. Në kuadër të Projektit të Bankës Botërore për pastrimin dhe bonifikimin e tokës, kjo zonë u rehabilitua duke e mbuluar me dhe për të parandaluar ndotjen e mëtejshme të ajrit.

Fig. 7.5-Perspektiva të ndryshme të vendgrumbullimit të hirit

7.3. BIODIVERSITETI

Kosova ka një diversitet të lartë të ekosistemeve dhe habitateve. Peizazhi natyror është modifikuar dhe industrializuar fuqishëm, duke rezultuar në një larmi të kufizuar elementesh natyrore ekzistuese. E gjithë zona e propozuar e projektit është nën ndikimin antropogjen.

Habitatet

Habitatet natyrore të zonës së projektit janë ndryshuar në habitate të modifikuara si rezultat i aktivitetit intensiv njerëzor. Habitatet e modifikuara përshkruhen si habitate ku aktiviteti njerëzor ka modifikuar në mënyrë thelbësore funksionin primar ekologjik dhe përbërjen e specieve të një zone të caktuar. Këto habitate të modifikuara përfshijnë kryesisht elemente industriale dhe bujqësore me përbërje karakteristike të specieve.

Vendndodhja e projektit karakterizohet nga bimësi ruderales ndërsa vendndodhja e depozitimit të hirit dhe gipsit në minierën e varfëruar të Mirashit Lindor karakterizohet si një djerrinë, kryesisht me bimësi ruderales dhe shkurre në copa. Të dy lokacionet nuk tregojnë ndonjë veçori të rëndësishme të biodiversitetit prioritar²⁴. Toka përreth vendndodhjes së projektit që nuk kultivohet ose përdoret për kullotje të kafshëve është e kapërcyer nga barërat, bimësia ruderales (*Dypsacus fullonum*, *Xanthium strumarium* L. etj.) dhe shkurret (*Prunus spinosa*,

²⁴ Amendamenti i Draft Vlerësimi të Ndikimit Mjedisor dhe Social, KRPP, 2018

Crategus monogyna, Rosa canina etj.). Ngacmimi i egër (Dypsacus fullonum (sin. sylvestris) është një nga speciet bimore më dominuese në zonë, e cila ka kolonizuar pjesën më të madhe të tokës së egër.

Flora dhe Fauna

Qendrat e biodiversitetit të florës në Kosovë janë malet e Sharrit, Bjeshkët e Nemuna, Koritniku, Pashtriku, Kozniku, Blinaja, Gërmia dhe Kopaoniku. Zonat më të pasura me faunë janë Malet e Sharrit, Bjeshkët e Nemuna, Kopaoniku, Bjeshkët e Moknës, si dhe male, liqene dhe lumenj të tjerë²⁵. Vendndodhja e projektit dhe zona më e gjerë përreth zonës nuk ndodhen pranë pikave kryesore të biodiversitetit dhe nuk karakterizohen nga biotope me vlerë të lartë biodiversiteti.

7.4. ZONAT E MBROJTURA

Sipas hartës dhe listës së zonave të mbrojtura në Kosovë nuk ka zona të mbrojtura në perimetrin 5 km të lokacionit të projektit²⁶ Zona e mbrojtur më e afërt me zonën e projektit është rezervati natyror i Gazimestanit rreth 5.6 km në lindje të Obiliqit në territorin e Prishtinës. Rezervati natyror është i njohur për paeonin e Scarlet (Paenonia decora Anders).

Strategjia dhe Veprimi për Biodiversitet 2011-2020 propozon disa zona për mbrojtje në kuadër të Komunës së Obiliqit (Kastriot). Këtu përfshihen drurët e dushkut dhe blirit në Sibovc, pemët e manit në Mazgit, burimet e ujit mineral në Grabovc, komplekset e drurit të Shkozës në Grabovc dhe komplekset ujore në Breznicë. Asnjë nga vendet nuk është në afërsi të vendndodhjes së projektit (Fig. 7.6)

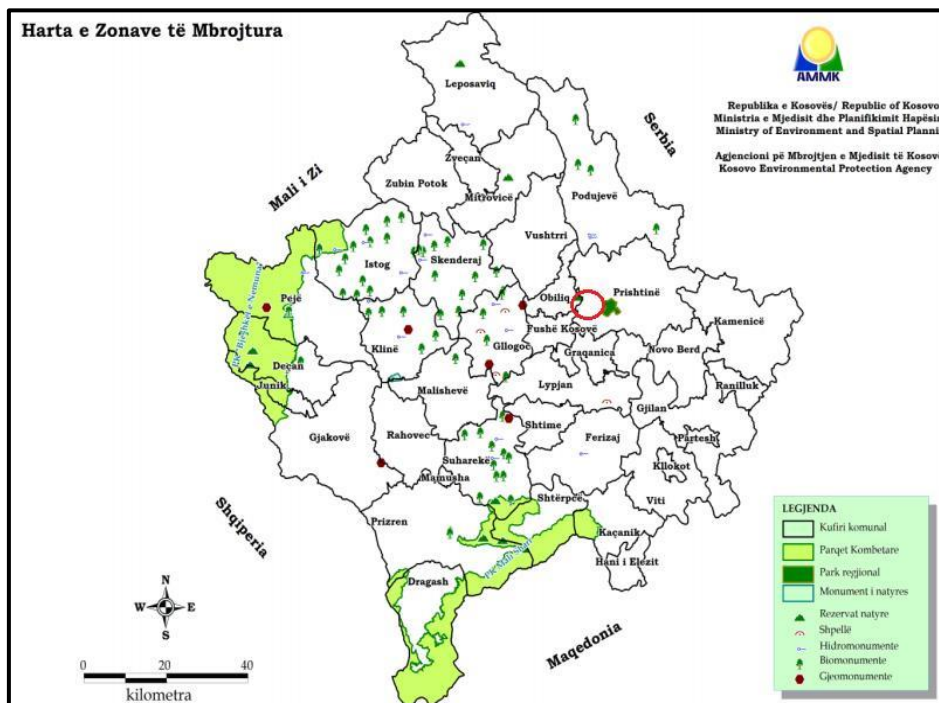

Fig. 7.6-. Zonat e mbrojtura në Kosovë (Burimi: MMPH, 2016)

²⁵ Strategjia dhe plani i veprimit për biodiversitet, MMPH, 2011-2020

²⁶ Statusi me zonat e mbrojtura të natyrës- Inspektimi i menaxhimit, MMPH, 2016. (legjislacioni në fuqi, zbatimi) në Kosovë

7.5. RISHIKIMI I BAZËS SOCIO-EKONOMIKE

Objektivi i raportit bazë socio-ekonomik është të ofrojë një pasqyrë të përgjithshme të kushteve socio-ekonomike për tri komuna: Komunën e Fushë Kosovës, Komunën e Obiliqit dhe Komunën e Prishtinës, dhe të karakterizojë çështjet kryesore socio-ekonomike, shëndetësore, të sigurisë dhe kushtet e sigurisë në fshatin Dardhishtë dhe qytetin e Fushë Kosovës, lokalitete me afërsinë më të afërt me lokacionin e projektit. Raporti bazë përmban informacion të paraqitur si në nivel vendbanimi ashtu edhe në nivel lokal, duke iu referuar niveleve kombëtare (aty ku është e aplikueshme).

Burimet e të dhënave

Informacioni për vendbanimet dhe komunat merret nga burime dytësore duke përdorur informacione të disponueshme publikisht. Të dhënat e paraqitura për zonën e studimit janë mbledhur kryesisht nga burimet e mëposhtme:

- Të dhënat për popullatën e Republikës së Kosovës nga Agjencia e Statistikave të Kosovës: Regjistrimi i Popullsisë dhe Banesave në Kosovë 2011; Statistikat e mirëqenies sociale, statistikave të arsimit, statistikave shëndetësore (shih: <https://ask.rks-gov.net/>)
-
- Të Profili i komunave të Republikës së Kosovës nga Ministria e Pushtetit Lokal, 2018 dhe OSBE 2018: Profili Komunal i OSBE-së 2018: Komuna e Obiliqit; Profili Komunal i OSBE-së 2018: Komuna e Fushë Kosovës; Profili Komunal i OSBE-së 2018: Komuna e Prishtinës

Rishikimi socio-ekonomik i komunës

Komuna e Prishtinës

Zona dhe popullsia

Komuna e Prishtinës gjendet në Kosovën qendrore. Ajo mbulon një sipërfaqe prej përafërsisht 572 km² dhe përfshin qytetin e Prishtinës dhe 48 fshatra. Është qendra administrative, politike, ekonomike dhe kulturore e Kosovës dhe komuna më e dendur e populluar. Sipas Regjistrimit të Popullsisë dhe Banesave të Kosovës të vitit 2011, popullsia e përgjithshme është 198,897. Sipas statistikave të UNHCR-së, 1,753 persona të zhvendosur janë kthyer në komunë që nga viti 1999, prej tyre 1,145 serbë të Kosovës, 246 romë të Kosovës dhe 362 ashkali dhe egjiptianë të Kosovës²⁷.

²⁷ OSBE – Profili i Komunës së Prishtinës 2018 (<https://www.osce.org/kosovo/13127?download=true>)

Arsimi dhe Shëndetësia

Janë 43 shkolla fillore dhe të mesme të ulëta me 32.921 nxënës dhe 2.067 të punësuar, 14 shkolla të mesme me 10.361 nxënës dhe 779 të punësuar dhe 14 kopshte me 2.025 fëmijë dhe 278 të punësuar.

Prishtina gjithashtu ka Universitetin Publik “Hasan Prishtina”, institucioni kryesor arsimor me 14 fakultete, duke ofruar arsim për rreth 53,000 studentë.²⁸

Ekonomia dhe Infrastruktura

Ekonomia e Komunës së Prishtinës bazohet në një gamë të gjerë të aktiviteteve ekonomike duke përfshirë ndërtimin, bujqësinë, komunikimin, tregtinë dhe turizmin. Ne momentin e hulumtimit, janë evidentuar mbi 8,735 biznese të regjistruara me rreth 75,000 punonjës. 26 Gjendja e përgjithshme e infrastrukturës në komunë vlerësohet si e mirë. Të gjitha rrugët që lidhin fshatrat me qendrën urbane janë të asfaltuara. Qyteti i Prishtinës dhe shumica e fshatrave janë të lidhur me ujësjellësin dhe kanalizimin. Megjithatë, Komuna përballet me vështirësi serioze me ndotjen e ajrit dhe bllokimet e trafikut²⁹.

Trashëgimia kulturore

Në komunë ka 48 xhami, gjashtë (6) janë shkatërruar në konfliktin e vitit 1999 dhe janë rindërtuar, dhe 25 xhami të reja janë ndërtuar pas konfliktit. Janë dy (2) kisha ortodokse serbe, nga të cilat një (1) është në përdorim, Kisha e Shën Nikollës, e cila u dëmtua gjatë trazirave të marsit 2004 dhe u rindërtua në vitin 2008 nga Komisioni i Zbatimit të Rindërtimit (RIC). Në komunë ka dy (2) kisha katolike, përfshirë Katedralen Katolike Romake. Një (1) kishë katolike është ndërtuar para konfliktit, ndërsa Katedralja është ndërtuar pas konfliktit. Në komunë ekzistojnë gjashtë (6) kisha ungjillore protestante, prej të cilave një (1) është ndërtuar para konfliktit dhe pesë (5) të tjera janë ndërtuar pas konfliktit. Gjatë konfliktit këto kisha nuk pësuan asnjë dëmtim. Janë pesë (5) teqe dhe tre (3) “zavije”, përkatësisht teqe të vogla.

Gjithsej 134 objekte të trashëgimisë kulturore (arkeologjike dhe arkitekturore) brenda Komunës së Prishtinës janë të përfshira në listën e Ministrisë së Kulturës, Rinisë dhe Sportit të vendeve nën mbrojtje të përhershme/të përkohshme³⁰.

Strukturat qeverisëse dhe pasqyra politike

Numri i përgjithshëm i votuesve në komunën e Prishtinës të regjistruar për zgjedhjet komunale të mbajtura në

²⁸ Të dhënat e Agjencisë së Statistikave të Kosovës (<https://askdata.rks-gov.net/>)

²⁹ Plani Zhvillimor Komunal i Prishtinës 2012-2022 ([http://prishtinaonline.com/uploads/prishtina_pzhk_2012-2022_shqip%20\(1\).pdf](http://prishtinaonline.com/uploads/prishtina_pzhk_2012-2022_shqip%20(1).pdf))

³⁰ Plani rajonal i trashëgimisë 2015-2018 (<https://rm.coe.int/16806ae6b1>)

vitin 2021, ka qene 195 978, derisa pjesemarrja ne votime ka qene 45,0%.³¹ Si rezultat i ketyre zgjedhjeve, Komuna e Prishtines udhëhiqet nga Kryetari Perparim Rama. Nga Lidhja Demokratike e Kosovës (LDK).²⁶

Siguria

Komuna e Prishtinës ka tre (3) stacione policore dhe një nënstacion në fshatin Bërnice Poshtme. Janë 351 policë, 332 janë shqiptarë të Kosovës, 15 janë serbë të Kosovës, dy (2) janë boshnjakë të Kosovës, një (1) është turk dhe një (1) është rom i Kosovës; 68 janë gra. Drejtoria rajonale e Policisë së Kosovës me njësitë e saj përkatëse numëron 260 policë, 249 shqiptarë të Kosovës, tetë (8) serbë dhe tre (3) boshnjakë të Kosovës; 33 janë femra.

Komuna e Obiliqit

• Zona dhe popullsia

Komuna e Obiliqit gjendet në Kosovën qendrore. Ai mbulon një sipërfaqe prej përafërsisht 105 km² dhe përfshin qytetin e Obiliqit dhe 19 fshatra. Sipas Regjistrimit të Popullsisë dhe Banesave të Kosovës të vitit 2011, popullsia e përgjithshme është 21,549. Sipas statistikave të UNHCR-së, 1,898 persona të zhvendosur janë kthyer në komunë që nga viti 1999, prej tyre 875 serbë të Kosovës, 608 romë të Kosovës, 409 ashkali dhe egjiptianë të Kosovës dhe gjashtë (6) boshnjakë të Kosovës³².

• Arsimi dhe Shëndetësia

Janë nëntë (9) shkolla fillore me 3,471 nxënës dhe 307 mësues duke përfshirë personelin ndihmës, dy (2) shkolla të mesme me 797 nxënës dhe 70 mësues me personelin ndihmës dhe një (1) kopsht me 80 fëmijë dhe nëntë (9) mësues dhe gjashtë (6) personel ndihmës²⁹.

Sistemi i kujdesit shëndetësor parësor aktualisht përfshin një (1) qendër komunale shëndetësore familjare dhe shtatë (7) shtëpi shëndetësore në fshatrat përreth. Sektori i shëndetësisë ka 101 punonjës, përfshirë mjekë, infermierë dhe personel ndihmës; 60 gra dhe 41 burra.²³

• Ekonomia dhe Infrastruktura

Ekonomia e komunës së Obiliqit bazohet kryesisht në prodhimin e energjisë elektrike, bujqësinë dhe bizneset e vogla tregtare. Korporata Energjetike e Kosovës (KEK) është punëdhënësi kryesor. Janë rreth 325 biznese private të regjistruara që operojnë në komunë. Janë rreth 2356 persona të punësuar në sektorin privat.²³

³¹ Shih më shumë: <https://kqz-ks.org/zgjedhjet-per-kuvende-komunale/zgjedhjet-per-kuvende-komunale-2021/>

³² OSBE – Profili i Komunës së Obiliqit 2018 (<https://www.osce.org/kosovo/13123?download=true>)

Gjendja e përgjithshme e infrastrukturës në komunë vlerësohet si e mirë. Të gjitha rrugët kryesore që lidhin fshatrat me qendrën urbane janë të asfaltuara. Qyteti i Obiliqit dhe 17 nga 19 fshatrat dhe të lidhur me ujësjellësin dhe kanalizimin. Furnizimi me energji elektrike është ende problem sidomos në fshatra.²³

• Trashëgimia kulturore

Në komunë ka 16 xhami, një (1) është dëmtuar në konfliktin e vitit 1999 dhe është rindërtuar pas konfliktit. Pas konfliktit janë ndërtuar tri (3) xhami. Janë tre (3) kisha ortodokse serbe, një (1) prej tyre, Kisha e Lindjes së Virgjëreshës së Shenjtë, e cila nuk është në përdorim, është dëmtuar gjatë trazirave të marsit 2004 dhe është rindërtuar nga Komisioni për Zbatimin e Rindërtimit (RIC) në 2005. Monumenti i Gazimestanit, që shënon Betejën e Kosovës të vitit 1389, ndodhet në komunë dhe ka një Zonë të Veçantë Mbrojtëse rreth tij.²³

Gjithsej katër (4) objekte të trashëgimisë kulturore (arkeologjike dhe arkitekturore) në komunën e Obiliqit janë përfshirë në listën e Ministrisë së Kulturës, Rinisë dhe Sportit të vendeve nën mbrojtje të përhershme/përkohshme³⁰.

• Strukturat qeverisëse dhe pasqyra politike

Numri i përgjithshëm i votuesve në Komunën e Obiliqit të regjistruar për zgjedhjet komunale të mbajtura në vitin 2021 ishte 24 539, përfshirë votuesit jashtë Kosovës. Pjesëmarrja e votuesve 43,97% Komuna udhëhiqet nga kryetari Xhafer Gashi nga Iniciativa Qytetare për Obiliq.²³

• Prania e sigurisë

Stacioni i Policisë së Kosovës në komunën e Obiliqit ka 48 policë, 42 janë shqiptarë të Kosovës, pesë (5) janë serbë të Kosovës dhe një (1) çerkez; nëntë (9) janë gra. Sa i përket pranisë ushtarake ndërkombëtare, KFOR-i finlandez mbulon zonën.²³

Komuna e Fushë Kosovës

• Zona dhe Popullsia

Komuna e Fushë Kosovës gjendet në zonën qendrore të Kosovës. Përfshin një sipërfaqe prej përafërsisht 83 km² dhe përfshin qytetin e Fushë Kosovës dhe 16 fshatra. Sipas Regjistrimit të Popullsisë dhe Banesave të Kosovës 2020, popullsia e përgjithshme është 39.948. Ndërkaq sipas vlerësimit të Komunës së Fushë Kosovës numri i banorëve në këtë komunë është 55000.

Për llogaritjen e shtimit të popullsisë së komunës së Fushë Kosovës marrim shkallën e shtimit 1.6% shkallë kjo e përvetësuar edhe në Planin Hapësinor të Kosovës

Vendbanimet

Komuna e Fushë Kosovës ka 14 vendbanime, ato janë: Grabovc, Bardhi i Madh, Pomazotin, Bardhi i Vogël, Sllatinë e Vogël, Sllatinë e Madhe, Harilaq, Henc, Vragoli, Miradi e Poshtme, Miradi e Epërme, Kuzmin, Lismir dhe Fushë Kosovë (qyteti)

- **Struktura Qeverisëse dhe Pasqyra Politike**

Numri i përgjithshëm i votuesve në komunën e Fushë Kosovës të regjistruar për zgjedhjet e fundit komunale të mbajtura më 7 Tetor 2021 ishte 40.289 duke përfshirë edhe votuesit jashtë Kosovës. Pjesëmarrja në votime ishte 40.9 për qind/16.488 votues. Lidhja Demokratike e Kosovës ka marrë 5574 vota ose 36,78 %, ndërsa pas balutazhit kandidati I LDK z.Burim Berisha , fiton mandatin e kryetarit me 7978 vota ose 65,45%.³³

- **Arsimi dhe shëndetësia**

Në komunën e Fushë Kosovës janë gjithësej : 17 institucione shkollore, prej tyre, 1 parashkollorë, 13 Fillorë dhe i Mesëm i Ulët dhe 3 i Mesëm i lartë. Numri I nxënësve është gjithësej 9586, prej tyre 4930 jane meshkuj dhe 4656 janë femra. Numri I personelit në arsimin publik është 538.³⁴

Shëndetësia Shërbimet shëndetësore publike në komunën e Fushë Kosovës janë të nivelit primar. Ato organizohen në tri nivele të institucioneve: - Qendra Kryesore e Mjekësisë Familjare; - Qendra e Mjekësisë Familjare; - Punkt shëndetësor. Q.K.M.F (Qendra Kryesore e Mjekësisë Familiare) funksionon në qytetin e Fushë Kosovës. Përveq Qendres Kryesore të Mjekësisë Familiare në Komunën e Fushë Kosovës funksionojnë Qendra të Mjekësisë Familjare në Miradi të Ulët, Sllatinë të Madhe, Bardh i Madh, si dhe Punktet shëndetësore në Miradi të Epërme, Vragoli, Kuzmin, ku të gjitha këto objekte kanë sistemin e ngrohjes, rrjetin e ujësjellësit, rrjetin e kanalizimit dhe infrastrukturen përcjellëse. Këto qendra kanë një rrezembulueshmëri të mirë të territorit komunal.

Arsimi

Sistemi edukativo – arsimor në komunën e Fushë Kosovës është i organizuar dhe funksionon në tri nivele: – arsimin parashkollor, – arsimin fillor dhe – arsimin e mesem. – Arsimi parashkollor Në Fushë Kosovë funksionojnë dy qerdhe/kopsht për fëmijë. Njëra qerdhe ka kapacitet prej 166 fëmijë, me qëndrim ditor dhe kujdesin me edukimin e fëmijëve e realizojne 16 edukatore. Për fshatrat, arsimi parashkollor ofrohet në kuadër të shkollave fillore.

³³ Komisioni Qendror i Zgjedhjeve

³⁴ Statistika e Arsimit të Kosovës 2021-2022

Arsimi fillor zhvillohet ne 6 shkolla fillore dhe ne 6 paralele te ndara fizike me 5709 nxenes, dhe procesin edukativo arsimor e zhvillojnë 260 punëtor arsimor.

Arsimi i mesëm, zhvillohet në tri shkolla të mesme. Në Gjimnazin e qytetit në Shkollën Teknike, dhe në Shkollën Ekonomike me gjithsej 1671 nxënës me nr personeli 64 dhe një arsimtar është për 26 nxënës. Shkolla të mesme të reja nuk parashihet të ndërtohet në një periudhë afatshkurtë. Mësimi bazohet në objektet ekzistuese të cilat mund të renovohen sipas nevojës.³⁵

- ***Trashëgimia kulturore***

Gjetjet arkeologjike ne K.K. Fushë-Kosovë (Kalanë e Harilaqit dhe Bardh) mbështesin përfundimin se ky lokalitet është nje nga zonat e vjetra të qytetërimit parahistorik në Ballkan. Në komunën e Fushë Kosovës gjenden disa objekte dhe lokalitete të trashëgimisë kulturore: 1. Lokaliteti arkeologjik në Harilaq, 2. Lokaliteti në Bardh të Madh, Objektet tjera kulturore përbëjnë: - Monumenti i “Imer Sfarqa”; - Monumenti i “ Hashim Hajdini “ - Pllaka e “Nëna Terezës”. Zhvillimi i trashëgimise kulturore parashihet në kuadër të projekteve: Caku 3 – Konsolidimi i turizmit në komunë, funksionalizimi i pikave dhe zonës me potencial turistik në perëndim të komunës, mbrojtja e trashëgimisë natyrore dhe asaj kulturore si dhe promovimi i turizmit në këto dy fusha Caku 11 – Mbrojtja e mjedisit dhe trashëgimisë natyrore³⁶

- **Rëndësia e transportit hekurudhor për rajonin e Fushë Kosovës**

Pozicioni i volitshëm i Komunës së Fushë Kosovës, si nyje kyçe e transportit hekurudhor, ka një rëndësi të veçantë për këtë Komunë, si: - zhvillimin ekonomik të Komunës, - ndikimi pozitiv në mbrojtjen e ambientit, - zhvillimin e degëve industriale, që kanë të bëjnë me transportin e mallrave në hekurudha, - mundësia e tërheqjes së investimeve nga Bashkimi Evropian

8. VLERËSIMI I NDIKIMIT MJEDISOR DHE SOCIAL

8.1. METODA E IDENTIFIKIMIT DHE VLERËSIMIT TË NDIKIMIT

Procesi i identifikimit dhe vlerësimit të ndikimit u krye me këto premisa: (i) Kushtet bazë dhe vlera/ndjeshmëria e burimeve/receptorëve dhe (ii) aktivitetet e projektit si burim ndikimesh. Si rezultat i këtij procesi, u caktua niveli i duhur i rëndësisë për secilin ndikim.

Megjithatë, rëndësia e secilit ndikim u konsiderua si funksion i të vlerësuarve - Ndjeshmëria e burimeve / receptorëve dhe madhësia e ndikimit ose më konkretisht:

³⁵ PZHK iFushë Kosovës 2013-2023

³⁶

- Vlera e burimit ose ndjeshmëria e mjedisit marrës / komunitetit / receptorit dhe numrat e prekur (aty ku është e rëndësishme);
- Madhësia e ndikimit (e ulët / e mesme / e lartë) dhe nëse do të jetë e pafavorshme apo e dobishme vlerësohet bazuar në:
 - Lloji (direkt / indirekt / kumulativ);
 - Shtrirja gjeografike (lokale / rajonale / kombëtare);
 - Kthyeshmëria (ndikim i kthyeshëm / i pakthyeshem);

Vlera (ndjeshmëria) e receptorëve dhe burimeve: burimet e analizuar mjedisore dhe sociale që mund të ndikohen përfshijnë tokën, ujin, cilësinë e peizazhit, habitatet, trashëgiminë kulturore, shëndetin publik dhe mjetet e jetesës. Përshkruesit e aplikuar dhe kriteret për vlerësimin e vlerës (ndjeshmërisë) të burimeve/receptorëve janë renditur në Tabelën

Tabela 8. Kriteret e përgjithshme mjedisore / sociale të vlerës (ose ndjeshmërisë).

Vlera (ndjeshmëria)	Përshkruesit tipikë
Shumë e lartë	Rëndësi shumë e lartë dhe e rrallë, nivel ndërkombëtar dhe me potencial shumë të kufizuar për t’u zëvendësuar.
Shumë e lartë	Rëndësi e lartë dhe gjë e rrallë, shkallë ndërkombëtare dhe potencial shumë i kufizuar për zëvendësim.
Lartë	Rëndësia dhe rrallësia e lartë, shkallë kombëtare dhe potencial i kufizuar për zëvendësim
E mesme	Rëndësia dhe rrallësia e lartë ose mesatare, shkallë rajonale, potencial i kufizuar për zëvendësim.
E ulët (ose më e ulët)	Rëndësia dhe rrallësia e ulët ose mesatare, në shkallë lokale.
I papërfillshëm	Rëndësia dhe rrallësia shumë e ulët, në shkallë lokale.

Madhësia e ndikimeve: Përshkruesit dhe kriteret e përdorura për të përcaktuar madhësinë e një ndikimi për shkak të projektit janë renditur në Tabelën 9.

Tabela 9. Madhësia e ndikimit dhe përshkruesit tipikë

Madhësia e ndikimit	Përshkruesit tipikë të kriterëve
I madh	<p><i>E kundërta: Humbja e burimit dhe/ose cilësia dhe integriteti i burimit; dëmtime të rënda në karakteristikat, veçoritë ose elementet kryesore</i></p> <p><i>Përfituese: Përmirësim i madh ose i madh i cilësisë së burimeve; restaurimi ose përmirësimi i gjerë; përmirësim i madh i cilësisë së attributeve</i></p>
E moderuar	<p><i>E kundërta: Humbje e burimit, por që nuk ndikon negativisht në integritet; humbje e pjesshme të/dëmtimit të karakteristikave, veçorive ose elementeve kryesore</i></p> <p><i>Përfituese: Përfitimi ose shtimi i karakteristikave, veçorive ose elementeve kryesore, përmirësimi i cilësisë së attributeve.</i></p>
Më i vogël	<p><i>E kundërta: Disa ndryshime të matshme në atribut, cilësi ose cënueshmëri; humbje e vogël e, ose ndryshim në një (ndoshta më shumë) karakteristika, veçori ose elemente kryesore.</i></p> <p><i>Përfituese: Përfitim i vogël ose shtimi i një (ndoshta më shumë) karakteristikave, veçorive ose elementeve kryesore; disa ndikime të dobishme në atribut ose një rrezik i reduktuar i shfaqjes së ndikimit negativ (Përfitues).</i></p>
I papërfillshëm	<p><i>E kundërta: Humbje shumë e vogël ose ndryshim i dëmshëm i një ose më shumë karakteristikave, veçoritë ose elementet.</i></p> <p><i>E dobishme: Përfitim shumë i vogël ose shtim pozitiv i një ose më shumë karakteristikave,</i></p>
Nuk ka ndryshim	<p><i>Nuk ka humbje ose ndryshim të karakteristikave, veçorive ose elementeve; asnjë ndikim i dukshëm në asnjërin drejtim.</i></p>

Rëndësia e efektit: Pesë kategori të rëndësisë (shumë e madhe, e madhe, e moderuar, e lehtë dhe neutrale) janë përdorur për të vlerësuar rëndësinë e secilit ndikim (Tabela 10).

Tabela 10.Përshkruesit e rëndësisë së kategorive të efekteve

Kategoria e rëndësisë	Përshkruesit tipikë të efektit
Shumë i madh	Vetëm efektet negative zakonisht i caktohen këtij niveli të rëndësisë. Ata përfaqësojnë faktorët kryesorë në procesin e vendimmarrjes. Këto efekte janë përgjithësisht, por jo ekskluzivisht, të lidhura me vende ose veçori me rëndësi ndërkombëtare, kombëtare ose rajonale që ka të ngjarë të pësojnë një ndikim shumë të dëmshëm dhe humbje të integritetit të burimeve. Megjithatë, një ndryshim i madh në një vend ose veçori me rëndësi lokale mund të hyjë gjithashtu në këtë kategori
I madh	Këto efekte të dobishme ose negative konsiderohen të jenë shumë të rëndësishme konsiderata dhe ka të ngjarë të jenë materiale në procesin e vendimmarrjes.
E moderuar	Këto efekte të dobishme ose negative mund të jenë të rëndësishme, por nuk ka të ngjarë të jenë faktorë kyç vendimmarrës. Efektet kumulative të faktorëve të tillë mund të ndikojnë në vendimmarrje nëse ato çojnë në një rritje të efektit të përgjithshëm negativ në një burim ose receptor të caktuar.
E lehtë	Këto efekte të dobishme ose të padëshirueshme mund të ngrihen si faktorë lokalë, ata nuk kanë gjasa të jenë kritike në procesin e vendimmarrjes, por janë të rëndësishëm. në përmirësimin e dizajnit të mëvonshëm të projektit.
Neutrale	Nuk ka efekte ose ato që janë nën nivelet e perceptimit, brenda kufijve normalë të variacion ose brenda kufirit të gabimit të parashikimit.

Së fundi, kategoria e duhur e rëndësisë i është atribuar secilit ndikim kundrejt kritereve të lartpërmendura: ndjeshmëria (vlera) e burimeve (receptorëve) dhe madhësia e ndikimeve (Tabela 11).

Tabela 11.Përfundimi i Rëndësisë së Efektit sipas Kategorive

		MAGNITUDA E NDIKIMIT (SHKALLA E NDRYSHIMIT)				
		Asnjë ndryshim	I papërfillshëm	I vogël	I moderuar	I madh
VLERA MJEDISORE (NDRYSHIMËRIA)	Shumë e lartë	Neutral	E lehtë	E moderuar ose e madhe	I madh ose shumë i madh	Shumë i madh
	Lartë	Neutral	E lehtë	E lehtë ose e moderuar	E moderuar ose e madhe	I madh ose shumë i madh
	E mesme	Neutral	Neutral ose i lehtë	E lehtë ose e moderuar	E moderuar	E moderuar ose e madhe
	E ulët	Neutral	Neutral ose i lehtë	Neutral ose i lehtë	E lehtë	E moderuar
	Neutral i papërfillshëm	Neutral	Neutral	Neutral ose i lehtë	Neutral ose i lehtë	E lehtë

8.2. VLERESIMI I NDIKIMEVE NË KLIMËN DHE CILËSINË E AJRIT

Gjatë funksionimit të projektit nuk pritet ndotje e ajrit. Megjithatë, ndërtimi i parkut PV (centrali) dhe instalimi i moduleve diellore dhe pasqyrave, emetimet e automjeteve dhe pluhuri i shfaqur për shkak të përdorimit të makinerive dhe pajisjeve speciale gjatë funksionimit të tyre teknik mund të ndotin mjedisin. Sasia totale e emetimeve mund të mbahet brenda nivelit standard të lejuar për shkak të mirëmbajtjes së duhur, inspektimit teknik të rregullt, përdorimit të karburantit dizel me cilësi të lartë.

Mund të ketë ndikimet negative të mëposhtme që mund të ndodhin gjatë punimeve të ndërtimit të bazuara ose të dalin për shkak të kushteve të mundshme:

- Gazrat e shkarkimit dhe pluhuri që dalin gjatë punimeve të ndërtimit të ndërtesave dhe objekteve nga automjetet dhe makineritë e rënda mund të ndikojnë negativisht në cilësinë e ajrit.
- Për më tepër, pluhuri mund të ketë ndikime negative mjedisore.
- Punimet për heqjen e tokës/dheut mund të shkaktojnë dëmtim të shtresës së tokës ose të shkaktojnë erozion të tokës.

Disa nga ndikimet e mundshme të shfaqura gjatë fazës së ndërtimit dhe funksionimit, të cilat mund të ndikojnë negativisht në cilësinë e ajrit janë përmbledhur dhe vlerësuar më poshtë.

Tabela 12. Ndikimi në cilësinë e ajrit

No.	Ndikimi / Efekti	Vlerësimi i pasojës të ndikimit/efektit				
		Shumë e ulët ose I papërfillshëm	E ulët	E mesme	Lartë	Ekstreme
1.	Shkarkimet nga makineritë e rënda gjatë punimeve të ndërtimit mund të ndikojnë negativisht në cilësinë e ajrit të ambientit		X			
2.	Rritja e nivelit të pluhurit në ajër për shkak të procesit të zhveshjes së tokës, përdorimit të makinerive të rënda dhe pajisjeve teknike gjatë punimeve të ndërtimit		X			
3.	Pluhuri i dalë dhe gazrat toksikë mund të ndikojnë negativisht në kushtet e punës në zonë dhe të ndikojnë negativisht në shëndetin e punonjësve		X			
4.	Pluhuri, gazrat toksikë që dalin nga aktivitetet e projektit mund të shtrihen në sipërfaqen e tokës dhe të ndikojnë negativisht në vëgjetacionin dhe cilësinë e tokës	X				

5.	Për shkak të procesit të djegies dhe emetimeve të CO (monoksid karboni), HC (hidrokarbure), NOx (nitrati dhe nitrit), SO2 (dioksidi i sulfurit) dhe emetimet e pluhurit mund të ndikojnë negativisht në cilësinë e ajrit.	X				
----	---	---	--	--	--	--

Nga tabela, 33% e ndikimit total vlerësohet si “shumë i ulët” ose “i papërfillshëm”, ndërsa 66% e ndikimit total vlerësohet si “i ulët”. Bazuar në të dhënat dhe vlerësimet aktuale, ndikimi total i projektit në cilësinë e ajrit do të konsiderohet si “i ulët”. Efektet e mundshme negative mund të shfaqen nga gazrat toksikë që vijnë nga djegia e karburantit dhe specifikimet dhe mund të tejkalojnë nivelin e lejuar të standardit të cilësisë së ajrit në fuqi.

8.3. NDIKIMI NË PEISAZHIN DHE KUSHTET GJEOLGJIKE

Duke qenë se ndërtimi i parkut PV do të bëhet në vendgrumbullimin e hirit, testi gjeologjik dhe kushtet ende nuk janë kontrolluar nga KVP.

Erozioni dhe ndotja e tokës përreth dhe në kantierin e punës që përfshin zonën përreth së bashku me rrugët e furnizimit, mund të shkaktohet nga aktiviteti njerëzor në kuadër të punimeve të ndërtimit të parkut PV dhe përdorimi i makinerive të rënda dhe pajisjeve të tjera teknike.

Një servis i vogël i mirëmbajtjes dhe riparimit do të përdoret për të mirëmbajtur motorët dhe pajisjet e tjera, pajisjet teknike, ofrimin e mirëmbajtjes së rregullt dhe shërbimeve teknike për një shumëllojshmëri materialesh dhe pjesësh rezervë, duke përfshirë karburantin, marrjen e vajit, ruajtjen dhe shpërndarjen. Kjo do të thotë se zona e caktuar, duke përfshirë tokën dhe bimësinë e saj, kullotat dhe shkurret e habitateve natyrore, speciet që jetojnë atje, mikroorganizmat dhe ekologjinë mund të preken në një mënyrë të caktuar.

8.4. NDIKIMI NË SHITRESËN E TOKËS

Tabela e mëposhtme tregon ndikimet e mundshme në tokë dhe ashpërsinë e saj gjatë ndërtimit dhe funksionimit të termocentralit FV.

Tabela 13. Vlerësimi i ndikimit në tokë

No.	Ndikimi / Efekti	Vlerësimi i pasojës të ndikimit/efektit				
		Shumë e ulët ose papërfillshëm	E ulët	E mesme	Lartë	Jashtëzakonisht e rrezikshme
1	Zona e projektit mund të dëmtohet për shkak të aktivitetit njerëzor në kuadër të punimeve të ndërtimit të parkut diellor PV dhe shfrytëzimit të makinerive të rënda dhe pajisjeve të tjera teknike.		X			
2	Sedimentet ose pluhuri i grimcave të forta që përmbajnë NOx dhe SOx mund të shtrihen në sipërfaqen e ujit dhe tokës dhe të përhapen përtej florës dhe faunës lokale, gjë që mund të ketë një ndikim negative	X				
3	Karburanti dhe lubrifikanti, infiltrimi dhe ndotja e tokës në zonën përreth		X			

Duke qenë se kantieri i projektit do të zhvillohet në deponinë e hirit, që tashmë është mbuluar me një shtresë dheu, ndikimet e mundshme janë shtjelluar në tabelën e mësipërme, nga e cila mund të konkludojmë se ndikimi i vogël ose shumë i vogël do të shkaktohet në kjo kategori.

8.5. NDIKIMET NË RRJEDHAT UJORE DHE GJENERIMIN E UJËRAVE TË ZEZA

Ndërtimet e termocentraleve PV zakonisht nuk gjenerojnë sasi të mëdha të ujërave të zeza të kontaminuara ndjeshëm. Duke thënë këtë, rrjedhat më të rëndësishme të ujërave të zeza gjatë ndërtimit janë ujërat e rrjedhjes sipërfaqësore dhe ujërat e zeza sanitare. Menaxhimi jo i duhur i mbetjeve dhe aksidentet (p.sh. derdhja e naftës nga ndërtimi dhe makineritë e tjera) mund të jenë një burim i ndotjes së ujit. Pa masa zbutëse, ndikimi i përgjithshëm i ndërtimit të Parkut PV në cilësinë e ujit vlerësohet të jetë në rangun e rëndësisë mesatare deri të vogël.

Tabela 14.Ndikimet në rrjedhat ujore dhe gjenerimin e ujërave të zeza

No.	Ndikimi / Efekti	Vlerësimi i pasojës të ndikimit/efektit				
		Shumë e ulët ose I papërfillshëm	E ulët	E mesme	Lartë	Jashtëzakonisht e rrezikshme
1	Lubrifikantët e hidrokarbureve, bojërat, tretësit, rrëshirat, acidet ose betoni i papërpunuar, të cilat lëshohen pas rrjedhjeve aksidentale dhe derdhjeve nga makineritë dhe vendet e magazinimit të materialeve, mund të ndotin ujin. Ndotja e trupit ujqor mund të ndodhë ose drejtpërdrejt (p.sh. nëse kantieri po zhvillohet shumë afër ose mbi lumë ose përrua) ose indirekt, megjithëse toka dhe ujërat nëntokësore transportohen në trupin ujqor sipërfaqësor.	X				

Me zbatimin e masave adekuate, nuk priten ndikime të rëndësishme negative në cilësinë e ujit (ujërat sipërfaqësore dhe nëntokësore), pra intensiteti i ndikimit mund të vlerësohet si shumë i ulët ose i papërfillshëm.

8.6. NDIKIMI I ZHURMAVE

Parku PV si objekt nuk konsiderohet se shfaq ndonjë operim domethënës me zhurmë, edhe pse inverterët dhe transformatorët e objektit mund të prodhojnë zhurmë, por kjo nuk është zhurmë e konsiderueshme duke ditur faktin se komuniteti më i afërt është Dardhishte (Komuna e Obiliqit), e cila është afërsisht 2 km larg kantierit. Prandaj, mund të konsiderohet se të vetmit njerëz që potencialisht mund të ndikohen nga zhurma do të jenë punonjësit që punojnë në kantierin e projektit; këto nivele të rritura të zhurmës konsiderohen zhurma në punë që kërkojnë masa për shëndetin dhe sigurinë në punë.

Megjithatë, gjatë aktiviteteve të ndërtimit të parkut PV do të kontribuojë në ndikimet e zhurmës. Ka disa aktivitete që gjenerojnë zhurmë, si hapja e rrugëve të hyrjes në kampin dhe objektet e personelit të ndërtimit (nëse është e nevojshme), punimet tokësore, aktivitetet e transportit, gërmimet, mbushja dhe instalimi i paneleve PV, dhe pajisje të tjera brenda objektit, përveç burimeve të zhurmës që gjenerohen nga makineri dhe pajisje në vend.

Përveç kësaj, disa zvarranikë si (*Natrix natrix*, *Rana esculenta* dhe *Rana ridibunda*)³⁷, brenda zonës së projektit potencialisht mund të largohen nga zona për shkak të niveleve të zërit. Megjithatë, këto ndikime të zhurmës nuk konsiderohen se dëmtojnë ndjeshëm kafshët dhe as shkaktojnë ndikime në nivel popullsie. Meqenëse aktivitetet do të zhvillohen në kushte normale operimi dhe pritet të kenë vetëm efekte të lokalizuara dhe të përkohshme brenda zonës së projektit, rëndësia e ndikimit është e ulët.

8.7. NDIKIMI VIZUAL

Aktivitetet e ndërtimit që ka të ngjarë të krijojnë një ndërhyrje vizuale dhe një përçarje në estetikë përfshijnë: shtrimin e materialeve, gërmimin, mbushjen dhe prishjen. Zona e projektit përbëhet nga zona që janë me bimësi të rrallë ose që nuk kanë mbulesa vegjetative, dhe për këtë arsye asnjë pemë apo shkurre nuk do të duhet të hiqet si pjesë e ndërtimit. Gjithashtu, nuk ka komunitete të afërta që do të ishin brenda rrezes vizuale të projektit.

Prandaj, ndërhyrjet vizuale pritet të kufizohen vetëm tek punonjësit. Prandaj, efektet vizuale të ndërtimit do të jenë të një rëndësie të vogël brenda zonës së projektit. Ndikimi kryesor gjatë funksionimit është ndikimi vizual i paneleve fotovoltaike gjatë ditës. Panelet janë gjeometrike dhe reflektuese dhe do të dallohen qartë nga peizazhi natyror përreth. Ky ndikim vizual mund të perceptohet si pozitiv dhe i orientuar drejt së ardhmes dhe jo negativ. E njëjta gjë është parë edhe për termocentralet PV në pjesë të tjera të botës.

Një problem i mundshëm është shkëlqimi (dhe shkëlqimi) i shkaktuar nga rrezet e diellit të reflektuara nga grupet e paneleve PV. Panelet PV janë projektuar për të thithur dritën e diellit (në vend që ta pasqyrojnë atë), dhe zakonisht nuk reflektojnë. Panelet tipike janë krijuar për të reflektuar vetëm 2% të dritës së diellit në hyrje. Për të minimizuar më tej shqetësimet nga reflektimet, zakonisht në sipërfaqen e qelizës PV shtohet një shtresë antireflektive.

Shkëlqim dhe shkëlqim i kufizuar mund të përjetohet për momentin (ndërsa dielli vazhdon të lëvizë) në lindjen dhe/ose perëndim të diellit. Efekti mund të përshkruhet si një 'shkëlqim'. Në këto kohë dielli është i ulët në qiell dhe reflektimi mund të jetë në një nivel të ulët. Në raste të tjera reflektimi është lart, drejt qiellit.

³⁷ Amended ESIA for Kosova e Re Power Plant, Hrvoje Pozar Institute, 2018. VNMS e ndryshuar për termocentralin Kosova e Re, Instituti Hrvoje Pozar, 2018.

8.8. NDIKIMET NË FLORËN DHE FAUNËN

Nga një studim në terren për faunën, florën dhe habitatet që janë bërë për Termocentralin 'Kosova e Re', në vitin 2007 dhe i përditësuar në vitin 2018 dhe për minierën e linjtit në Sibovc, në vitin 2014, të dyja të vendosura afër lokacionit PV Park, është arriti në përfundimin se zona është kryesisht habitat industrial urban me faunë dhe florë të varfër. Në përfundim të majave të hirit pranë lumit Sitnica, shtrihet një zonë me biodiversitet më të lartë (pellgje, livadhe të lagështa) me potencial të lartë zhvillimi ekologjik. Kjo zonë shënon fillimin e luginës së Sitnicës me vlerë ekologjike.

Speciet e regjistruara në zonë, nga studimet ishin *Gallinula chloropus*, *Saxicola torquata*, *Natrix natrix*, *Rana esculenta* dhe *Rana ridibunda*. Studimi nuk regjistroi ndonjë specie të rrezikuar në nivelet e BE-së nga zona industriale Kosova B. Edhe pse speciet e rrezikuara në mbetjet e lopëve nuk u vëzhguan, prania e tyre nuk mund të përjashtohet pasi ato janë identifikuar si vizitorë të mundshëm për shkak të përshtatshmërisë së habitatit.

Megjithëse është e rëndësishme të përmendet se zona më e gjerë nuk përfaqëson një korridor të rëndësishëm për migrimin e shpendëve ose një zonë ku zogjtë duhet të ndalojnë gjatë migrimit dhe vendndodhja është shumë antropogjene dhe nuk ofron habitate natyrore thelbësore për këto specie. Prandaj ndikimi është shumë i ulët ose i papërfillshëm gjatë punimeve.

8.9. ZONAT E MBROJTURA TË NATYRËS

Në vitin 2016 në Kosovë kishte 173 zona të mbrojtura që përbëjnë një sipërfaqe prej 126,070.29 ha, ose 11.55% të sipërfaqes së përgjithshme të Kosovës. Këto zona përfshijnë 19 rezervate të rrepta natyrore, 2 parqe kombëtare, 145 monumente të natyrës, 1 park natyror, 5 peizazhe të mbrojtura dhe 1 zonë të veçantë të mbrojtur për shpendët (AKMM, VNMS e ndryshuar për termocentralin Kosova e Re 2017). Sipas hartës dhe listës së zonave të mbrojtura në Kosovë nuk ka zona të mbrojtura në perimetrin 5 km të lokacionit të parkut PV. Zona e mbrojtur më e afërt me vendndodhjen e Parkut Pv është rezervati natyror i Gazimestanit rreth 5.6 km në lindje të Obiliqit në territorin e Prishtinës.

Strategjia dhe Veprimi për Biodiversitet 2011-2020 propozon disa lokacione për mbrojtje në kuadër të Komunës së Obiliqit. Këto përfshijnë drurët e dushkut dhe blirit në Sibovc, pemët e manit në Mazgit, burimet e ujit mineral në Grabovc, komplekset e drurit dhe qarrit të Shkozës në Grabovc dhe komplekset ujore në Breznicë. Asnjë nga vendet nuk është në afërsi të lokacionit të Parkut PV, prandaj nuk parashikohet asnjë ndikim në zonat tashmë të shpallura të mbrojtura të natyrës.

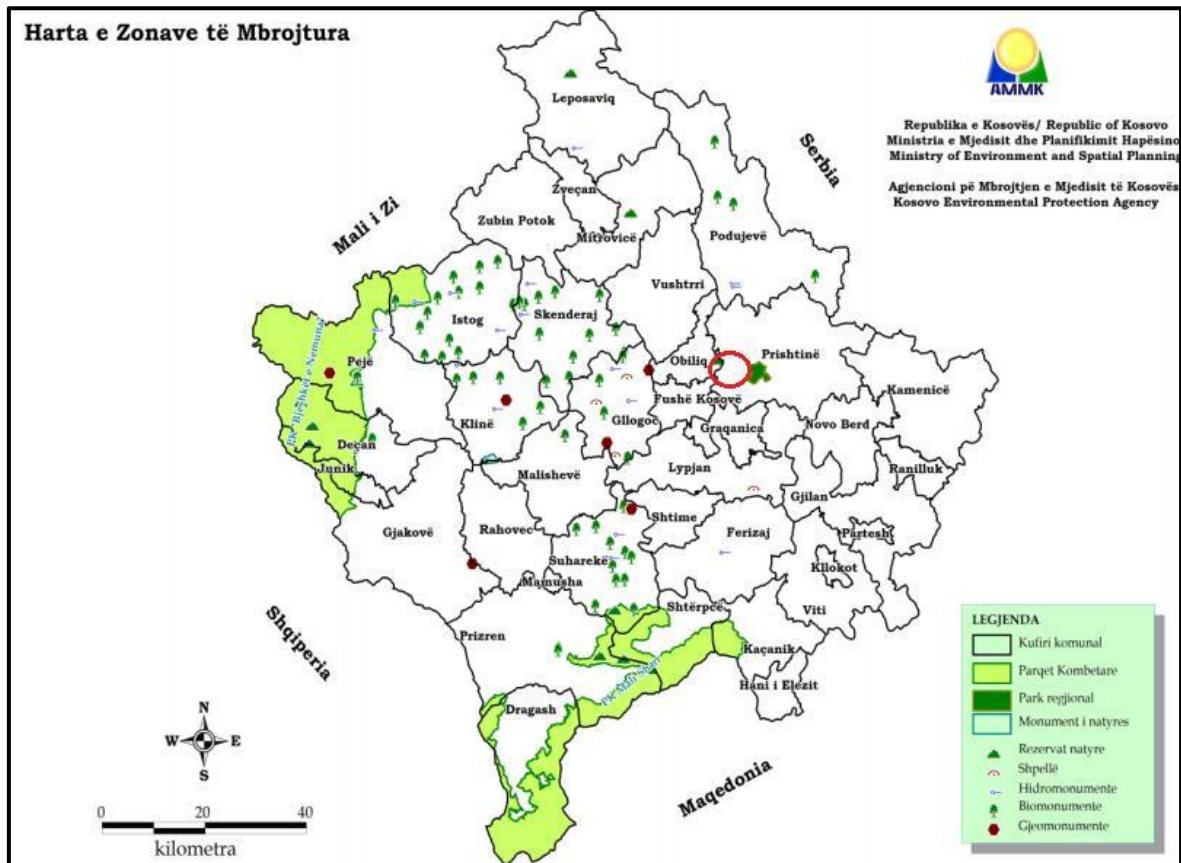

Fig. 8.1-Zonat e mbrojtura në Kosovë (Burimi: MMPH, 2016)

8.10. NDIKIMI SOCIO-EKONOMIK

Gjatë fazës së ndërtimit do të rritet fluksi i punëtorëve në zonën e punës, shumica prej të cilëve banorë vendas. Prandaj, ky projekt, me rritjen e fuqisë punëtore dhe rritjen e nivelit të aftësive të të punësuarve, mund të thuhet se projekti ka një ndikim pozitiv social gjatë fazës së ndërtimit.

Mundësi punësimi - Ndërtimi i një termocentrali diellor krijon mundësi pune për punëtorë të kualifikuar dhe të pakualifikuar. Fuqia e punës mund të jetë nga e gjithë Kosova dhe përreth vendit të projektit. Sigurimi i burimeve lokale dhe kërkesa për mallra dhe shërbime vendore do të rrisë aftësinë e bizneseve lokale për të fituar para.

Çrregullime në ndërtim - Aktivitetet e ndërtimit të projektit që do të kryhen pranë komuniteteve lokale mund të shkaktojnë shqetësime dhe konflikte të mundshme ndërmjet fuqisë punëtore dhe popullatës lokale.

Transporti i materialeve - Kur mobilizimi dhe ndërtimi të fillojë, intensiteti i trafikut do të rritet pak si rezultat i ndërtimit të centralit dhe infrastrukturës përkatëse, shpërndarjes së burimeve. (materiale, bimë dhe punë) në vendin e punës dhe transferimin e materialeve të huazuara nga burimi në Zona e projektit.

Shëndeti dhe Siguria Publike - Gjatë ndërtimit, shëndeti dhe siguria e punëtorëve dhe publikut të gjerë është në rrezik. Siguria e punëtorëve dhe e publikut përreth zonës së projektit mund të ndikohet gjatë operimit për shkak të ekspozimit ndaj rreziqeve profesionale në vend. Megjithatë, mundësia e shfaqjes së incidenteve të tilla është e ulët duke marrë parasysh masat zbutëse dhe procedurat e sigurisë në punë që duhen zbatuar.

Një ndikim që mund të jetë anashkaluar është ndikimi pozitiv në përdorimin e tokës. Një vend deponimi i braktisur i hirit do të shndërrohet në një park të dobishëm PV.

Ndikime të tjera për t'u marrë parasysh:

- Ndikimi pozitiv i shtimit të kapaciteteve gjeneruese në rrjetin kombëtar dhe përdorimi i teknologjive të rinovueshme në vend të lëndëve djegëse fosile
- Përdorimi konsumues i ujit për larjen e paneleve PV
- Ndikimet në rrjedhjet lokale – zona PV ka të ngjarë të jetë e formësuar dhe kullimi mund të ndryshohet. Gjithashtu, me më pak bimësi do të rritet shpejtësia e rrjedhjes
- Shqetësim i modeleve të fluturimit të zogjve (dhe madje edhe insekteve) përmes shkëlqimit dhe sipërfaqeve reflektuese të paneleve PV

9. MASAT ZBUTËSE MJEDISORE DHE SOCIALE

9.1. ZBUTJA DHE ELIMINIMI I NDIKIMEVE NË KLIMË DHE CILËSINË E AJRIT

Puna e ndërtimit dhe instalimit të objektit dhe modulet diellore do të rrisin sasinë e pluhurit në ajër. Për këtë arsye, duhet të ndërmerren hapa efektivë zbutës për të parandaluar pluhurimin gjatë ndërtimit dhe instalimit. Për transportin e pajisjeve të termocentraleve diellore dhe materialeve të ndërtimit do të përdoren automjete dhe kamionë të veçantë, ndërsa rrugët e shtruara me zhavorr do të spërkatën me ujitje të rregullt. Me kryerjen e punimeve restauruese nuk do të mbyllën më rrugë të përdorura.

Materialet e ndërtimit, rëra dhe balta duhet të ruhen në vende dhe hapësira të përshtatshme për ruajtje. Duhet të merren masa të kujdesit për të parandaluar pluhurin e fryrë nga era.

Pas përfundimit të punimeve të ndërtimit, zonat pa shtruar me beton do të shtrohen me zhavorr për të parandaluar shfaqjen e pluhurit.

Pajisjet teknike dhe makineritë e rënda do të përfshihen në kontrollet e duhura elektrike, të cilat duhet të jenë në përputhje me kërkesat përkatëse të shkarkimeve të shkarkimit. Pajisjet teknike dhe makineritë e rënda do të inspektohen çdo vit në përputhje me kushtet teknike dhe dispozitat e mirëmbajtjes.

Punonjësit do të përfshihen në kontrole të rregullta shëndetësore dhe do të pajisen me ushqime dhe ilaçe të posaçme për detoksifikimin sipas rastit. Tubat e shkarkimit të automjetit duhet të pajisen me filtra të veçantë për të parandaluar daljen e pluhurit nga djegia. Protokollet dhe rregulloret e zbatueshme operative duhet të

praktikohen në mënyrë rigoroze me të gjitha mjetet e mundshme. Specifikimi i karburantit, shkarkimet e pluhurit dhe sasia e metaleve të rënda duhet të merren parasysh gjatë zgjedhjes së filtrave të përshtatshëm. Duhet të përdoret karburant i përshtatshëm për pajisje teknike dhe makineri të rënda për të reduktuar emetimin e oksideve të azotit dhe gazrave të tjerë të dëmshëm, tymrave (CO₂, CH₄, CFCs). Pajisjet teknike dhe makineritë e rënda duhet të rregullohen dhe konfigurohen saktë.

9.2. ZBUTJA E NDIKIMIT NEGATIV NË KUSHTET GJEOLOGJIKE

Për shkak të ndikimit që mund të shkaktojë në sipërfaqe gjatë procesit të ndërtimit, punimet e zhveshjes së dheut dhe depozitimi i rezervave të tokës, restaurimi dhe ri-bimësia, ruajtja e ujërave nëntokësore duhet të kryhet dhe kryhet në mënyrë rigoroze në përputhje me rregullat, rregulloret dhe standardet në fuqi.

Përveç kësaj, bimët shumëvjeçare do të mbillen dhe kultivohen për të shmangur erozionin e tokës përreth zonës si një detyrë e rregullt për të mbrojtur sipërfaqen e pemëve, shkurreve dhe mbjelljeve nga erozioni i tokës. Për shkak të punimeve të kryera brenda zonës së projektit mund të shfaqen ndotje nga mbetjet e lëngshme dhe të ngurta në këtë lidhje. Duke marrë parasysh mbeturinat shtëpiake, do të instalohen tualete të përshtatshme, kontejnerë mbeturinash dhe mbeturinash në zonën e projektit. Tualetet dhe pikat e kullimit do të vendosen në anën e kundërt të erës të vendbanimit në përputhje me "Rregulloren e largimit të ujërave të ndotura shtëpiake".

9.3. ZBUTJA NË SHITESËN E TOKËS

Gjatë fazës së ndërtimit parashikohet të bëhen gjurmime dhe gjatë hapjes së kanaleve për vendosjen e kabllave elektrike që do të transmetojnë energjinë elektrike të prodhuar nga panelet diellore në nënstacion, por gjatë hapjes së këtyre kanaleve duhet pasur kujdes për të parandaluar dëmtimin e tokës në zonën përreth dhe pas vendosjes së kabllave do të vendosen kanale për mbushje.

9.4. ZBUTJA E NDIKIMIT NË RRJEDHAT UJORE

Kosova aktualisht po ballafaqohet me ndryshime klimatike, kryesisht me thatësira të shkaktuara nga zgjerimi i zhvillimit, kështu që për të kursyer burimet natyrore dhe për të reduktuar ndikimin në mjedis, stilin e jetës dhe bujqësinë për të arritur rritje të qëndrueshme ekonomike, duhet të jenë mjetet më të përshtatshme dhe komode të vendosur për të plotësuar nevojat e jetës.

Për të minimizuar efektet e mundshme negative të gjenerimit të ujërave të zeza, plani i menaxhimit të kantierit do të përcaktojë organizimin e kantierit dhe aktivitetëve, trajtimin dhe mirëmbajtjen e duhur të makinerive, menaxhimin adekuat të mbetjeve, planet e përcaktuara të menaxhimit të aksidenteve, etj. Ujërat e zeza të krijuara do të zhvillohen. mbliidhen dhe trajtohen në mënyrë adekuate përpara shkarkimit. Uji i shkarkuar do të jetë në përputhje me standardet në fuqi.

9.5. ZBUTJA E NDIKIMIT TË ZHURMAVE

Në rastin e ankesave për ndotje akustike do të bëhen matje akustike për të shmangur ankesat. Punimet ndërtimore do të zhvillohen gjatë ndërrimit të ditës, nëse do të jetë e nevojshme zgjatja e orarit të punës do të merren të gjitha lejet e nevojshme dhe do të paralajmërohen banorët përreth.

9.6. ZBUTJA E NDIKIMIT VIZUAL

Duke pasur parasysh se kantieri i parkut PV ndodhet afër Aeroportit Ndërkombëtar të Prishtinës, për afërsisht 8 kilometra, me qëllim që të neglizhohen shpërqendrimet e mundshme nga shkëlqimi, gjatë projektimit përfundimtar të paneleve kundër shkëlqimit të parkut do të propozohen.

9.7. ZBUTJA E NDIKIMIT NË FLORË DHE FAUNË

Erozioni i tokës për shkak të lagështisë së reduktuar të tokës, dëmtimit dhe humbjes së strukturës mund të ndikojë në kushtet e favorshme për rritjen e bimëve dhe ky ndikim mund të rezultojë edhe në migrimin e specieve shtazore për shkak të vegjetacionit të dobët. Prandaj, duhet të merren masat e mëposhtme:

- Mënyra më optimale për të reduktuar ndikimin negativ në bimësi është zgjedhja optimale e rrugës lidhëse për qarkullimin e makinave dhe monitorimi dhe kontrolli i rregullt.
- Klasa e mbjelljes sipas teknologjisë së duhur dhe në kohë të përshtatshme në përputhje me normat dhe standardet dhe performanca e tyre në përputhje dhe bashkëpunim me organizatat dhe njësitë profesionale të argo-care do të zbatohet sipas orarit të parashikuar më parë.
- Vegjetimi i zonës përreth të parkut PV është një masë dhe metodë e rëndësishme për të reduktuar ndikimin negativ në vegjetacion, erozionin e tokës me qëllim reduktimin e ndotjes së ajrit dhe zbutjen e ndryshimeve klimatike.
- Pemë, shkurre dhe shkurre të mbjella me lule shumëvjeçare të spërkatura do të mbillen për të vendosur mbjelljen e luleve zbkuruese brenda dhe rreth zonës së projektit.

9.8. ZBUTJA E NDIKIMIT DHE MBROJTJA E NATYRËS

Lokacioni i parkut PV vlerësohet të jetë larg zonave të mbrojtura të Kosovës, kështu që projekti nuk parasheh ndonjë ndikim të mundshëm në këto zona. Zonat e mbrojtura të Kosovës, përkatësisht Parku Kombëtar Bjeshkët e Nemuna janë 71 km nga Komuna e Obiliqit, ndërsa Parku Kombëtar i Maleve të Sharrit është 52 km larg Obiliqit.

9.9. ZBUTJA E NDIKIMIT NË ASPEKTET SOCIALE

Infrastruktura e Komunitetit- Të rinjtë dhe organizatat e komunitetit duhet të njoftohen në mënyrë adekuate përpara mobilizimit në terren për të parandaluar vonesat në ekzekutimin e projektit. Konsultimet adekuate do të zhvillohen me autoritetet përkatëse dhe grupet e komunitetit.

10. PLANI I MENAXHIMIT MJEDISOR DHE SOCIAL - PMMS

10.1. HYRJE

Zhvilluesi i projektit është i përkushtuar për arritjen dhe ruajtjen e standardeve mjedisore dhe sociale, të tilla që rregulloret mjedisore dhe të ndërlidhura sociale të Kosovës të përmbushen, dhe ndikimet e mundshme negative mjedisore që rezultojnë nga aktivitetet e projektit të minimizohen sa më praktikisht të jetë e mundur. Kjo do të bëhet përmes përgatitjes efektive të projektit dhe qasjeve të menaxhimit të projektit.

Ky seksion paraqet masat e detajuara zbutëse dhe kërkesat e monitorimit që korrespondojnë me ndikimet e shqyrtuara në seksionin e mëparshëm dhe për këtë arsye i eksploron ato në mënyrë më të detajuar. Masat zbutëse synojnë të kompensojnë çdo ndikim negativ që mund të rezultojë nga projekti, dhe monitorimi është procesi i matjes së suksesit të masave zbutëse për të vlerësuar efektivitetin e tyre.

10.2. OBJEKTIVAT

Qëllimi i këtij Plani të Menaxhimit Mjedor dhe Social (PMMS) është të sigurojë ekzekutimin e hapave zbutës dhe monitorues të nevojshëm për të reduktuar dhe menaxhuar ndikimet e ndryshme mjedisore dhe sociale që lidhen me zhvillimin e projektit të propozuar.

Objektivat kryesorë të PMMS janë përmbledhur më poshtë:

- Minimizimi i çdo ndikimi negativ mjedisor, social dhe shëndetësor që rezulton nga aktivitetet e projektit;
- Zbatimi i programeve të vazhdueshme të monitorimit mjedisor;
- Kryerja e të gjitha aktiviteteve të projektit në përputhje me legjislacionin përkatës të Kosovës dhe standardet ndërkombëtare të vlerësimit mjedisor dhe social
- Rishikimi periodik i programeve të Menaxhimit Mjedor për të lejuar përmirësime të përsëritura;
- Sigurohuni që të gjitha shqetësimet e palëve të interesuara të adresohen.

Në përgjithësi, objektivi i PMMS është të sigurojë zbatimin e masave zbutëse dhe monitoruese të nevojshme për të reduktuar dhe kontrolluar ndikimet e ndryshme mjedisore dhe sociale që lidhen me zbatimin e projektit të propozuar.

Tabela 8, Tabela 9 dhe Tabela 10 më poshtë paraqesin PMMS për fazën e planifikimit dhe ndërtimit, operimit dhe dekomisionimit përkatësisht dhe të cilat përfshijnë sa më poshtë:

- Atributi mjedisor (p.sh. toka) që ka të ngjarë të ndikohet;
- Një përmbledhje e ndikimit të mundshëm dhe/ose çështjes së mundshme;
- Veprimet zbutëse të identifikuar që synojnë eliminimin dhe/ose reduktimin e ndikimit të mundshëm në nivele të pranueshme;
- Veprimet e monitorimit për të siguruar zbatimin e masave zbutëse të identifikuar.

- Veprimet e monitorimit përfshijnë: inspektimet, rishikimin e raporteve/planeve, raportimin, etj;
- Frekuenca e zbatimit të veprimeve monitoruese, të cilat përfshijnë: një herë, vazhdimisht gjatë gjithë periudhës së ndërtimit/operimit (në varësi të masës zbutëse të identifikuar, kjo mund të përfshijë ditore, javore ose mujore), ose me shfaqjen e një problemi të caktuar; dhe
- Subjekti përgjegjës për zbatimin e masave zbutëse dhe monitorimit të identifikuar.

10.3 PMMS PËR FAZËN E PLANIFIKIMIT DHE NDËRTIMIT

Tabela 15. PMMS për Fazën e Planifikimit dhe Ndërtimit

Ndikimet kryesore të mundshme	Ndikimi	Veprimet e Menaxhmentit dhe Masat e Kompensimit	Lloji i Veprimit	Veprimi Monitorues	Frekuenca	Përgjegjësia
<p>Aktivitetet e ndërtimit ka të ngjarë të krijojnë një ndërhyrje vizuale dhe një përçarje në estetikë, duke përfshirë shtrimin e materialeve, germimin, mbushjen dhe prishjen.</p>	<p>Të gjithë punonjësit e objektit, anëtarët e komunitetit/popullata dhe vizitorët.</p>	<p>Te siguruarit e duhur të mirembajtjes se vendit dhe te udhëzuarit e fuqisë punëtore në përputhje me rrethanat. Largon të gjitha makinat, automjetet dhe veglat e përdorura gjatë ndërtimit dhe sapo të përfundojë ndërtimi. Mbledhja e të gjitha mbetjeve në enë të përshtatshme dhe largimi nga vendi në baza javore. Te siguruarit e mbajtjes se duhur të vendit (punishtes) nëpërmjet pastrimeve dhe inspektimeve të përditshme nga mbikëqyrësi i turnit në fund të çdo turni.</p>	<p>Zbutje/Lehtesimi</p>	<p>Inspektimi dhe informimi i fuqisë punëtore lokale</p>	<p>Ne vazhdimësi</p>	<p>Kontraktori</p>

<p>Erozioni dhe ndotja e tokës E shkaktuar nga aktiviteti njerëzor në kuadër të punimeve të ndërtimit të termocentralit diellor PV dhe shfrytëzimit. të makinerive të rënda dhe pajisjeve të tjera teknike</p>	<p>Mund të preken bagëtitë, kullotat, kafshët dhe bimët.</p>	<p>Punimet e zhveshjes së dheut dhe depozitimi i stokut të dheut, restaurimi dhe ri-bimësia dhe ruajtja e ujërave nëntokësore do të kryhen në përputhje me rregulloret dhe standardet e percaktuara te vendit dhe</p>	<p>Lehtesimi</p>	<p>Inspektimi dhe informimi i fuqisë punëtore lokale</p>	<p>Ne vazhdimesi</p>	<p>Kontraktori</p>
		<p>Zbatimi i një plani të duhur të menaxhimit të mbetjeve. Te siguruarit që të mos hidhen mbeturina të ngurta në tokë dhe shpërndarja e një numir të mjaftueshëm kazanësh dhe kontejnerësh me etiketimin përkatës. Te siguruarit që kontejnerët e tillë të zbrazen ose të mbledhen nga kontraktorët përkatës në kohën e duhur në mënyrë që të parandalohet tejmbushja.</p>	<p>Lehtesimi</p>	<p>Inspektimi dhe informimi i fuqisë punëtore lokale</p>	<p>Ne vazhdimesi</p>	<p>Kontraktori</p>

		<p>Përveç kësaj, për të mbrojtur erozionin e tokës sipërfaqësore, për të parandaluar erozionin e tokës përreth zonës do të mbjellen dhe kultivohen pemë, shkurre dhe bimë shumëvjeçare. .</p>		<p>Monitorimi i erozionit përreth zonës në baza mujore. Mbajtja e regjistrave fotografikë dhe riparimi i çdo erozioni lokal.</p>	<p>Ne vazhdimesi</p>	<p>Kontraktori</p>
		<p>Materialet e rrezikshme duhet të ruhen në zona të përshtatshme dhe duhet të sigurohet që ato të mos kontaktojnë tokën në rast derdhjeje. (Sipërfaqja e papërshkueshme, zona e ngjitur, e qashme vetëm nga personeli i autorizuar, etj.)</p>	<p>Lehtesimi</p>	<p>Inspektimi dhe informimi i fuqisë punëtore lokale</p>	<p>Ne vazhdimesi</p>	<p>Kontraktori</p>

Vlerësimi i ndikimit mjedisor (vnm) për centralin diellor pv “Kosova-A”

		Ndërtimi dhe pika fikse e mbetjeve të ngurta dhe të lëngëta komunale do të dezinfektohen përkohësisht dhe duhet të përcaktohet çdo muaj një ditë specifike për të eliminuar zonën e ndotur.	Lehtesimi	Inspektimi	Ne vazhdimesi	Kontraktori EPC
		Marrja e mostrave të tokës dhe monitorimi i mjedisit do të behet gjatë rishikimit të programit të testimit për periudhën e specifikuar	Lehtesimi	Inspektimi	Ne vazhdimesi	
Menaxhimi jo i duhur i ujërave dhe ujërave të zeza.	Njerëzit, biodiversiteti, linjat e kullimit të ujërave sipërfaqësore	Mekanizmat për ruajtjen e ujit dhe përdorimin e qëndrueshëm të ujit me qëllim përmirësimin e ripërdorimit dhe reduktimin e përdorimit total të ujit. Punëtorët duhet të udhëzohen për të parandaluar humbjen e ujit	Lehtesimi	Inspektimi dhe informimi i fuqisë punëtore lokale	Ne vazhdimesi	Kontraktori EPC
		Instalimi i objekteve të ujit për të larguar ujërat e zeza në mënyrën e duhur. Sigurohuni që kontejnerët e ujërave të zeza të zbrazen dhe mblidhen rregullisht	Lehtesimi	Inspektimi	Ne vazhdimesi	Kontraktori EPC
		Hartimi dhe zbatimi i një plani të menaxhimit të ujërave të stuhisë / planit të menaxhimit të ujërave sipërfaqësore në vend për të reduktuar përmbytjet dhe erozionin	Lehtesimi	Rishikimi i EPC kontrata, Planifikimi	Njehere gjate planifikimit ne vazhdimesi	Projektuesi

Vlerësimi i ndikimit mjedisor (vnm) për centralin diellor pv “Kosova-A”

Punimet e ndërtimit dhe instalimit mund të ndikojnë në sasinë e pluhurit në ajër dhe ta ndotin mjedisin.	Ndërtimi dhe ajri i ambientit në afërsi ku përfshihen njerëzit, kafshët, bimët dhe punonjësit në terren.	Minimizimi i sasive se shtuar të pluhurit në ajër gjatë ndërtimit duke përdorur pajisje adekuate. Automjetet dhe kamionët specialë për transportimin e pajisjeve të termocentraleve diellore të mos shkaktojnë pluhur gjatë transportit	Lehtësimi	Inspektimi		Kontraktori EPC
		Te lagurit e rrugëve të shtruara me zhavorr, nëse është e nevojshme gjatë periudhave të thata. Kufizimet e shpejtësisë duhet të zbatohen në kantier për të minimizuar pluhurin që del nga rrugët.	Zbutja	Inspektimi	Ne vazhdimesi	Kontraktori
		Pas përfundimit të punimeve të ndërtimit, zonat pa trotuar betoni do të mbuloen me zhavorr për të parandaluar daljen e pluhurit.	Lehtësimi	Instalim	Njehere, gjate zbatimit	Kontraktori

Vlerësimi i ndikimit mjedisor (vnm) për centralin diellor pv “Kosova-A”

		Materialet e ndërtimit, rëra dhe balta duhet të ruhen në vende dhe hapësira të përshtatshme depoje. Duhet të merren masa paraprake për të parandaluar pluhurin e fryrë nga era.	Lehtesimi	I nspektimi	Në vazhdimësi	Kontraktori
		Transporti do të menaxhohet në mënyrë efikase për të reduktuar përdorimin e përgjithshëm të mjeteve të transportit. Aty ku është e mundur, punëtorët e trajnuar duhet të trajtojnë materialet e ndërtimit dhe mbeturinat për të reduktuar emetimet e arratisura gjatë ndërtimit.	Lehtesimi	Planifikimi dhe Inspektimi	Ne vazhdimësi	Kontraktori EPC

		<p>Monitorimi vizual i shkarkimeve të pluhurit do të kryhet gjatë punimeve tokësore dhe aktiviteteve të ndërtimit.</p> <p>Emetimet e ndotësve do të maten vazhdimisht gjatë ndërtimit, dhe nëse ka nivele të gjera të ndotjes së ajrit që maten, burimet e ndotjes së tillë do të identifikohen dhe do të zbatohen masat adekuate. Rrezikuper projektit do t’ikomunikohet komunitetit lokal dhe shqetësimet do te adresohen në përputhje me rrethanat.</p>	Lehtesimi	Inspektimi	Ne momentin e paraqitjes	Kontraktori EPC
		<p>Te siguruarit që aktivitetet që përfshijnë nivele të larta pluhuri, punëtorët të jenë të pajisur me pajisjet e duhura mbrojtëse.</p> <p>Punonjësit do të përfshihen në kontrollet e rregullta shëndetësore.</p>	Lehtesimi	Inspektimi	Ne vazhdimesi	Kontraktori EPC

<p>Disa aktivitete gjeneruese të zhurmës gjatë ndërtimit si, punimet tokësore, dhe punëtorët aktivitetet e transportit, gërmimi dhe instalimi i paneleve PV do të kenë ndikim në nivelin e zhurmës rreth zonës së projektit, dhe poashtu, do të përdoren makineri të rënda me emetim të mundshëm të zhurmës.</p>	<p>Të gjithë punonjësit dhe punëtorët në vend.</p>	<p>Ndërmarrja e masave për uljen e nivelit të zhurmës së pajisjeve teknike. Prandaj, duhet të zgjidhen pajisje teknike me nivele adekuate të zhurmës. Pajisjet teknike duhet të përfshihen në inspektimet teknike të përshtatshme dhe duhet të përmbushin standardet e aplikueshme për emetimet e zhurmës së shkarkimit.</p>	<p>Lehtësimi</p>	<p>Inspektimi</p>	<p>Në vazhdimësi</p>	<p>Kontraktori EPC</p>
		<p>Vendi i punës për punonjësit duhet të jetë në përputhje me kërkesat e veshjeve mbrojtëse dhe aksesorët, duhet të sigurojë mbrojtje të plotë. Kjo do të përfshijë sigurimin e punonjësve me mbrojtës dëgjimi (kufje) kur kjo është e nevojshme.</p>	<p>Lehtësimi</p>	<p>Inspektimi</p>	<p>Ne vazhdimësi</p>	<p>Kontraktori EPC</p>

Gjatë ndërtimit, mund të ketë rreziqe shtesë për shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve, për shkak të materialit të papërshtatshëm, mirëmbajtjes së makinerive, trajnimit etj.	Punonjësit dhe Fuqia punëtore në vend	Zhvillimi dhe zbatimi i një plani për shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve i cili garanton sigurinë e çdo punonjësi në kantier. Një plan i tillë duhet, ndër të tjera, të përfshijë mirëmbajtjen e duhur të çdo makinerie dhe mjeti të përdorur, udhëzimin dhe trajnimin e duhur të personelit për përdorimin e makinave të tilla dhe furnizimin me pajisje të përshtatshme për punëtorët.	Lehtësimi	Inspektimi dhe Planifikimi	Ne vazhdimësi	Kontraktori EPC
		Zbatimi i Planit të Menaxhimit të Kampit dhe Menaxhimit të Sigurisë për t'u siguruar punëtorëve qasje në mjedis të sigurt dhe të shëndetshëm pune dhe jetese	Lehtësimi	Inspektimi dhe Planifikimi	Në vazhdimësi	Kontraktori EPC

Vlerësimi i ndikimit mjedisor (vnm) për centralin diellor pv “Kosova-A”

		<p>Te siguruarit që kontrolli shëndetësor të kryhet për punonjësit si, para punësimit të tyre ashtu edhe gjatë gjithë periudhës së kontratës në baza të rregullta.</p> <p>Rritja e ndërgjegjësimit për parandalimin e sëmundjeve ngjitëse dhe bashkëpunimi me një ekip mjekësor në terren.</p>	Lehtësimi	Inspektimi dhe Planifikimi	Ne vazhdimësi	Kontraktori EPC
<p>Përfitimet pozitive të projektit mund të lindin ose nga mundësitë afatshkurtra të punësimit gjatë ndërtimit</p>	<p>Bashkësia lokale dhe qytetarët e Kosovës.</p>	<p>Punët e ndërtimit dhe operimit duhet t'i caktohen sa më shumë që të jetë e mundur populates vendase.</p>	Permiresimi	Inspektimi	Në vazhdimësi	Kontraktori EPC

Vlerësimi i ndikimit mjedisor (vnm) për centralin diellor pv “Kosova-A”

<p>ose nga mundësitë afatgjata të punës gjatë operimit.</p>		<p>Vlerësimi dhe adresimi i nevojave të komunitetit lokal, dhe puna e perbashket me anëtarët e komunitetit gjatë fazës së ndërtimit. Plani duhet të adresojë qëllimet dhe objektivat e anëtarëve të komunitetit, dhe t'u ofroje atyre mundësinë për të marrë pjesë, dhe shprehur shqetësimet dhe kufizimet e tyre.</p>	<p>Lehtesimi</p>	<p>Inspektimi</p>	<p>Ne vazhdimesi</p>	<p>Kontraktori EPC</p>
---	--	---	------------------	-------------------	----------------------	------------------------

10.3. PMMS PER FAZEN OPERATIVE

Tabela 16. PMMS për fazën operative

Impaktet kryesore potenciale	Impakti	Veprimet menaxhuese dhe masat kompenzuese	Lloji i veprimit	Veprimet e monitorimit	Frekuenca	Pergjegjesia
Ndikimi vizual i paneleve fotovoltaike dhe vendi i projektit gjatë ditës.	Të gjithë punonjësit e objektit, anëtarët e komunitetit dhe vizitorët.	Përfshirja e anëtarëve të komunitetit lokal dhe shpjegimi i qëllimit të projektit. Ndikimi vizual mund të perceptohet si pozitiv dhe i orientuar drejt së ardhmes dhe jo negativ.	Lehtësimi	Inspektimi	Në vazhdimësi	Kontraktori EPC
		Shmangia e vendosjes së grafikave me ngjyra dhe reklamave në park.	Lehtësimi	Planifikimi dhe Inspektimi	Në vazhdimësi	Kontraktori EPC

<p>Menaxhimi jo i duhur i mbetjeve të ngurta, mbetjeve të rrezikshme dhe materialeve të tjera të rrezikshme.</p>	<p>Mund të ndikohen bagëtitë, kullotat, toka pjellore, kafshët dhe bimët.</p>	<p>Zbatimi i një plani të duhur të menaxhimit të mbetjeve. Te siguruarit që mbeturina të ngurta të mos hidhen në tokë, dhe shpërndarja e një numri të mjaftueshëm kazanësh dhe kontejnerësh me etiketimin përkatës. Sigurimi që kontejnerët e tillë të zbrazen ose të mblidhen nga kontraktorët përkatës në kohën e duhur në mënyrë që të parandalohet tejmbushja. Udhëzimi i fuqisë punëtore lokale që të mbajë sasinë e prodhuar të mbetjeve në një nivel minimal. Mbajtja e gjurmëve te vëllimit të prodhuar të mbetjeve të krijuara në vend dhe të krahasuarit me shumën e mbledhur nga kontraktori për të parandaluar hedhjen e paligjshme.</p>	<p>Lehtësimi</p>	<p>Inspektimi dhe informimi i fuqisë punëtore lokale</p>	<p>Në vazhdimësi</p>	<p>Kontraktori EPC</p>
		<p>Materialet e rrezikshme duhet të ruhen në zona të përshtatshme dhe duhet të sigurohet që ato të mos kontaktojnë tokën në rast derdhjeje. (Sipërfaqe e papërshkueshme, e qasshme vetëm nga personeli i autorizuar, etj.).</p>	<p>Lehtësimi</p>	<p>Inspektimi dhe informimi i fuqisë punëtore lokale</p>	<p>Në vazhdimësi</p>	<p>Kontraktori EPC</p>

		<p>Sigurimi i mirëmbajtjes së rregullt të të gjitha pajisjeve dhe makinerive të përdorura në vend. Nëse ekziston rreziku i derdhjes së materialit të rrezikshëm gjatë një mirëmbajtjeje të tillë, mbajtja duhet të bëhet në vende të përshtatshme për të parandaluar derdhjen në tokë.</p>	Lehtësimi	Inspektimi	Në vazhdimësi	Operatori i Projektit
		<p>Marrja e mostrave të tokës dhe monitorimi i mjedisit do të rishikohen gjatë programit të testimit për periudhën e specifikuar (Sigurimi i cilësisë së tokës do të rishikohet një herë në vit)</p>	Lehtësimi	Inspektimi	Ne vazhdimësi	Operatori i Projektit
Menaxhimi jo i duhur i ujërave dhe ujërave të zeza	Njerëzit, biodiversiteti	<p>Mekanizmat për ruajtjen e ujit dhe përdorimin e qëndrueshëm të ujit, me qëllim përmirësimin e raportit të menaxhimit të burimeve ujore dhe uljen e përdorimit të ujit. Punëtorët duhet të udhëzohen për të parandaluar humbjen e ujit.</p>	Lehtësimi	Inspektimi dhe informimi i fuqisë punëtore lokale	Në vazhdimësi	Operatori i Projektit

Vlerësimi i ndikimit mjedisor (vnm) për centralin diellor pv “Kosova-A”

		Impianti i autorizuar i depozitimit të mbetjeve të rrezikshme për të shmangur ndotjen e ujërave nëntokësore. Instaloni kontejnerët e magazinimit të karburantit dhe lubrifikantëve dhe parandaloni rrjedhjet.	Lehtësimi	Inspektimi	Ne vazhdimësi	Operatori i Projektit
		Sigurimi I zbrazjes se kontejnerëve të ujërave të zeza dhe mbledhja e rregullt i ujërave të zeza nga kontraktori.	Lehtësimi	Inspektimi	Ne vazhdimësi	Operatori i Projektit
Aktivitetet e gjenerimit të zhurmës gjatë operimit mund të kenë ndikim në nivelin e zhurmës rreth zonës së projektit.	Të gjithë punonjësit dhe punëtorët në vend.	Ekspertët e matjes së zhurmës duhet të inspektojnë një herë në vit nivelin e zhurmës, duke përfshirë kushtet e punës dhe të ndërmarrin veprimet e duhura nëse është e nevojshme.	Lehtësimi	Inspektimi	Ne vazhdimësi	Operatori i Projektit

<p>Qasja e publikut në komponentë të ndryshëm të projektit (nënstacioni, llogore dhe module) mund të rezultojë në rreziqe të sigurisë publike.</p>	<p>Komuniteti lokal dhe vizitorët</p>	<p>Vendi i projektit duhet të jetë i rrethuar në mënyrë që të shmanget qasja e paautorizuar. Sidomos zona e nënstationit duhet të jetë e rrethuar me mure betoni dhe të jetë e kyçur për personel të paautorizuar gjatë gjithë kohës.</p> <p>Një roje sigurie duhet të jetë e pranishme gjatë gjithë kohës në vend, në mënyrë që të shmanget qasja e paautorizuar në vendin e projektit.</p>	<p>Lehtësimi</p>	<p>Inspektimi dhe informimi i fuqisë punëtore lokale</p>	<p>Në vazhdimësi</p>	<p>Kontraktori EPC dhe Operatori i Projektit</p>
		<p>Sigurimiper te vetekuptuarit per sigurine e projektit, për qëllimet e projektit për të krijuar marrëdhënie të mira me palët e interesuara.</p> <p>Zhvillimi i sjelljeve te personelit te sigurisë dhe prezantimi i udheheqesit te e personelit të sigurisë me komunitetet fqinje, si dhe përshkrimi i masave paraprake të nevojshme sigurisë.</p>	<p>Lehtësimi</p>	<p>Inspektimi dhe informimi i fuqisë punëtore lokale</p>	<p>Ne vazhdimësi</p>	<p>Kontraktori EPC dhe Operatori i Projektit</p>

<p>Mund të ketë rreziqe për shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve gjatë operimit dhe aktiviteteve të mirëmbajtjes për shkak të materialit të papërshtatshëm, mirëmbajtjes së makinerive, trajnimit etj.</p>	<p>Punonjësit dhe fuqia punëtore në vend</p>	<p>Zhvillimi dhe zbatimi i një Plani për Shëndetin dhe Sigurinë e Punëtorëve për fazën e funksionimit, i cili garanton sigurinë e çdo punonjësi në vendin e projektit.</p> <p>Një plan I tillë duhet, ndër të tjera, të përfshijë mirëmbajtjen e duhur të makinerive dhe veglave të përdorura, udhëzimin dhe trajnimin e duhur të personelit për të përdorur makina të tilla dhe furnizimin me pajisje të përshtatshme për punëtorët.</p>	<p>Lehtësimi</p>	<p>Inspektimi</p>	<p>Në vazhdimes i</p>	<p>Operatori i projektit</p>
---	--	---	------------------	-------------------	---------------------------	------------------------------

Vlerësimi i ndikimit mjedisor (vnm) për centralin diellor pv “Kosova-A”

		<p>Zbatimi i Planit të Menaxhimit të Kampit dhe Menaxhimit të Sigurisë për t'u siguruar punëtorëve qasje në mjedis të sigurt dhe të shëndetshëm pune dhe jetese.</p> <p>Gjithashtu, te siguruarit që kontrolli shëndetësor për punonjësit bëhet si para punësimit të tyre ashtu edhe gjatë gjithë periudhës së kontratës në mënyrë të parregullt.</p>	Lehtësimi	Inspektimi	Ne vazhdimësi	Operatori i projektit
<p>Përfitimet pozitive të projektit mund të lindin nga funksionimi afatgjatë i uzinës.</p>	<p>Bashkësia lokale dhe qytetarët e Kosovës</p>	<p>Mundësitë e punës për funksionimin e uzinës duhet të në masën më të madhe të mundshme t'u caktohen njerëzve vendas.</p>	Permirësimi	Raportimi rezultateve	Ne vazhdimësi	Operatori i projektit

		<p>Vlerësimi dhe adresimi i nevojave të komunitetit lokal dhe të punuarit së bashku me anëtarët e komunitetit gjatë fazës së funksionimit.</p> <p>Plani duhet të adresojë qëllimet dhe objektivat e anëtarëve të komunitetit, dhe do t'u ofrojë atyre mundësinë për të marrë pjesë dhe shprehur shqetësimet dhe kufizimet e tyre.</p> <p>Është e rëndësishme të ndërtohet një marrëdhënie e fortë socio-ekonomike me komunitetin lokal përpara dhe gjatë fillimit të ndërtimit, si dhe gjatë funksionimit të uzinës.</p>	Lehtësimi	Raportimi rezultateve	iNë vazhdimi	Operatori i projektit
--	--	--	-----------	-----------------------	--------------	-----------------------

Vlerësimi i ndikimit mjedisor (vnm) për centralin diellor pv “Kosova-A”

		<p>Zbatimi i bashkëpunimit me universitetet lokale.</p> <p>Universitetet e Kosovës dhe studentët e tyre mund të fitojnë përvojë në prodhimin e energjisë nga termocentrali PV në shkallë të gjerë.</p> <p>Kështu, projekti mund të luajë një rol të rëndësishëm në procesin e trajnimit dhe punësimit në Kosovë.</p>	Permirësim	Raportimi i rezultateve	Në vazhdimësi	Operatori i projektit
--	--	--	------------	-------------------------	---------------	-----------------------

10.4. PMMS PËR FAZËN E ÇMONTIMIT

Jetëgjatësia mesatare e moduleve diellore është 25 vjet. Në fund të këtij cikli jetësor, modulet diellore ose do të rinovohen ose do të zëvendësohen dhe do të vazhdojnë me funksionimin e tyre. Nëse çaktivizohet, të gjithë komponentët duke përfshirë themelet dhe rrugët e brendshme të projektit do të largohen, dhe kantieri do të rikthehet në gjendjen e tij para ndërtimit. Piedestalet e betonit të themeleve të strukturave të montuara në tokë do të prishen dhe hiqen nga sipërfaqja.

Tabela më poshtë paraqet PMMS për Fazën e Çmontimit.

Tabela 17. PMMS per fazen e dekomisionimit

		PMMS për Fazën e Çmontimit	
	Aktivitetet e çmontimit ka të ngjarë të krijojnë një ndërhyrje vizuale dhe një përçarje në estetikë, duke përfshirë shtrimin e materialeve, germimin, mbushjen dhe prishjen.		Referojuni masave përkatëse lehtësuese (zbutëse) dhe monitoruese të renditura në "PMMS për Fazën e Planifikimit dhe Ndërtimit".
	Erozioni dhe ndotja e tokës mund të shkaktohet nga aktiviteti njerëzor në kuadër të punimeve të çmontimit të termocentralit diellor PV dhe shfrytëzimit të makinerive të rënda dhe pajisjeve të tjera teknike.		Referojuni masave përkatëse lehtësuese (zbutëse) dhe monitoruese të renditura në "PMMS për Fazën e Planifikimit dhe Ndërtimit".
	Menaxhimi jo i duhur i ujërave dhe ujërave të zeza.		Referojuni masave përkatëse zbutëse dhe monitoruese të renditura në "PMMS për Fazën e Planifikimit dhe Ndërtimit".

	<p>Punimet e çmontimit mund të ndikojnë në sasinë e pluhurit në ajër dhe të ndotin mjedisin.</p>	<p>Referojuni masave përkatëse zbutëse dhe monitoruese të renditura në "PMMS për Fazën e Planifikimit dhe Ndërtimit".</p>
	<p>Disa aktivitete gjeneruese të zhurmës gjatë dekomisionimit si punët tokësore, aktivitetet e transportit, gërmimi dhe instalimi i paneleve PV do të kenë ndikim në nivelin e zhurmës rreth zonës së projektit dhe do të përdoren makineri të rënda me emetime të mundshme zhurmash.</p>	<p>Referojuni masave përkatëse zbutëse dhe monitoruese të renditura në "PMMS për Fazën e Planifikimit dhe Ndërtimit".</p>
	<p>Mund të ketë rreziqe shtesë për shëndetin dhe sigurinë e punëtorëve gjatë çaktivizimit për shkak të materialit të papërshtatshëm, mirëmbajtjes së makinerive, trajnimit etj.</p>	<p>Referojuni masave përkatëse zbutëse dhe monitoruese të renditura në "PMMS për Fazën e Planifikimit dhe Ndërtimit".</p>

PLANI PER ANGAZHIMIN E PALEVE TE INTERESIT:

PALET E INTERESIT	TREGUESIT	AFATI KOHOR	PERGJEGJESIT
Autoritetet publike: (Niveli qendror dhe lokal)	# i takimeve (individuale dhe te perbashketa)	Para shqyrtimit te projektit dhe deri ne realizimin e projektit	Menaxhmenti/Ekipi i Projektit me autoritetet lokale
Popullata/komuniteti: që preket drejtpërsëdrejti nga projekti	# i takimeve me popullaten e ndikuar nga projekti # I postereve me te cilet njoftohet per projektin	Para shqyrtimit te projektit dhe deri ne realizimin e projektit	Menaxhmenti/Ekipi i Projektit me autoritetet lokale
Grupet e cënueshme: grate, femijet, minoritetet, te varferit, etj	# i takimeve/konsultimeve me grupet e ceneshme # i njoftimeve lidhur me ndikimet e projektit # i zgjidhjeve te ofruara	Para shqyrtimit te projektit dhe deri ne realizimin e projektit	Menaxhmenti/Ekipi i Projektit me autoritetet lokale
Bizneset: bizneset lokale	# i takimeve/konsultimeve per ndikimet e projektit/bashkepunimi me komunitetin e biznesit local/mundesite per fuqine punetore locale dhe bizneset vendore	Para shqyrtimit te projektit dhe deri ne realizimin e projektit	Menaxhmenti/Ekipi i Projektit me autoritetet lokale
Organizatrat jo-qeveritare:	# I takimeve/konsultimeve me OJQte locale per ceshtje te ndryshme lidhur me projektin	Para shqyrtimit te projektit dhe deri ne realizimin e projektit	Menaxhmenti/Ekipi i Projektit me autoritetet lokale
Media:	# I takimeve/intervistat lidhur me ndikimin e projektit, perfshire njoftimet permes mediave per ndikimet e mundshme te projektit	Para shqyrtimit te projektit dhe deri ne realizimin e projektit	Menaxhmenti/Ekipi i Projektit me autoritetet lokale

LITERATURA (dokumentet e konsultuara):

1. Strategjia dhe Plani Kombëtar i Kosovës për Zhvillim 2030, Republika e Kosovës, 2022
2. Strategjia (2021-2030) dhe plani i veprimit (2021-2023) për menaxhimin e integruar të mbeturinave në Kosovë
3. Statistikat e Mirëqenies Sociale, janar – dhjetor 2022, Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2022 dhe 2023
4. Raporti i Komisionit Evropian për Kosovë, 2022
5. Programi kombëtar për zbatimin e Marrëveshjes së Stabilizim Asocimit (MSA), 2022 -2026, 2022
6. Statistikat e Energjisë, Agjencia e Statistikave të Kosovës, 2022
7. Plani i Veprimit Kombëtar për Energjinë e Ripërtëritshme të Republikës së Kosovës (Përditësim për 2018 - 2020), Ministria e Ekonomisë, 2020
8. Plani Kombëtar për Efiçencën e Energjisë (2019-2021), Komuna e Obiliqit, 2019
9. Plani Kombëtar për Zvogëlimin e Emisioneve (2018-2027), 2018
10. Profilet Komunale, OSBE, 2018
11. Plani Komunal për Efiçencën e Energjisë (2019 – 2021), 2019
12. Strategjia për Ndryshimet Klimatike 2019- 2028, Plani i Veprimit për ndryshime klimatike 2019- 2021 (Qeveria e Republikës së Kosovës), 2019
13. Profilet Komunale të Republikës së Kosovës (<https://mapl.rks-gov.net/wp-content/uploads/2018/09/3.Profili-i-komunave-anglisht.pdf>), 2018
14. Strategjia e Energjisë së Republikës së Kosovës 2017-2026, Ministria e Ekonomisë, 2017
15. Statuti i Komunës së Obiliqit, Komuna e Obiliqit, 2016
16. Strategjia e Ngrohjes (2011 - 2018), Ministria e Ekonomisë, 2011
17. Direktiva 2008/50/KE e Parlamentit Evropian dhe Këshillit e 21 Majit 2008 mbi cilësinë e ajrit dhe për ajër më të pastër për Evropën
18. Direktiva 2002/3/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit e 12 shkurtit 2002 në lidhje me ozonin në ajrin e mjedisit
19. Direktiva 2001/80/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit Evropian e 23 Tetorit 2001 mbi kufizimin e emetimeve të disa ndotësve në ajër nga impiantet e mëdha të djegies
20. Direktiva 2000/76/KE e Parlamentit Evropian dhe e Këshillit, datë 4 dhjetor 2000, mbi djegien e mbetjeve
21. Direktiva e Këshillit 85/337/EEC e 27 qershorit 1985, për vlerësimin e efekteve të projekteve të caktuara publike dhe private në mjedis

Në bazë të nenit 13- Dorëzimin e raportit, raportit i bashkëngjiten :

1. Katër (4) kopje të raportit të VMN-së në formë të shkruar dhe një (1) kopje në formë elektronike në Ministri.
2. Raportit të VNM-së aplikuesi ia bashkëngjet:
 - 2.1. Dëshminë e pagesës për aplikim për pëlqim mjedisor;
 - 2.2. Certifikatën e regjistrimit të biznesit;
 - 2.3. Certifikatën mbi të drejtat e pronës së paluajtshme;
 - 2.4. Kopjen e planit me koordinata në sistemin KosovaRef;
 - 2.5. Planin e rilevimit të terrenit nga gjeodeti i licencuar;
 - 2.6. Pëlqimin e Komunave për ushtrimin e veprimtarisë ose njoftim-informimi sipas Planit Zhvillimor Komunal, hartat zonale, kushtet ndërtimore.

SHTOJCA 1: Certifikatën e regjistrimit të biznesit AEK- Group SHPK

	
<p>Republika e Kosovës Republika Kosova-Republic of Kosovo Qeveria-Vlada-Government Ministria e Tregtisë dhe Industrisë-Ministarstvo Trgovine i Industrije Ministry of Trade and Industry</p>	
<h1>ARBK</h1>	
<small>AGJENCIA E REGJISTRIMIT TË BIZNESIT NË KOSOVË KOSOVSKA AGENCIJA ZA REGISTRACIJE BIZNISA KOSOVA BUSINESS REGISTRATION AGENCY</small>	
<h2>CERTIFIKATË E REGJISTRIMIT CERTIFIKAT O REGISTRACIJI CERTIFICATE OF REGISTRATION</h2>	
810023143	
Numri Unik Identifikues / Jedinstveni Matični Broj / Unique Identification Number	
AeK- Group SH.P.K.	
Emri biznesit / Naziv biznisa / Name of business	
///	
Emri tregtar / Trgovačko ime / Commercial name	
Lloji biznesit: Poslovni tip: Business type:	Shoqëri me përgjegjësi të kufizuara Društvo sa ograničenom odgovornošću Limited Liabilities Companies
Adresa: Adresa: Address:	Bulevardi Bill Clinton, Bil 9, Hy. Nr. 4 Prishtinë
Data e regjistrimit: Datum registracije: Date of registration:	03/05/2017
<u>01/02/2021</u> Data / Date / Datum	
	<u><i>N. Kelmendi</i></u> Nënshkrimi / Signature / Potpis

Nr. ser. / Ser. br. / Ser. No.: 10104001

Licenca e VNM-së e AEK- Group-it

Licenca individuale

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria –Vlada-Government
Ministria e Ekonomise dhe Ambientit
Ministarstvo Ekonomije i Zivotne Sredine

Në bazë të nenit 16 paragrafit 1 të Ligjit për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr.03L/214 dhe Udhëzimi Administrativ për Licencim të Hartuesëve të Raporteve për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis Nr.10/2017, Ministri i MEA lëshon:

Nr. i licencës: 65/17

LICENCË

z.Fahrush Azemi, Inxhinier i Diplomuar i Arkitekturës

Licencohet si person fizik për hartimin e raporteve të VNM-ës

Data e vlefshmërisë:
03.12.2020— 03.12.2025
Prishtinë

Çertifikata e regjistrimit të biznesit KEK

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Tregtisë dhe Industrisë - Ministarstvo Trgovine i Industrije
Ministry of Trade and Industry

ARBK

AGJENCIA E REGJISTRIMIT TË BIZNESIT NË KOSOVË
KOSOVSKA AGENCIJA ZA REGISTRACIJE BIZNISA
KOSOVA BUSINESS REGISTRATION AGENCY

CERTIFIKATË E REGJISTRIMIT
CERTIFIKAT O REGISTRACIJI
CERTIFICATE OF REGISTRATION

811290808

Numri Unik Identifikues / Jedinstveni Matični Broj / Unique Identification Number

**Kosovo Energy Corporation J.S.C.-Korporata Energjetike E Kosovës
Sh.a.-Energetska Korporacija Kosova D.D. SH.A.**

Emri biznesit / Naziv biznisa / Name of business

///

Emri tregtar / Trgovačko ime / Commercial name

Lloji biznesit:
Poslovni tip:
Business type:

Shoqëri aksionare
Deoničarska društva
Joint Stock Companies

Adresa:
Adresa:
Address:

36, Nënë Tereza
Prishtinë

Data e regjistrimit:
Datum registracije:
Date of registration:

27/12/2005

02/04/2019

Data / Date / Datum

N. Tetani

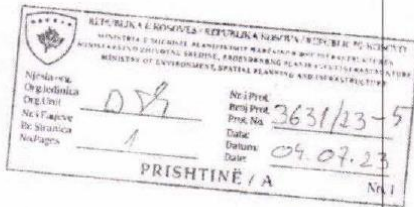
Nënshkrimi / Signature / Potpis

Nr. ser. / Ser. br. / Ser. No. 10015157

Vendimin e qeverisë për shpronësim

Republika e Kosovës
 Republika Kosova-Republic of Kosovo
 Qeveria - Vlada-Government
 Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
 Ministarstvo Životne Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture
 Ministry of Environment, Spatial Planning and Infrastructure

Departamenti i Shpronësimit/Departament za Ekspropriaciju/Department of Expropriation

DATË/A:	04.07.2023
REFERENC-Ë:	340/11
PËR/ZA/TO:	Zt.Riza Dembogaj, Sekretar i Përgjithshëm / Korporata Energjetike e Kosovës(KEK sh.a), Prishtinë
PËRMES/PREKO/THROUGH:	Zt.Izedin Bytyqi, Zv. Sekretar i Përgjithshëm / Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës
NGA/OD/FROM:	Afrim Murati, Drejtor i Departamentit të Shpronësimit
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	Dorëzim i Vendimit Përfundimtar të Qeverisë së Republikës së Kosovës

E nderuar,

Bazuar në nenin 11 paragrafi 5 të Ligjit Nr. 03/L-139 për Shpronësimin e Pronës së Paluajtshme me ndryshimet dhe plotësimet e bëra me Ligjin Nr. 03/L-205, Departamenti i Shpronësimit si Organ Shpronësues, ju dërgon një kopje të Vendimit Përfundimtar të Qeverisë së Republikës së Kosovës Nr.15/148 datë 29.06.2023.

Bashkangjitur gjeni:

- Vendimin Përfundimtar të Qeverisë së Republikës së Kosovës Nr.15/148 datë 29.06.2023
- Tabelat e Aktit të Vlerësimit

Me Respekt
Afrim Murati

Faqe 1 nga 1

Adresa: Objekti i Ri Qeveritar, ish " Rilindja" kati 14, nr: 1419 - 10 000 Prishtinë - Kosovë
 Telefon/Faks: + 381 38 200 32 023
 E-mail: afrim.murati@ks.gov.net

Pëlqimin e Komunave për ushtrimin e veprimtarisë ose njoftim-informimi sipas Planit Zhvillimor Komunal, hartat zonale, kushtet ndërtimore

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA
REPUBLIC OF KOSOVA
KOMUNA E FUSHË –KOSOVËS / OPŠTINA KOSOVO-POLJE/
MUNICIPALITY OF FUSHË-KOSOVË, KOSOVO POLJE

Drejtoria për Planifikim Urban

05 nr.366

Dt: 26.07.2023

Informatë-Pëlqim

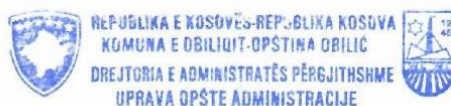
Drejtorisë për Planifikim Urban të Komunës së Fushë Kosovës i ka arritur kërkesa nr.724 të dt: 20.07.2023 nga Korporata Energjetike e Kosovës, të cilët kanë parashtruar kërkesën për informatë nga Plani Hapësinor për bllokun ZmS:452 në të cilin ndodhen parcelat ku sipas projektit të KEK-ut parashihet ndërtimi i Parkut Solar të quajtur “Solar4Kosovo-Photovoltaic I”. Pas shqyrtimit të kërkesës Drejtoria për Planifikim Urban, në procedurë administrative njofton aplikuesin se:

- Parcelat kadastrale me nr.P-72514036-02840-0; 24-0; 23-1; 23-3; 23-4; 23-5; 23-2; 48-1; 50-0; 48-2; 840-0; 25-1; 25-2; ku sipas projektit të KEK-ut parashihet ndërtimi i Parkut Solar të quajtur “Solar4Kosovo-Photovoltaic I”, që bëjnë pjesë në Zonën kadastrale Fushë-Kosovë, janë në kuadër të Hartës Zonale Komunale sipas vendimit nr.100 të dt:05.08.2020, dhe se kjo zonë ka për destinim **Zonë-minierë Sipërfaqësore, ZmS blloku:452.**

Ju njoftojme se Komuna e Fushë-Kosovës është në procedurë të hartimit të Planit Zhvillimor Komunal Fushë-Kosova 2023-2031 në të cilin plan hapësinor do të kujdesemi që ti parashohim të gjitha elementet e nevojshme në mënyrë që kjo zonë të jetë në përshtatshmëri të plotë me specifikat e Parkut Solar “Solar4Kosovo-Photovoltaic I”.

Projekti do të jetë në përputhje me planin zhvillimor komunal dhe KEK-ut i lëshohet Pëlqimi Komunal për të vazhduar me marrjen e lejeve përkatëse të projektit.

Pëlqimi lëshohet për ndërtimin e projektit solar 100 MW “SOLAR4KOSOVO-I - Photovoltaics” në këto ngastra (02840-0; 24-0; 23-1; 23-3; 23-4; 23-5; 23-2; 48-1; 50-0; 48-2; 840-0; 25-1; 25-2) .

Dafës-izlazna

Nr. V-818

Data 25.07.2023

Br.

Datum

OBILIQ-OBILIĆ

Republika e Kosovës
Republika Kosovo- Republic of Kosovo
Qeveria –Vlada -Government

Komuna Obiliq - Opština Obilić - Municipality Obiliq
Drejtoria për Planifikim Urban, Pronë dhe Kadastër

Datë/Data/Date	25/07/2023
Për/Za/To:	Përparim Kabashi, zv.kryeshef, KEK sh.a. Erdoan Zasella
Cc:	Skender Bucolli, departamenti për marrdhënie me publikun KEK, Xhafer Gashi, kryetar i Komunës së Obiliqit
Nga/Od/From:	z.Arben Berisha, Drejtor i Drejtorisë për Planifikim Urban, Pronë dhe Kadastër
Tema/Subjektat/Subject:	Pëlqim Parimor

Me kërkesën me nr.V-17668-2023 të datës 10.07.2023 keni kërkuar të paiseni me pëlqim parimor për ndërtimin e parkut solar “Solar4Kosovo – PHOTOVALTAIC I” në Dardhishtë, zona Kadastrale Dardhishtë.

Plani Zhvillimor i Komunës së Obiliqit 2023-2031 është miratuar më datën 02.06.2023, tani jemi në fazën e miratimit të Hartës Zonale dhe kërkesa do të modifikohet në Hartë Zonale të Komunës së Obiliqit.

Në bazë të kërkesës tuaj DPUPK iu pais me **pëlqim parimor** për rregullimin e dokumentacionit për pregaditjen e studimeve të nevojshme për t’u paisur me të gjitha lejet e nevojshme nga Ministria e Planifikimit Urban, Pronës dhe Kadastrit.

Vërejtje:Pëlqimi nuk është bazë juridike deri në Vendimin përfundimtar të HZK-së.

Me respekt !